

2017

KÄRSÄMÄEN KUNTA TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS

Kunnanhallitus	16.4.2018
Tarkastuslautakunta	14.5.2018
Valtuusto	29.5.2018

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA.....	3
1.1 Kunnanjohtajan katsaus.....	3
1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	3
1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen tilanne.....	5
1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	12
1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	14
1.6 Kunnan henkilöstö.....	15
1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	15
1.8 Ympäristötekijät	22
2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	22
3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	25
3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	25
3.2 Toiminnan rahoitus	31
3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset	34
4. KOKONAISTULOT JA -MENOT.....	38
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	38
5.1 Konsernitarkastelu	39
5.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	46
6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	50
6.1 Asiaa koskeva sääntely.....	50
6.2 Tilikauden tuloksen käsittely.....	50
6.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	50
7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	51
7.1 Seurantaa koskeva sääntely.....	51
7.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	51
7.2.1 Käyttötalouden toteutuminen ja hallintokuntien toimintakertomukset.....	51
7.2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	99
7.2.3. Investointiosan toteutuminen	101
7.2.4. Rahoitusosan toteutuminen	106
7.2.5.Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	107
8.TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	108
8.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet	108
8.2 Tuloslaskelma.....	108
8.3 Rahoituslaskelma	110
8.4 Tase	111
8.5 Konsernilaskelmat	113
9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	117
9.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	117
9.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	117
9.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	118
9.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	119
9.3 Tasetta koskevat liitetiedot.....	121
9.3.1Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	121
9.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	125
9.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	129
9.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot	132
9.6 Luettelo kirjanpito kirjoista, tositelajeista sekä säilytysajoista	134
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET	135
TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	135

TOIMINTAKERTOMUS

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Loppusuoralla oleva lakipaketti maakuntahallinnosta ja maakunnallisen SOTE:n valinnanvapaudesta on hallinnut julkista keskustelua edelleen vuonna 2017. Suuret kaupungit Helsingin vetämänä ovat arvioineet lakipakettia kriittisesti, muut kunnat odottavat uudistusta simuloimalla jäljelle jääviä palveluita ja toimintoja suurella mielenkiinnolla. Erytystä huomiota on kiinnitetty kuntien SOTE-kiinteistöjen tulevaisuuteen ja kuntien tulevaan rahoituspohjaan. Mielenkiinnolla on ryhdytty paneutumaan kunnan uuteen rooliin terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ilman hoidon ja hoivan tuotanto- ja rahoitusvastuuta. Samalla suunnitellaan kuntien edunvalvontaa suhteessa tuleviin maakuntiin.

Elinvoiman, sivistyksen ja palvelujen kehittäminen ja ylläpitäminen ovat korostuneet kuntien toiminnassa uuteen rakenteeseen valmistauduttaessa.

Kärsämäen kunta järjestää itse sosiaali- ja terveystalonsa. Palvelujen tuotannon kunta on ulkoistanut Attendo Oy:lle ja vuosi 2017 oli kolmas täyden ulkoistuksen vuosi. Yhteistyö palveluntuottajan tuotantovuoden ajan sujunut hyvin ja kuntalaiset ovat kokeneet palvelut suoritettujen mittauksen perusteella pääosin hyviksi.

Tilikausi 2017 oli Kärsämäen kunnalle taloudellisesta näkökulmasta suotuisa, tilinpäätös on kunnan osalta noin 0,45 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Talouden toteutuminen oli talousarvion puitteissa, vaikka tilinpäätökseen on kirjattu kaksi erillistä arvion alentumista. Toinen koskee Rannan koulun kiinteistöä ja toinen Kärsämäen Kehityskeskus oy:n osakepääoman alentamista. Konsernitasolla kunnan tilinpäätös on edelleen haasteellinen tytäryhtiöiden alaskirjausten ja vajaan tuotantokapasiteetin vuoksi. Näkymät konserniyhtiöissäkin ovat selvästi aikaisempaa paremmat.

Lainamäärä Kärsämäen kunnassa kasvoi noin miljoona euroa ja velkaa on 4 944 euroa/asukas, mikä on edelleen yli valtakunnan keskiarvon. Kuntakonsernin tilikausi muodostui noin 0,12 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Konsernin lainakanta Kärsämäellä on 7 768 euroa / asukas. Koko maassa konsernien keskimääräinen lainakanta oli vuonna 2015 6 148 euroa / asukas.

Vuoden aikana käynnistettiin kunnalle vuonna 2015 laaditun uuden kunta- ja elinkeinostrategian päivittäminen kesällä valitun uuden valtuuston perehdyttämisellä ja koulutuksella. Kunnan päätökset perustuivat edelleen hyväksytyyn strategiaan, jossa painottuvat elinkeinojen kehittäminen, kunnan markkinointi, laadukas maaseutuasuminen, sijainnin tehokas hyödyntäminen ja monipuolinen kulttuuritarjonta. Keskeistä on tuottaa Kärsämäkisille hyvät palvelut kohtuullisilla kustannuksilla ja samalla huolehtia kunnan kilpailukyvästä asuinpaikkana mahdollisimman hyvin.

Keskeisiä elinkeinojen kehittämishankkeita olivat mm. pääomasijoitusten jatkaminen Kärsämäen investoiviin kasvuyrityksiin, teollisuusteiden rakentaminen, toimitilarakentamisen edistäminen sekä kuntakuvassa näkyvien kuntien kiinteistöjen saneeraaminen ja siistiminen, mikä jatkuu edelleen kesällä 2018. Pienteollisuuskonseptin mukaisia toimitilahankkeita on käynnistynyt hyvin.

Kiitos kuluneesta vuodesta kuuluu kaikille kunnan työntekijöille, luottamushenkilöille, Kärsämäen kunnan asukkaille ja veronmaksajille.

Tervetuloa Kärsämäelle,

Kärsämäellä 3.4.2018

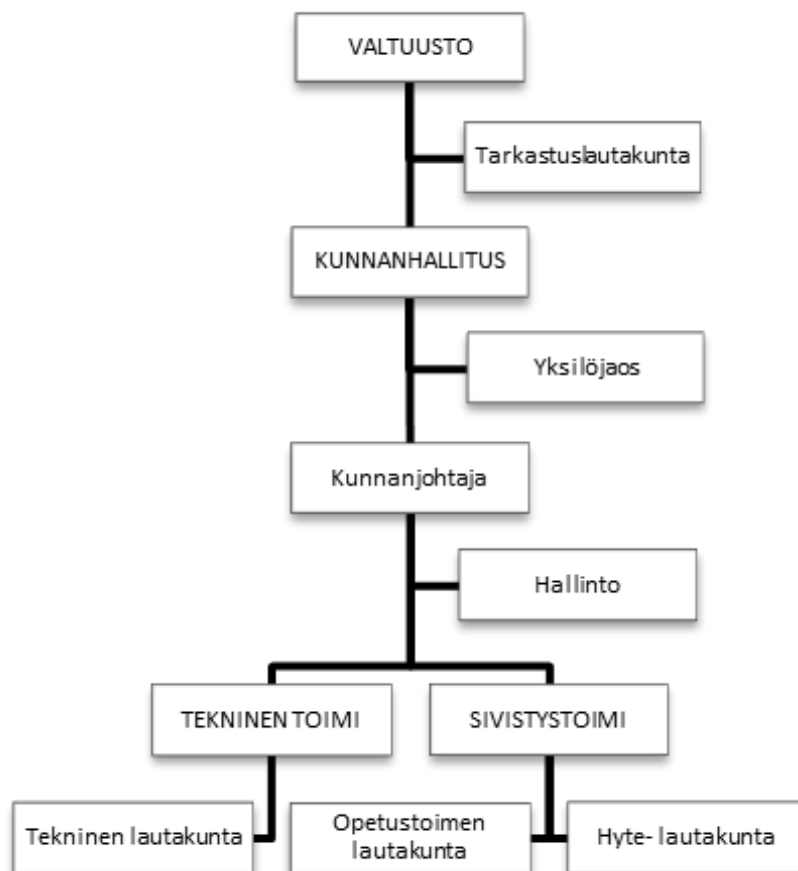
kunnanjohtaja Esa Jussila

1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Toiminta-ajatus

Kärsämäen tarkoituksena on turvata itsenäisenä kuntana asukkaitensa hyvinvointi järjestämällä voimavaroillaan heidän tarpeidensa mukaisia palveluja ja kehittämällä aktiivisesti paikkakuntaa yhdessä muiden sidosryhmien kanssa.

Toimintaorganisaatio

Valtuuston kokoonpano 1.1.2017-31.5.2017:

<u>Nimi ja ammatti</u>	<u>Puolue/ryhmä</u>	<u>Kokouksiin osallistuminen</u>
<i>Puheenjohtaja</i>		
Ristinen Esko	Suomen Keskusta	4
<i>I varapuheenjohtaja</i>		
Pietikäinen Mika	Perussuomalaiset	3
<i>II varapuheenjohtaja</i>		
Manninen Riikka	Suomen Keskusta	4

<u>Nimi ja ammatti</u>	<u>Puolue/ryhmä</u>	<u>Kokouksiin osallistuminen</u>
Aulis Raija, sairaanhoitaja	Ihmisten Kärsämäki	4
Autio Mika, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	4
Flankkila Timo, maanviljelijä	Kansallinen Kokoomus	2
Huovila Tuula, ravitsemistyönjohtaja	Perussuomalaiset	4
Jussila Aino, johtava maatalousyrittäjä	Perussuomalaiset	4
Korkatti Jouko, linja-autonkuljettaja, eläkel.	Suomen Kristillisdemokraatit	4
Ojalehto Pauli, metsäpalveluesimies	Suomen Keskusta	4
Parkkila Väinö, eläkeläinen	Suomen Keskusta	4
Pentikäinen Kari, maanviljelijä	Perussuomalaiset	2
Pesonen Eero, maatalousyrittäjä	RKP	4
Pinola Satu, terveysteknologian insinööri	Kansallinen Kokoomus	3
Pirhonen Jaakko, yrittäjä	Perussuomalaiset	0
Remes Aimo, autoilija, eläkeläinen	Liberaalipuolue -vapaus valita	4
Ruha Anne, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	4
Saari Ilkka, yrittäjä	Suomen Keskusta	4
Salo Jaana, insinööri (AMK)	Suomen Keskusta	3
Seppä Marjatta, ravitsemistyöntekijä	Suomen Keskusta	4
Öykkönen Merja, kirjanpitäjä	Suomen Keskusta	4

Kunnanhallitus 1.1.2017-31.5.2017

<u>Nimi ja ammatti</u>	<u>Puolue/ryhmä</u>	<u>kokouksiin osallistuminen</u>
<i>Puheenjohtaja</i>		
Salo Jaana, insinööri (AMK)	Suomen Keskusta	5
<i>I varapuheenjohtaja</i>		
Pinola Satu, terveysteknologian insinööri	Kansallinen Kokoomus	6
<i>II varapuheenjohtaja</i>		
Ruha Anne, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	6
Aulis Raija, sairaanhoitaja	Ihmisten Kärsämäki	6
Mikkola Ari, pintakäsittelijä	Suomen Keskusta	6
Ojalehto Pauli, metsäpalveluesimies	Suomen keskusta	6
Pentikäinen Kari, maanviljelijä	Perussuomalaiset	0

<p><u>Keskusvaalilautakunta</u> Karsikas Hanna, pj Karsikas Heimo Korkatti Jouko Vähätiitto Elina Pietikäinen Mika, vpj</p>	<p><u>Tarkastuslautakunta</u> Öykkönen Merja, Pj Korkatti Jouko, vpj Vähätiitto Esko Parkkila Väinö Takalo Jaana</p>
<p><u>Opetustoimen lautakunta</u> Seppä Marjatta, pj Manninen Riikka Luonuansuu Kyösti Vähätiitto Kai, vpj Huovila Tuula Pietikäinen Mika Kumpulainen Pekka</p>	<p><u>Vapaa-ajan lautakunta</u> Tiikkainen Antti, pj Lohvansuu Katarina Korkiakoski Juha Huovila Anna Räisänen Juha, vpj Jussila Aino Telinkangas Anu</p>
<p><u>Tekninen lautakunta</u> Autio Mika, pj Saari Ilkka Karhu Raija Hietala Pirkko Pirhonen Jaakko Remes Aimo vpj Junttila Kaisu</p>	

Kiinteistötoimitusten uskotutmiehet

Ylikoski Perttu
Mäenpää Tarja
Kumpulainen Leena
Vähätiitto Kai
Kahelin Keijo
Huovila Tuula

Käräjäoikeuden lautamiehet

Kyllönen Jaana Helena
Pentikäinen Kari

Valtuuston kokoonpano 1.6.2017-31.12.2017:

Nimi ja ammatti

Puheenjohtaja

Ristinen Esko

I varapuheenjohtaja

Autio Mika

II varapuheenjohtaja

Aulis Raija

Puolue/ryhmä

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta

SDP

Kokouksiin osallistuminen

6

5

5

Nimi ja ammatti

Anttila Pekka, yksityisyrittäjä

Flankkila Timo, maanviljelijä

Huovila Tuula, ravitsemistyönjohtaja

Puolue/ryhmä

Suomen Keskusta

Kansallinen Kokoomus

Perussuomalaiset

Kokouksiin osallistuminen

6

4

6

Koski Markku, yrittäjä	Suomen Keskusta	6
Kyllönen Jaana, terveydenhoitaja	SDP	6
Littow Timo, seurakuntamestari, yrittäjä	Suomen Keskusta	6
Loukkola Esko, tekninen myyjä	Perussuomalaiset	5
Myllymäki Tapio, opiskelija	Suomen Keskusta	6
Ojalehto Pauli, metsäpalveluesimies	Suomen Keskusta	6
Parkkila Väinö, metsätalousinsinööri	Suomen Keskusta	5
Pekkala Antti, lukion lehtori, fm	Kansallinen Kokoomus	6
Pernu Harri, elementinvalmistaja, pääluottamusmies	SDP	6
Pietikäinen Mika, maanviljelijä	Perussuomalaiset	4
Remes Aimo, autoilija, eläkeläinen	SDP	6
Ruha Anne, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	5
Saari Ilkka, yrittäjä	Suomen Keskusta	6
Seppä Marjatta, ravitsemistyöntekijä	Suomen Keskusta	6
Tiikkainen Antti, yrittäjä, eläkeläinen	Suomen keskusta	6

Kunnanhallitus 1.6.2017-31.12.2017

<u>Nimi ja ammatti</u>	<u>Puolue/ ryhmä</u>	<u>kokouksiin osallistuminen</u>
<i>Puheenjohtaja</i>		
Anttila Pekka, yksityisyrittäjä	Suomen Keskusta	6
<i>I varapuheenjohtaja</i>		
Ruha Anne, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	6
<i>II varapuheenjohtaja</i>		
Pekkala Antti	Kansallinen kokoomus	5
Kyllönen Jaana, terveydenhoitaja	SDP	5
Lohvansuu Katariina (1.11.2017 alkaen)	Suomen Keskusta	2
Loukkola Esko, tekninen myyjä	Perussuomalaiset	6
Ojalehto Pauli, metsäpalveluesimies	Suomen keskusta	6
Merja Öykkönen (31.10.2017 saakka)	Suomen Keskusta	4

<p><u>Keskusvaalilautakunta</u></p> <p>Isola Timo Karsikas Hanna Manninen Riikka Niemi Veikko Prättälä Martti (9.8.2017 alkaen) Tyrväinen Ville (8.8.2017 saakka)</p>	<p><u>Tarkastuslautakunta</u></p> <p>Jussila Aino Myllymäki Tapio, vpj Parkkila Väinö, pj Remes Aimo Vähätiitto Elina</p>
<p><u>Opetustoimen lautakunta</u></p> <p>Huovila Tuula Kumpulainen Pekka Kyllönen Jaana Littow Timo, vpj Manninen Riikka Pietikäinen Mika</p>	<p><u>Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta</u></p> <p>Huovila Anna Isola Timo Kiiskilä Susanna Korkatti Jouni, vpj Laitinen Elena</p>

Seppä Marjatta, pj	Pekkala Antti Tiikkainen Antti, pj
<u>Tekninen lautakunta</u> Hietala Pirkko Kumpulainen Leena Lohvansuu Katariina, vpj Luonuansuu Kyösti Pernu Harri Saari Ilkka, pj Salonurmi Antti	

Kiinteistötoimitusten uskotut miehet

Ylikoski Perttu
Mäenpää Tarja
Myllymäki Suvi-Marja Hannele
Remes Aimo
Prättälä Martti
Vähätiitto Kai

Käräjäoikeuden lautamiehet

Kyllönen Jaana Helena

1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen tilanne

Talouskasvu jatkuu Suomessa poikkeuksellisen vauhdikkaana myös vuonna 2018. Suomen talouden voimakasta elpymistä tukee maailmankaupan kysyntä, joka on saanut investoinnit käyntiin. Erityisesti Suomelle tärkeä euroalue on tänä vuonna yllättänyt myönteisesti, ja rahapolitiikka on yhä keveää. Myös kotitalouksien kulutus on jatkunut vahvana hitaasta ansiokehityksestä huolimatta. Investointien ohella elpymisen toinen päätekijä on tällä hetkellä vienti, joka on lähtenyt vahvaan nousuun.

Vuoden 2017 kolmannella neljänneksellä bruttokansantuote oli kolme prosenttia edellisen vuoden tasoa korkeammalla. Yhtä ripeää kasvua on viimeksi nähty finanssikriisin jälkeisestä pahimmasta tuotantokuopasta palauduttaessa. Vuonna 2018 talous kasvaa ennusteen mukaan 2,3 prosenttia ja vuonna 2019 kasvu on 1,9 prosenttia. Vuosi 2018 tarjoaa kuluttajille kolme selkeää ilonaihetta. Talouskasvu parantaa työllisyyttä ja nostaa palkkoja, mutta samaan aikaan korot pysyvät vielä matalalla tasolla.

Nousu riittää lähivuosina luomaan työpaikkoja, parantamaan maltillisesti ostovoimaa ja pitämään asuntomarkkinat liikkeessä. Talouden kasvun hedelmät leviävät kuluvana vuonna laajemmalle joukolle, kun palkkojen nousu ja työllisyyden paraneminen tukevat kuluttajia. Myös korkotaso säilyy matalalla, jolloin rahaa jää muihin kohteisiin.

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2017 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden vahvistuneen viime vuonna, mutta ennako-odotukset eivät kuitenkaan täysin toteutuneet. Vuoden 2017 tilikauden tulos parani tilinpäätöstietojen mukaan n. 200 miljoonaa euroa, mutta jäi kuitenkin 500 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin viime syksyn kuntatalousohjelmassa arvioitiin. Myös odotukset koko kuntasektorin lainakannan pienentymisestä jäivät haaveeksi.

Kuntasektorin toimintakulut laskivat viime vuonna keskimäärin 1,0 prosenttiyksikköä muun muassa kilpailukykysovimukseen liittyvien toimien, perustoimeentulotuen Kela-siirron ja kuntien omien säästötoimien vuoksi. Kuntien verotulot 2017 kasvoivat koko maan tasolla yhteensä 2,0 prosenttia, eli 450 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti valtionosuudet kuitenkin laskivat 3,3 prosenttia eli 300 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli negatiivinen 60 kunnassa, joista kaikki ovat alle 100 000 asukkaan kuntia.

Kuntakentän menot eivät vähentyneet niin paljon kuin valtiovarainministeriö ennakoii, joten kuntiin viime vuonna kohdistuneet valtionosuusleikkaukset ovat olleet ylimitoitettuja. Valtion rahoitusosuuden pienentymisen seurauksena peruspalveluiden rahoitus on jäänyt yhä enemmän kuntien vastuulle. Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta nousi vuonna 2017 yhteensä n. 150 miljoonaa euroa eli 0,9 prosenttia. Tämä johtuu siitä, että kuntien lainakanta laski 100 miljoonaa euroa samalla, kun kuntayhtymien lainakanta kasvoi suurista sairaalainvestoinneista johtuen 250 miljoonaa euroa. Kuntien lainakanta laski pääsääntöisesti alle 2000 asukkaan kunnissa. Muissa kuntakokoluokissa velkaantuminen jatkui.

Kuntien talousarviokyselyn mukaan verotulot ja valtionosuudet eivät juurikaan kasva vuonna 2018 samalla kun toimintakulut kasvavat noin miljardi euroa. Vuosi 2019 näyttää kuntien arvioiden mukaan yhtä vaikealta. Kuntien arvioiden mukaan näyttää siltä, että kuntien talous heikkenee jo tänä vuonna selkeästi. Investoinnit kasvavat viidenneksellä, ja tämän johdosta lainakanta uhkaa kääntyä jälleen kasvuun.

(Lähde: Kuntaliitto, tiedote; Danske Bank, talouskatsaus)

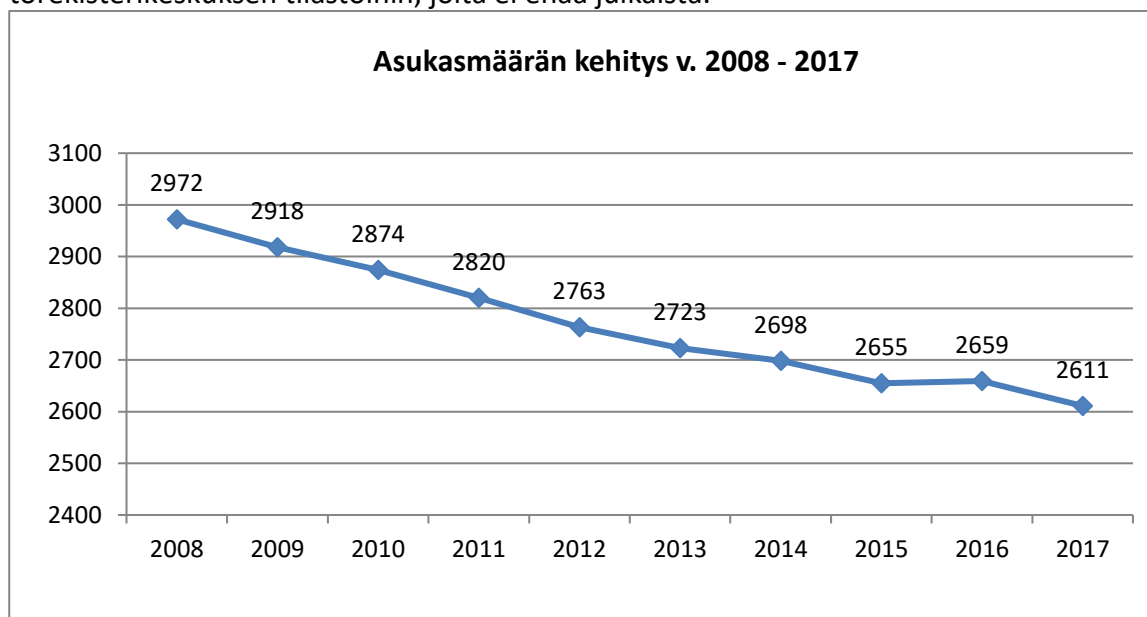
Keskeiset ennusteluvut	2016 mrd. euroa	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	216	-0,6	0,0	1,9	3,1	2,4	1,9
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	79	-1,3	3,2	4,2	3,5	3,5	3,6
Kokonaistarjonta	295	-0,8	0,9	2,5	3,2	2,7	2,4
Tavaroiden ja palvelujen vienti	77	-2,7	0,8	1,0	6,8	4,5	4,5
Kulutus	171	0,4	1,1	1,6	1,3	1,3	0,9
yksityinen	119	0,8	1,7	1,8	1,8	1,6	1,3
julkinen	52	-0,5	0,0	1,2	0,1	0,6	0,1
Investoinnit	46	-2,6	0,7	7,2	5,6	4,1	4,1
yksityiset	38	-3,4	2,2	7,9	6,7	4,5	4,7
julkiset	9	0,9	-5,2	3,9	0,8	2,7	0,9
Kokonaiskysyntä	295	-0,8	1,1	2,1	3,0	2,5	2,2
kotimainen kysyntä	218	-0,1	1,2	2,5	1,7	1,7	1,3

Muut keskeiset ennusteluvut	2014	2015	2016	2017**	2018**	2019**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	205	210	216	225	234	243
Palvelut, määrän muutos, %	-0,4	0,2	1,3	3,0	2,1	1,5
Koko teollisuus, määrän muutos, %	-0,2	-1,6	1,1	4,6	2,7	3,2
Työn tuottavuus, muutos, %	0,1	0,1	1,2	2,6	1,3	1,4
Työlliset, muutos, %	-0,4	-0,4	0,5	0,7	1,0	0,6
Työllisyysaste, %	68,3	68,1	68,7	69,4	70,3	70,7
Työttömyysaste, %	8,7	9,4	8,8	8,6	8,1	7,7
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,0	-0,2	0,4	0,8	1,4	1,5
Ansiotasoindeksi, muutos, %	1,4	1,4	1,1	0,2	2,0	2,0
Vaihtotase, mrd. euroa	-2,6	-2,1	-3,0	-2,8	-3,0	-3,1
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-1,3	-1,0	-1,4	-1,2	-1,3	-1,3
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2	0,0
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	1,5	0,7	0,4	0,6	0,9	1,4
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	58,1	56,9	55,8	54,1	53,1	52,2
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	43,9	44,0	44,1	43,2	42,2	41,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-3,2	-2,7	-1,8	-1,2	-1,4	-1,0
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-3,8	-3,0	-2,7	-2,3	-2,0	-1,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	60,2	63,6	63,1	62,5	61,9	61,1
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	46,3	47,6	47,5	47,7	47,5	46,9

(Lähde: Taloudellinen katsaus, Talvi 2017, Valtiovarainministeriö)

Oman alueen kehitys

Kärsämäellä oli 31.12.2017 2611 asukasta (lähde: Tilastokeskuksen ennakkotilasto). Vuoden 2016 lopussa asukkaita oli 2659, joten vuoden aikana asukasmäärä väheni 48 hengellä. Väkilukutilastot perustuvat 2016 alkaen Tilastokeskuksen ennakkotietoihin, siihen saakka tilastot perustuvat Väestötietokeskuksen tilastoihin, joita ei enää julkaista.

Kuva. Asukasmäärän kehitys Kärsämäellä vuosina 2008-2017.

Nivala-Haapajärven seutukunnan väkiluku 31.12.2017 oli 29 192 asukasta. Seutukunnan kuntien kuntien väkiluvut ovat seuraavat: Haapajärvi 7 251, Nivala 10 818, Reisjärvi 2 813, Pyhäjärvi 5 338 ja Kärsämäki 2 611. Seutukunnan väkiluku laski edelliseen vuoteen verrattuna -361 asukkaalla. Väkiluku väheni kaikissa seutukunnan kunnissa, vuodesta 1995 lukien väkiluku on ollut laskeva.

Kärsämäen kunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 12,3 %, vuoden 2016 lopussa se oli 11,7 %. Nivala-Haapajärven seutukunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 12,4 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 15,3 %. Seutukunnan työttömien työnhakijoiden määrä oli yhteensä 1 262 henkilöä. Vuoden 2017 lopun tilanteen mukaan työttömyysaste oli Nivalassa 10,7, Haapajärvellä 9,6, Pyhäjärvellä 12,1, Reisjärvellä 8,5.

MYÖNNETYT YRITYSTUET	Haapajärvi		Kärsämäki		Nivala		Pyhäjärvi		Reisjärvi		Yhteensä	
	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.
Vuosi 2017 yhteensä												
ELY-keskus/EAKR (Keh.avustus)	166 520	3	0	0	1 553 569	8	0	0	134 310	1	1 854 399	12
ELY-keskus/EMR	0	0	565 857	4	238 761	3	0	0	0	0	804 618	7
Leader-toimintaryhmä ***	30 362	3	23 155	4	34 650	1	35 584	2	23 630	1	147 381	11
YHTEENSÄ:	196 882		589 012		1 826 980		35 584		157 940		2 806 398	

Taulukko: Seudun kuntiin maaseudun kehittämisohjelmasta saadut yritystuet v.2017

Vuoden 2017 aikana Kärsämäellä perustettiin 9 yritystä, yritysten poistuma kaupparekisteristä oli yhteensä 9 kpl, toimivia yrityksiä vuoden aikana lopetti 3 kpl, loput olivat jo aiemmin toimintansa lopettaneita

Vuoden 2016 tilinpäätöstietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan alueen kunnista eniten velkaantuneita olivat Reisjärvi 9 309 euroa/asukas, Raahella 5 768 euroa/asukas, Kärsämäki 4 455 euroa/asukas, Nivala 4 627 euroa/asukas, Haapajärvi 4 448 euroa/asukas ja Oulainen 4 299 euroa/asukas. Yli 3 000 euroa/asukas Alavieska, Haapavesi, Muhos, Oulu, Sievi, Siikajoki, Tyrnävä, Vaala ja Ylivieska. Lainakanta euroa/asukas oli vuonna 2016 Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin 3 460 euroa ja koko maassa 2 939 euroa/asukas.

Vuoden 2016 tilinpäätöstietojen mukaan kuntakonserninelkaa Pohjois-Pohjanmaan kunnista eniten oli Raahella 10 327 euroa/asukas, Reisjärvellä 9 492 euroa/asukas, Nivalalla 8 777 euroa/asukas, Kärsämäellä 6 979 euroa/asukas, Haapavedellä 6 841 euroa/asukas, Haapajärvellä 5 742 euroa/asukas, Sievillä 5 549 euroa/asukas ja Ylivieskalla 5 142 euroa/asukas. Kuntakonsernin lainakanta euroa/asukas oli vuonna 2016 Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin 4 998 euroa ja koko maassa 6 148 euroa/asukas.

Alueen kunnista valtionosuudet muodostavat merkittävän osan tulopohjasta Haapajärvellä, Kärsämäellä, Nivalassa, Pyhäjärvellä ja Reisjärvellä ja Siikalatvalla. Myös suurimmalla osalla alueen kunnista tuloveroprosentti on yli koko maan tuloveroprosentin tason.

1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

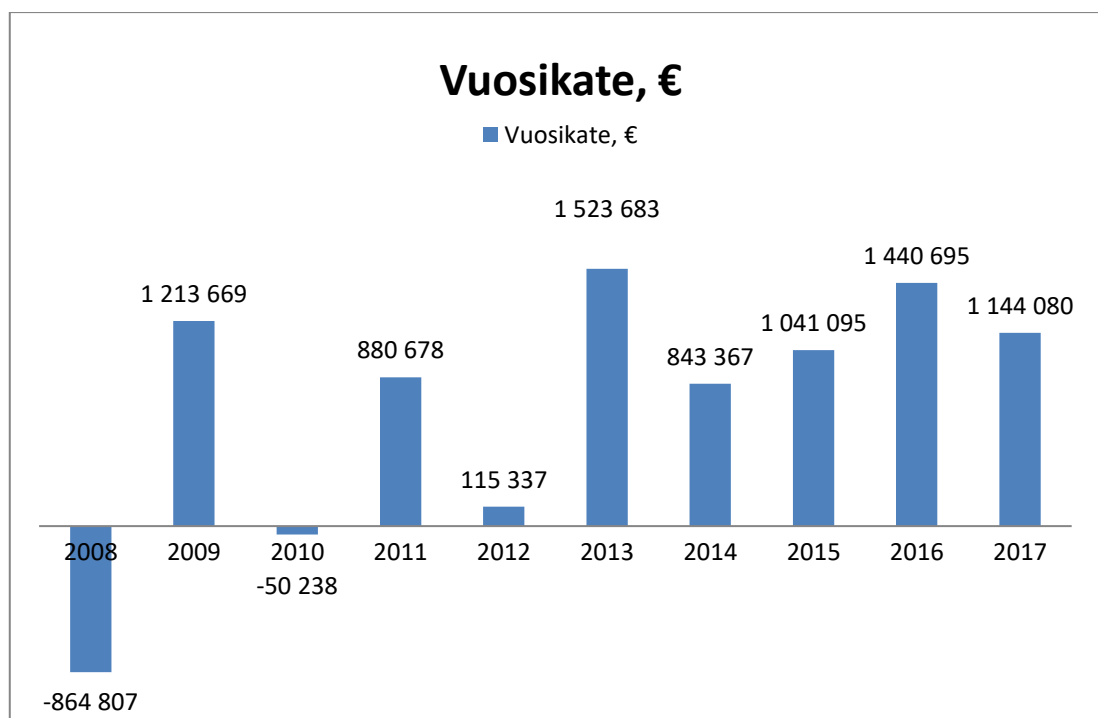
Tuloperusteiden muutokset

Verotuloja kertyi vuonna 2017 yhteensä 6 876 857 euroa, mikä on 186 125 euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Talousarviomuutoksen jälkeen verotulojen kertymäksi arvioitiin 6 811 000 euroa ja ne toteutuivat 65 857 euroa muutetussa talousarviossa arvioitua suurempina. Kunnallisveroverotuloja kertyi 5 780 556 euroa, mikä on 284 350 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Kiinteistöveroja kertyi 470 248 euroa. Kiinteistöveroa kertyi 27 872 euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Yhteisöveron tuotto oli 626 053 euroa, 126 096 euroa enemmän kuin edellisvuonna.

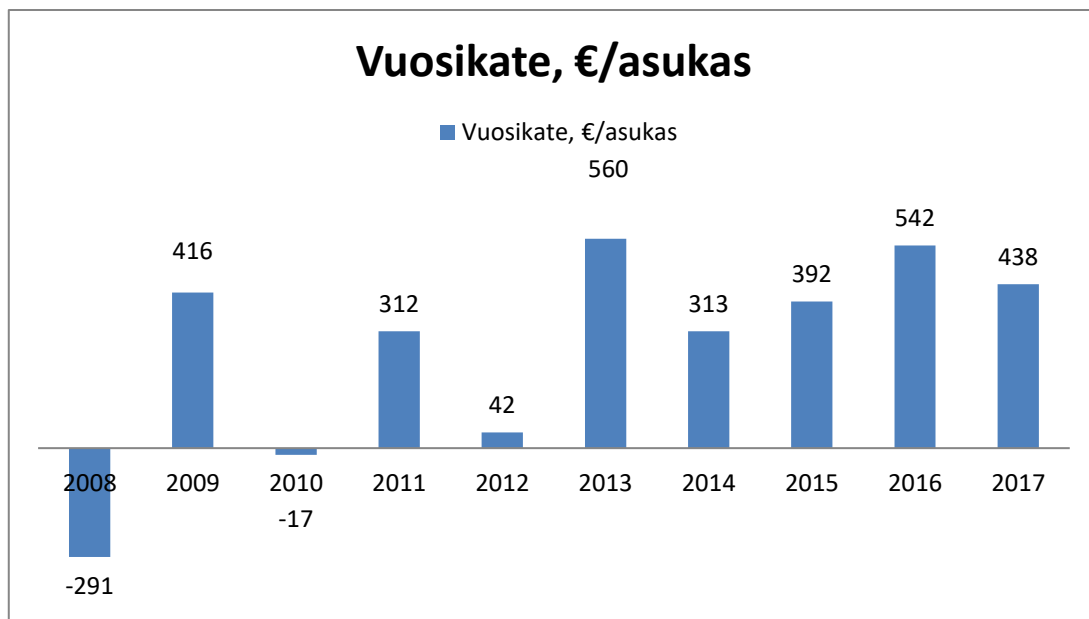
Valtionosuuksia kertyi 11 270 309 euroa. Valtionosuudet kasvoivat edellisestä vuodesta 47 103 euroa. Valtionosuuksien osuus Kärsämäen kunnan tulopohjasta on verrattain suuri.

Toiminnan ja talouden muutokset

Tilinpäätös muodostui 447 628 euroa ylijäämäiseksi ja 364 316 euroa edellisen vuoden tulosta heikommaksi. Vuosikate oli vuonna 2017 1 144 080 euroa ja se heikkeni 256 969 euroa edellisvuoteen verrattuna.

Kuva. Vuosikatteen kehitys Kärsämäellä 2008– 2017.

Kuva. Vuosikate asukasta kohden Kärämäellä vuosina 2008 – 2017

Kunnan lainakanta 31.12.2017 oli 12 908 535 euroa, 4944 e/asukas. Lainamäärä kasvoi edellisestä vuodesta 1 080 362 euroa.

Vuoden 2017 aikana toiminnan järjestämisessä tapahtuneet muutokset liittyivät kunnan toimitilojen toimitilarotaatioon, kun kirjasto ja Asiointipiste muuttivat Kärämäen Liikekeskuksen tiloihin maaliskuussa ja ryhmäperhepäivähoitokoti Satukontti- aloitti toimintansa entiseen kirjastoon remontoituissa tiloissa kesäkuussa. Myös kunnan hallinnon henkilöstö vaihtoi uusiin toimipaikkoihin, kun sosiaalitoimisto siirtyi terveyskeskukselle sekä keskushallinnon ja sivistystoimen hallintohenkilöstö muutti liikekeskuksen 2. kerroksen toimistoihin.

Uusi hallintosääntö hyväksyttiin valtuustossa 30.5.2017. Uuden hallintosäännön myötä entisen vapaa-ajan lautakunnan nimeksi muuttui 1.6.2017 lukien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. uuden nimen mukaisesti lautakunnan tehtäviin on nyt sisällytetty kunnan hyte-työskentely aikaisempaa suuremmalla painoarvolla.

Tilinpäätös muodostui 447 628 euroa ylijäämäiseksi, vuoden 2017 alkuperäinen talousarvio oli ylijäämäinen 438 660 euroa. Vuoden aikana tehtyjen talousarviomuutosten jälkeen lopullinen talousarvio oli ylijäämäinen 145 858 euroa.

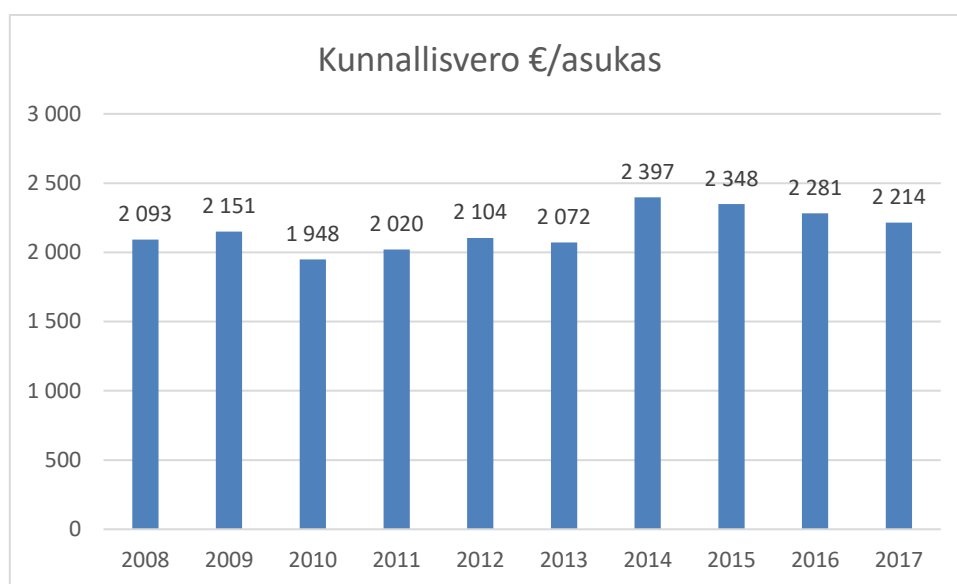
Poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarvioon

Käyttötalouden osalta talousarvio alittui nettona 181 302 €. Käyttötalouden osan ainoa ylitys oli tarkastuslautakunnan 1 009 €. Ylitys johtuu mm. kokouspalkkioiden korotuksesta ja, että tarkastuslautakunnan kokouksia on ollut lukumääräisesti arvioitua useampi.

Keskusvaalilautakunnan alaisessa toiminnassa alitus oli 1 839 €, kokouspalkkiot budjetoitua vähemmän. Kunnanhallituksen alaisessa toiminnassa alitusta oli yhteensä 139 159 €. Merkittävimmät alitukset: ostopalvelut arvioitua vähemmän, toimintatuottoja kertyi budjetoitua enemmän.

Opetustoimen lautakunnan alaisessa toiminnassa alitusta oli 16 151 €. Toimintatuottoja kertyi budjetoitua enemmän. Hyte- lautakunnan alaisessa toiminnassa alitusta oli 13 373 €. Merkittävimmät alitukset: palvelujen ja tarvikkeiden arvioitua vähemmän. Teknisen lautakunnan alaisessa toiminnassa alitusta oli 11 788 €. Toimintatuottoja kertyi budjetoitua enemmän.

Verotulot toteutuivat 65 857 € budjetoitua paremmin. Valtionosuuksia saatiin 70 309 € arvioitua enemmän. Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat 169 933 € arvioitua paremmin.

Kuva. Tulovero asukasta kohden vuosina 2008 - 2017.

1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan tilikauden tulokseksi muodostui 114 559 euroa, alkuperäisessä talousarviossa tulos oli 383 770 euroa ja talousarviomuutosten jälkeen 90 968 euroa. Toimintakulut toteutuivat 71 910 euroa arvioitua pienempinä ja toimintatuotot 253 213 euroa arvioitua suurempina. Verotulot toteutuivat 65 857 euroa ja valtionosuudet 70 309 euroa arvioitua paremmin.

Valtuuston 19.12.2017 hyväksymä vuoden 2018 talousarvio on ylijäämäinen niin talousarviovuoden, kuin suunnitelmavuosienkin 2019 -2020 osalta. Talousarvion ja taloussuunnitelmien mukaisesti tavoitteena on tasapainossa oleva kuntatalous. Jotta valtuuston hyväksymän taloussuunnitelman tavoitteena oleva tilikausien positiivinen tulos voidaan saavuttaa, edellytetään sekä kuluvalle tilikaudella sekä suunnitelmavuosilla edelleen erittäin maltillista toimintamenojen kasvua.

Taloussuunnitelmakauden viimeiseen vuoteen 2020 osuu lisäksi kuntien historiassa kenties suurin muutos, mikäli sote- ja maakuntauudistus toteutuu sille asetetussa aikataulussa. Vuoden 2020 mahdollisten muutosten osalta on toimittu Kuntaliiton ohjeistuksen mukaisesti, eikä uudistuksen

vaikutusta taloussuunnitelmassa 2018—2020 ole vielä otettu huomioon.

Valmisteilla oleva valtakunnallinen sote- ja maakuntauudistus on laaja julkishallinnon reformi, joka muuttaa kuntien asemaa merkittävästi. Hallinnon tasoja on jatkossa kolme; valtio, maakunta ja kunta. Uudistuksen valmistelu on käynnistänyt eduskunnassa mittavat lakien ja asetusten muutostyöt.

Kunnan lainamäärä kääntyyne laskuun tulevina vuosina, tähän vaikuttaa investointien määrän väheneminen ja kohtuullisiksi arvioidut tulokset.

Kunnan työllisyyden, työpaikkaomavaraisuuden ja elinkeinoelämän edellytysten parantamiseen liitetty tulevina vuosina uuden vuosille 2016-2021 ulottuvan kuntastrategian mukaisesti. mm. matkailuun ja markkinointiin sekä kunnan asuntotilanteeseen panostaminen. Vuoden 2018 talousarvion toiminnalliset tavoitteet on asetettu kuntastrategian mukaisesti.

Kärsämäen kunnan sosiaali- ja terveystalvet on ulkoistettu 30.6.2022 saakka voimassaolevalla palvelusopimuksella. Sote-palveluiden ulkoistuksen tavoitteena on ollut säilyttää sote-palvelut lähipalveluina ja parantaa niitä entisestään sekä säilyttää alan työpaikat kunnassa, ratkaisulla haetaan myös taloudellista säästöä ja kustannusten ennustettavuutta. Ratkaisu on tuonut kaivattua vakautta kuntatalouteen.

1.6 Kunnan henkilöstö

Henkilöstötilinpäätös antaa tiivistettyä tietoa henkilöstöön liittyvissä asioissa.

Henkilöstön määrä 31.12.2017

Seuraavassa taulukossa on esitetty 31.12.2017 kunnassa olleen henkilöstön määrä. Yhteensä henkilökunnan lukumäärä oli 134 henkilöä.

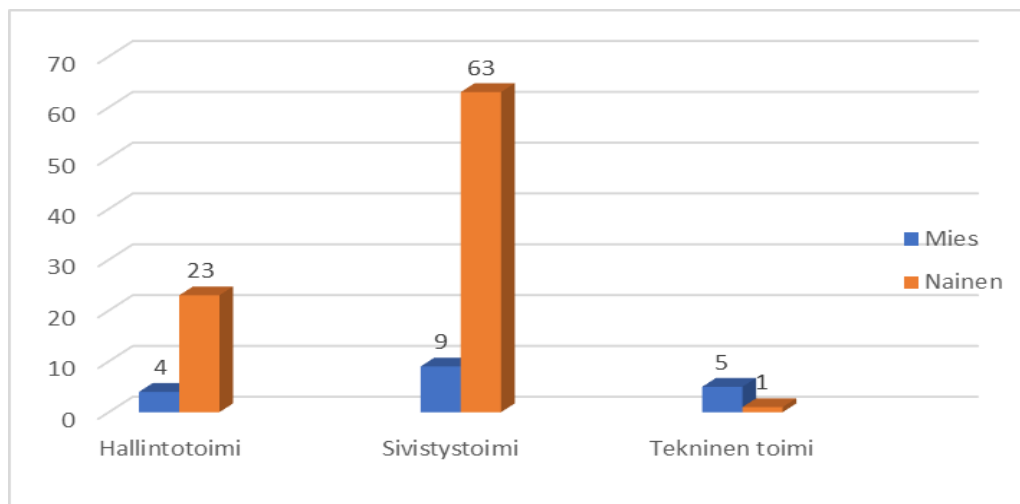
Hallintotoimeen kuuluvat keskushallinnon sekä sosiaali- ja terveystalvetujen henkilöstö. Sivistystoimen alaisuuteen kuuluvat opetustoimen hallinnon, perusopetuksen, toiseen asteen opetuksen, varhaiskasvatuksen sekä kirjasto- ja kulttuuritoimen ja liikunta- ja nuorisotyön henkilöstö.

	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Yhteensä
				2017	2016
Hallintotoimi	27	6		33	37
Sivistystoimi	72	21	2	95	84
Tekninen toimi	6			6	6
	105	27	2	134	127

Taulukko. Henkilökunnan määrä 31.12.2017.

Henkilökunnan sukupuolijakauma

Vakinaista henkilökuntaa on 105, naisia 87 ja miehiä 18. Henkilöstöstä 82,9 % on naisia ja 17,1 % miehiä.

Taulukko: Vakinaisen henkilökunnan sukupuolijakauma

Vakinaisen henkilökunnan ikäjakauma ja keski-ikä

Suurin ikäjakauma on 55-59 -vuotiaat, joihin kuuluu 24 työntekijää eli 22,9 % vakinaisesta henkilökunnasta. Alle 50-vuotiaita on 43 eli 41 %.

	Ikäryhmä/henkilölukumäärä								Yhteensä
	-30	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 -	
Hallintotoimi		1	2	1	2	7	9	5	27
Sivistystoimi	8	8	8	5	7	13	13	10	72
Tekninen toimi					1		2	3	6
Yhteensä	8	9	10	6	10	20	24	18	105

Taulukko: Vakinaisen henkilökunnan ikäjakauma 31.12.2017

Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 48,6 vuotta. Koko kunta-alalla vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 45,8 vuotta vuonna 2016.

	2017	2016
Hallintotoimi	52,9	52,9
Sivistystoimi	46,2	45,8
Tekninen toimi	58,7	56,8
Yhteensä	48,6	48,3

Taulukko: Vakinaisen henkilökunnan keski-ikä osastoittain

Eläköityminen

Vuoden 2017 aikana eläköityi 6 henkilöä.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Kevan eläköitymisennuste henkilöistä, jotka täyttävät vanhuus-eläkeikänsä vuoteen 2027.

Vuosi	Yhteensä
2018	6
2019	5
2020	4
2021	6
2022	6
2023	8
2024	5
2025	5
2026	6
2027	5

Taulukko: Henkilökunnan laskennallinen eläköityminen 2018-2027

Eläkemaksut

Palkkaperusteista eläkemaksua maksavat sekä palkansaaja että työnantaja kaikesta työstä, josta karttuu eläkettä. Palkkaperusteisen eläkemaksun lisäksi työnantajat maksavat varhaiseläkemenoperusteista maksua ja osa työnantajista eläkemenoperusteista maksua. Eläkemenoperusteinen maksu perustuu maksussa oleviin, ennen vuotta 2005 karttuneisiin eläkkeisiin. Varhaiseläkemenoperusteista eläkemaksua eli varhe-maksua maksavat työnantajat työntekijöistä, jotka jäävät ensimmäistä kertaa työkyvyttömyyseläkkeelle tai kuntoutustuelle.

Eläkemaksut	2017	2016
Varhe-maksu	36 297	35 162
Eläkemenoperusteinen maksu	365 620	484 156

Taulukko: Työnantajan eläkemaksut

Henkilökunnan vaihtuvuus

Vakinaisen henkilökunnan virka-/työsuhteita päättyi kertomusvuonna 16, joista 7 eläköitymistä, 6 irtisanoutumista ja 3 työsopimuksen irtisanomista.

Vakinaiset	Lukumäärä
Alkaneet palvelussuhteet	12
Päättyneet palvelussuhteet	16

Taulukko: Henkilökunnan vaihtuvuus

Osaamisen kehittäminen

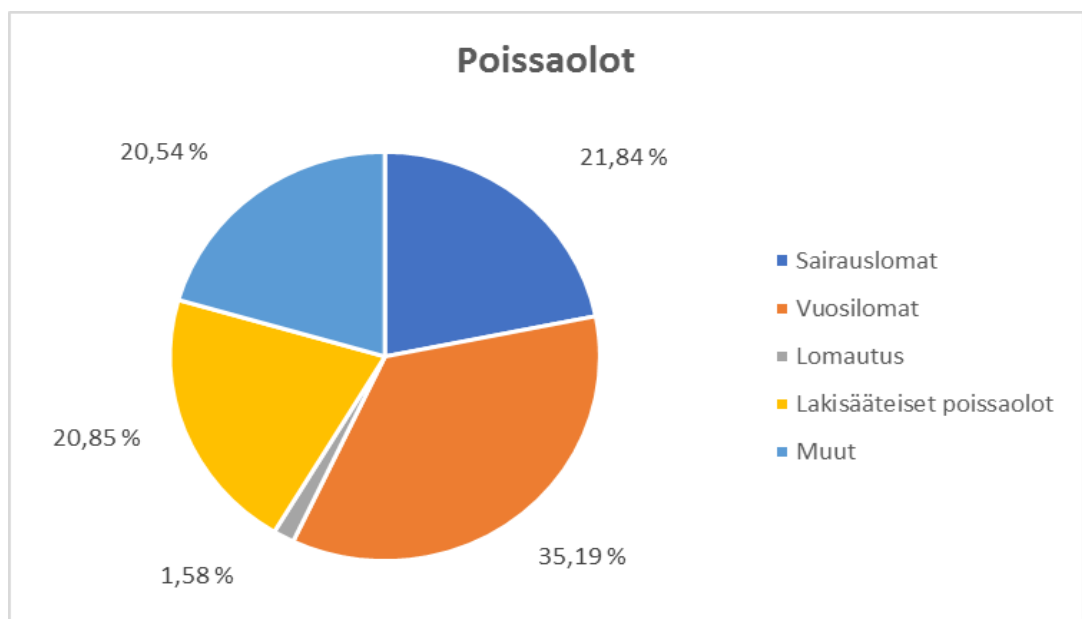
Ammattiyhdistys- ja muihin koulutuksiin osallistui 36 henkilöä yhteensä 486 kalenteripäivää.

	Henkilöt	Päivää
Luottamusmieskoulutus	2	5
Muut opinnot, palkaton	2	3
Omaehtoinen palkallinen koulutus	19	54
Opintovapaa, palkaton	1	400
Työnantajan järj työn edel koulutus	2	3
Täydennyskoulutus, palkallinen	9	19
Koulutus, palkaton	1	2
Yhteensä	36	486

Taulukko: Koulutuksiin osallistuminen

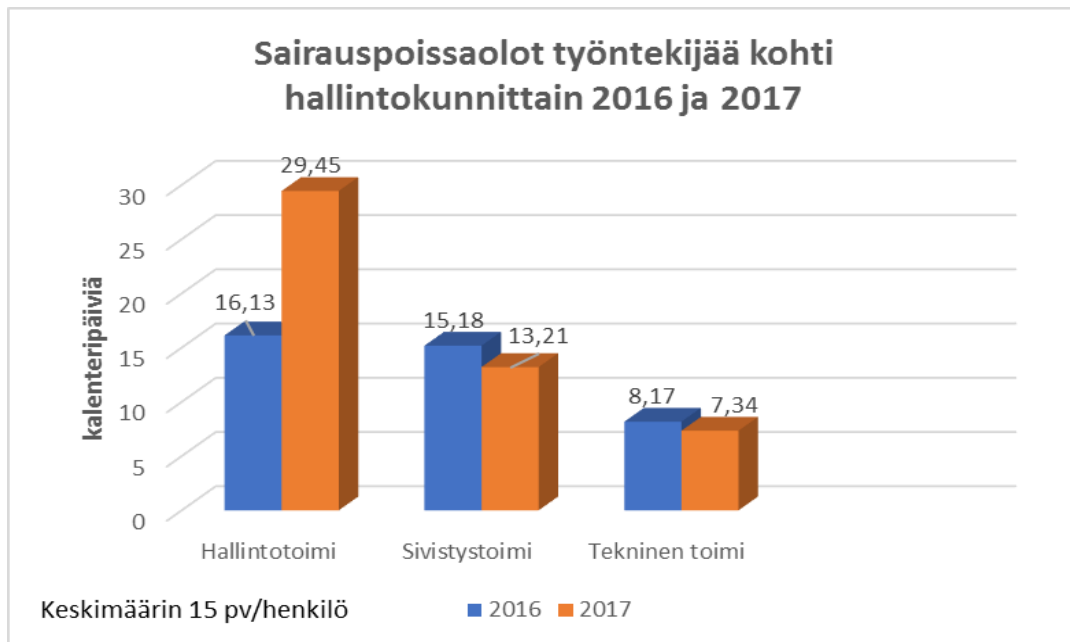
Poissaolot

Koko henkilöstön poissaolopäiviä kertyi yhteensä 9773 kalenteripäivää. Sairauspoissaoloja oli 2134 päivää, vuosilomia 3439 päivää, lomautuspäiviä 154, lakisääteisiä poissaoloja (mm. hoito-, äitiys-, isyys-, tilapäiset hoitovapaat ja opintovapaat) 2039 päivää ja muita poissaoloja 2007 päivää (mm. palkattomat työ- ja virkavapaat, ylityö-, koulutus- ja kuntoutusvapaat).

Taulukko: Poissaolot syyn mukaan

Terveysperusteisia poissaoloja ovat työntekijän sairaudesta johtuvat poissaolot sekä työtapaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot.

Taulukko: Henkilökunnan sairauspoissaolot pv/työntekijä

Terveysperusteiset poissaolot, kalenteripv	Hallintotoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi
1 - 3	35	139	5
4 - 29	236	289	7
30 - 60	189	216	32
61 - 90		64	
180 -	335	243	
Yhteensä	795	951	44
Em. poissaoloista:			
työtapaturmat	5	39	

Taulukko: Vakinaisen henkilöstön sairauspoissaolojen kestot 2017

Henkilöstömenot

Tuloslaskelmaan kirjattuja palkkoja ja muita henkilöstökuluja maksettiin 5 796 093 euroa, vähennystä edelliseen vuoteen 3,3 %.

Henkilöstökulut	2017	2016
Palkat ja palkkiot	-4 462 426,92	-4 504 410,79
Eläkekulut	-1 181 045,42	-1 290 035,42
Muut henkilösivukulut	-152 620,28	-199 782,72
yhteensä	-5 796 092,62	-5 994 228,93

Taulukko: Henkilöstökulut vuosina 2016 – 2017

Työterveyshuolto ja työkykyä ylläpitävä toiminta

Työterveyshuollon palvelut on ostettu Attendo Oy:ltä. Työterveyshuollon tavoitteena on terveellinen ja turvallinen työympäristö ja hyvin toimiva työyhteisö, työperäisten sairauksien ehkäisy sekä työ- ja toimintakyvyn edistäminen. Tavoitteena on myös kunnallisen palvelutuotannon tuloksellisuuden edistäminen ja henkilöstön työelämän laadun parantaminen antamalla vaikutusmahdollisuuksia omaa työtään ja työyhteisöään kokevien päätösten valmisteluun. Vaikutuskanavana on yhteistyötoimikunta. Yhteistyötoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 4 kertaa.

Työpaikkatapaturmia sattui koko henkilöstölle 7, joista aiheutui 82 sairauspäivää neljälle henkilölle. Yhdelle henkilölle sattui työmatkatapaturma, josta ei aiheutunut työkyvyttömyyttä.

Kunnanhallitus on 10.9.2012 § 252 päättänyt erityistyölasien hankinnasta työnantajan kustannuksella. Korvaus on 100 euroa kehyksistä ja määritetyt linssit.

Henkilöstön työhyvinvointia on tuettu antamalla mahdollisuus työnantajan kustantamaan kunto- ja salikäyntiin kerran viikossa. Virkistäytymispäiviä järjestetään 1-2 kertaa vuodessa.

	2017	2016
Terveystarkastukset yhteensä, kpl	69	100
lääkärit	28	27
terveydenhoitajat	41	71
fysioterapeutit	0	2
Sairaanhoitokäynnit yhteensä, kpl	0	0
lääkärit		
terveydenhoitajat		
fysioterapeutit		
Työpaikkaselvitykset yhteensä, tuntia	21,5	8
lääkärit		
terveydenhoitajat	21,5	8
fysioterapeutit		
Yksilön neuvonta- ja ohjauskäynnit, kpl	36	40
lääkärit	11	4
terveydenhoitajat	25	34
fysioterapeutit	0	2

1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Valtuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet päävastuualueille vuosittain talousarviossa. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kolme kertaa vuodessa, joista viimeinen on toimintakertomus. Osavuosikatsausraportointia kehitetään tiiviimmäksi ja informatiivisemmaksi.

Henkilöstöriskit

Henkilöstöhallinnon sisäisessä tarkkailussa ja suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota mahdollisiin henkilöstöriskeihin. Avainhenkilöille luodaan varahenkilöjärjestelmä, mikä on toimialueen päällikön vastuulla.

Kunnan vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 48,6 vuotta. Eläköityvien määrä ajalla 2018-2027 on 56 henkilöä, eli 53 % kunnan vakituisesta henkilöstöstä. Eniten eläköityviä on opetus- ja vapaa-aikatoimessa. Henkilöstön rekrytoinnista ja palkkauksesta päätetään kunnan hallintosäännön mukaisella tavalla. Johtoryhmän viranhaltijoiden sijaisuudet on määritetty hallintosäännössä. Palkkauksesta päätettäessä otetaan huomioon alan virka- ja työehtosopimuksen määräykset ja kunnanhallituksen mahdollisesti antamat ohjeet. Kunta on liittynyt vuonna 2013 Kuntarekry- rekrytointipalveluun, jota käytetään apuna rekrytoinneissa.

Työntekijöiden pitkittyvät sairauspoissaolot aiheuttavat myös henkilöstöön liittyvän riskin. Sairauspoissaolojen riskin pienentämiseksi työterveyshuolto tekee 3-5 vuoden välein työpaikkakäynnit, joissa kartoitetaan työpaikan fyysiset, kemialliset ja biologiset altisteet, psyykkiset sekä fyysiset kuormitustekijät ja tapaturmavaarat. Ikäryhmätarkastukset tehdään 45, 50, 55, 60 ja 65 vuotta täytäneille. Työntekijöille, joilla todetaan alentunut työkyky, ohjataan kuntoutukseen.

Tapaturmien torjunta ja vaaratilanteiden ehkäisy toteutuu Kärämäen kunnan yleisten toimintaohjeiden työpaikoilla esiintyviin tilanteisiin –ohjeen mukaisesti (Työsuojelutoimikunta, 2013) Työsuojelutoimikunta yhdessä työterveyshuollon kanssa laatii kunnan henkilöstölle työsuojeluhuollon toimintasuunnitelman, joka kolmen vuoden välein tarkistetaan. Työntekijän erityisissä ongelmissa työnjohdolla on käytössä ”Varhaisen tuen malli” -opas, jonka kunnanhallitus on hyväksynyt 16.5.2011

Sairauspoissaolojen seuranta on hallinnon alan johtavalla viranhaltijalla ja viranhaltijalla, joka myöntää henkilöstölle sairauspoissaoloja. Työnantajan on myös ilmoitettava työterveyshuoltoon työntee-

kijän pitkistä sairauspoissaoloista viimeistään silloin kun poissaolo on jatkunut 30 vrk ajan. Työterveyshuollon on viimeistään 90 sairauspäivän (arkipäiviä) jälkeen arvioitava jäljellä oleva työkyky. Kuukauden välein lähetetään työterveyshuoltoon yli kuukauden kestäneet sairauspoissaolot.

Talouriskit

Talouden kehitysnäkymät ovat edelleen epävarmat. Yritysten ja kuluttajien toiminnassa tapahtuvien muutosten ennakointi ja niiden vaikutusten arviointi on haasteellista. Valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteillä sekä lainsäädännön muutoksilla ja kuntien velvoitteiden lisäämisellä on myös vaikutuksensa kunnan toimintaan ja talouteen. Vuonna 2020 toteutettava sote- ja maakunt uudistus aiheuttaa kunnille omat riskinsä. Valtiontalouden muutokset aiheuttavat usein tuloleikkauksia kunnan tuloihin. Valtionhallinnon toimet tulevat myös tulevana vuosina asettamaan huomattavia haasteita kunnan palvelutuotannolle muun muassa talouden tasapainottamisen tuomien säästöpainneiden kautta.

Kunnan antamien takausten jäljellä olevan pääoman määrä 31.12.2017 oli 8,1 milj. euroa. Kärsämäen kunnan lainakanta oli 31.12.2017 12 908 535 euroa, lainasalkkuun sisältyy merkittävä korkoriski lainojen ollessa sidottuna lyhyisiin korkoihin, jolloin ne ovat alttiina markkinakorkojen vaihteluille.

Kunnan sijoitustoiminnassa noudatetaan valtuuston hyväksymiä periaatteita. Valtuusto on hyväksynyt kunnan sijoitussuunnitelman 30.10.2012. Kunnan sijoitussalkku oli 2017 lopussa kirjanpitoarvoltaan 9,3 milj. euroa. Sijoitusten tuottoon liittyvä riski kytkeytyy maailmantalouden epävakautteen.

Kunnan vakuutukset on kilpailutettu v 2017 lopussa. Kunnan kiinteä ja irtain omaisuus sekä henkilöstö on vakuutettu tarkoituksenmukaisesti. Toiminnan jatkuvuuden turvaa keskeytysvakuutus.

1.8 Ympäristötekijät

Kunnalla ei ole tarvetta jätevedenpuhdistamon laajalle peruskunnostukselle tai päästökauppaa harjoittavaa yritystoimintaa. Kunnassa ei ole myöskään sattunut laajoja veteen, maahan tai ilmaan kohdistuneita ongelmapäästöjä.

1.9 Muut ei-taloudelliset asiat

Kunnassa ei ole erillistä ohjetta korruption ja lahjonnan torjumiseksi eikä ihmisoikeusasioita koskien. Kuntalain mukaisella sidonnaisuusilmoituksella ja sidonnaisuusrekisterillä valvotaan sidonnaisuuksia.

2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Vuoden 2017 aikana valtuuston tekemistä päätöksistä ei tehty kunnallisvalituksia . Kunnanhallituksen tiedossa ei ole sellaisia lakisäätteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muita lakien ja säännösten

tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai muu vaatimus tai oikeusseuraamus.

Sisäisen valvonnan toteutusta ohjaa valtuuston hyväksymä hallintosääntö. Kunnan valvonta jakaantuu ulkoiseen valvontaan ja sisäiseen valvontaan. Ulkoisen valvonnan tärkein osa on tilintarkastus, jota toteuttavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan, että toiminta on taloudellista, tuloksellista ja lainmukaista ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Riittävän ja toimivan sisäisen valvontajärjestelmän luomisesta, ohjeistuksesta, ylläpitämisestä ja seurannasta vastaa kunnanhallitus. Jokainen viranhaltija vastaa johtamansa toiminnan sisäisestä valvonnasta, jolla varmennetaan mm. määräysten noudattaminen ja toiminnan tuloksellisuus. Erityinen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta on tilivelvöllisillä. Ulkoinen ja sisäinen valvonta muodostavat yhtenevän toisiaan täydentävän ja kattavan valvontajärjestelmän. Kunnan tilintarkastaja antaa tarkastuskertomuksessaan lausunnon sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta.

Sisäisen valvonnan keskeisiä osa-alueita ovat:

- **Strateginen suunnittelu;** Valtuusto on vahvistanut kunnan strategian vuosille 2016 -2021.
- **Taloussuunnitelma ja talousarvio,** jotka valtuusto käsittelee vuosittain joulukuussa
- **Toiminnan ja talouden raportointi,** jota toteutetaan kunnanhallituksen vuosittain vahvistamien talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden puitteissa
- **Johtamisjärjestelmä,** joka on määritetty pääosin kunnan hallinto- ja toimintasäännössä
- **Hyvä hallintotapa,** jonka keskeinen elementti on julkisuusperiaatteen noudattaminen
- **Henkilöstöhallinto**
- **Riskien tunnistaminen ja hallinta**
- **Lakien, ohjeiden ja määräysten noudattamisen valvonta**

Hallintokunnissa on tunnistettu, että sisäinen valvonta on osa jokapäiväistä toiminnan johtamista. Tätä kautta parannetaan toiminnan tehostumista ja kunnan tuottavuuden paranemista.

Riskikartoitukset ja riskien hallintasuunnitelmat

Riskienkartoitus tehdään vakuutusyhtiöiden vaihdon yhteydessä kerran valtuustokaudessa. Turvallisuussuunnitelmat on tehty. Kiinteistöissä on käytössä murtohälytysjärjestelmät.

Kunnan riskien hallinta sisältää riskien kartoituksen, analysoinnin ja hallintasuunnitelman. Hallintasuunnitelma pitää sisällään seuraavat osiot:

- **toimintaketjujen ns. vaarallisten työyhdistelmien varmistus**
- **henkilöstöriskien hallinta**
- **omaisuusriskien hallinta**
- **tietoturvallisuusriskien hallinta**

Sisäisen valvonnan raportti annetaan kunnanhallitukselle edelliseltä vuodelta seuraavan vuoden alussa, johon on koottu kunnanhallituksen ja lautakuntien alaisen toiminnan selvitykset. Valtuustolle sisäinen valvonnan havainnoista ja toimivuudesta raportoidaan kunnan tilinpäätöksessä. Sisäisen valvonnan raportin käsittely vuodelta 2017 on ollut kunnanhallituksessa 26.3.2018.

Kunnan talousarvion- ja verotulojen toteutuminen, työttömyys, asukasluku sekä varainhoitajan raportti raportoidaan kuukausittain kunnanhallitukselle. Tytäryhtiöiden raportointia toteutetaan kolmekertaa vuodessa.

Kunnan ja kunnan konsernin tyttärien osavuosikatsaus annetaan kaksi kertaa vuodessa kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Osavuosikatsaukset ovat 1.1.- 30.4. ja 1.1. - 31.8 ja tilinpäätös 1.1. - 31.12.

Määräaikaisten palvelussuhteiden ketjutetut palvelussuhteet syntyvät, kun määräaikaisuudelle on olemassa oleva peruste. Määräaikaisiin sopimuksiin on ohjattu merkitsemään määräaikaisuuden peruste.

Valtuuston talousarviossa asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on pääsääntöisesti saavutettu ja niistä on raportoitu tilinpäätöksen kohdassa talousarvion toteutuminen. Lopullisessa talousarviossa kunnan tilikauden ylijäämä oli 145 858 euroa ja tilinpäätöksen mukainen tilikauden ylijäämä on 447 628 euroa.

Tietoturvallisuus

Kunnanhallitus on 12.10.2011 päättänyt tietoturvallisuusorganisaatiosta ja tietoturvallisuusohjeista, joita jokainen tietotyötä tekevä on velvollinen noudattamaan. Tietoturvallisuus ja siihen liittyvä riskienhallinta ovat muodostuneet entistä tärkeämmiksi mm. koska palvelutoiminnan riippuvuus atk-järjestelmien katkottomasta ja virheettömästä toiminnasta kasvavat jatkuvasti, yleiset tietosuojavaatimukset ja talouden riskien mahdollisuus lisääntyvät. Tietoturvallisuuden seuranta kuuluu osana esimiesvastuuseen, ja sen on oltava jatkuvaa organisaation kaikilla tasoilla. Tietoturvaohjeet ja -käytännöt päivitetään tietosuojasetuksen astuessa voimaan vuonna 2018.

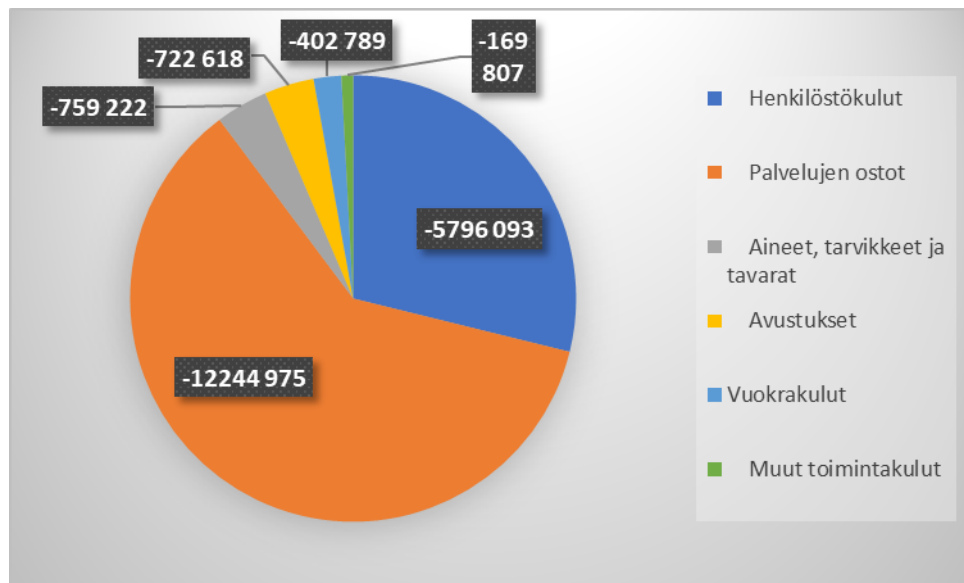
3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tässä esitetyssä tuloslaskelman tarkastelussa on otettu huomioon ainoastaan ulkoiset tulot ja menot.

Toimintatuotot olivat vuonna 2017 2 546 653 euroa. Ne vähenivät 521 603 euroa (17 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintatuotoissa myyntituottoja kertyi 409 895 euroa edellisvuotta enemmän. Maksutuotot vähenivät 22 629 euroa. Tuet ja avustukset kasvoivat puolestaan 57 393 euroa. Vuokratuotot kasvoivat 36 704 euroa. Muut toimintatuotot vähenivät 183 176 euroa.

Toimintakulut olivat vuonna 2017 19 958 672 euroa. Ne vähenivät 107 041 euroa (0,53 %) verrattuna edelliseen vuoteen. Palkat ja palkkiot olivat vuonna 2017 4 462 427 euroa. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 41 984 euroa 0,93%. Henkilösivukulut ovat vuonna 2017 1 333 666 euroa, 156 152 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Palvelujen ostot olivat vuonna 2017 12 244 975 euroa, mikä on edelliseen vuoteen verrattuna 145 334 euroa enemmän. Aineiden ja tarvikkeiden ostot olivat puolestaan 759 222 euroa, 73 756 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2017 avustuksia myönnettiin 585 786 euroa, 130 618 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Vuokratulot olivat vuonna 2017 402 789 euroa 12 144 euroa vähemmän kuin vuonna 2016. Muut toimintakulut olivat vuonna 2017 169 807 euroa, 14 767 euroa edellisvuotta enemmän.

Kuva. Toimintakulut erittäin vuonna 2017.

Vuoden 2017 toimintakate oli 17 412 020 euroa. Toimintakate heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 2,44 %, 414 562 euroa. Toimintakate on tuottojen ja kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista=100* Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön).

Tämä tunnusluku oli vuonna 2017 12,76 % ja edellisvuonna se oli 15,29 %

Verotulot ovat vuonna 2017 yhteensä 6 876 857 euroa. Verotulot vähenivät edellisvuodesta 2,64 % (186 125 euroa). Kunnallisvero tuotti 5 780 556 euroa, vähennystä edelliseen vuoteen 4,69 % (284 350 euroa). Vuonna 2017 yhteisövero tuotti 626 053 euroa, kasvua edelliseen vuoteen 25,22 % (126 097 euroa). Kiinteistövero tuotti vuonna 2017 470 248 euroa, vähennystä edelliseen vuoteen 5,60 % (27 872 euroa).

Vuoden 2017 tuloveroprosentti oli 21,50 % ja kiinteistöveroprosentit olivat: yleinen veroprosentti 0,93 %, vakituiset asunnot 0,65 %, muut asuinrakennukset 1,10 %, voimalaitos 2,85 % ja yleishyödylliset yhteisöt 0,00 % ja rakentamattomat tontit 3,00 %.

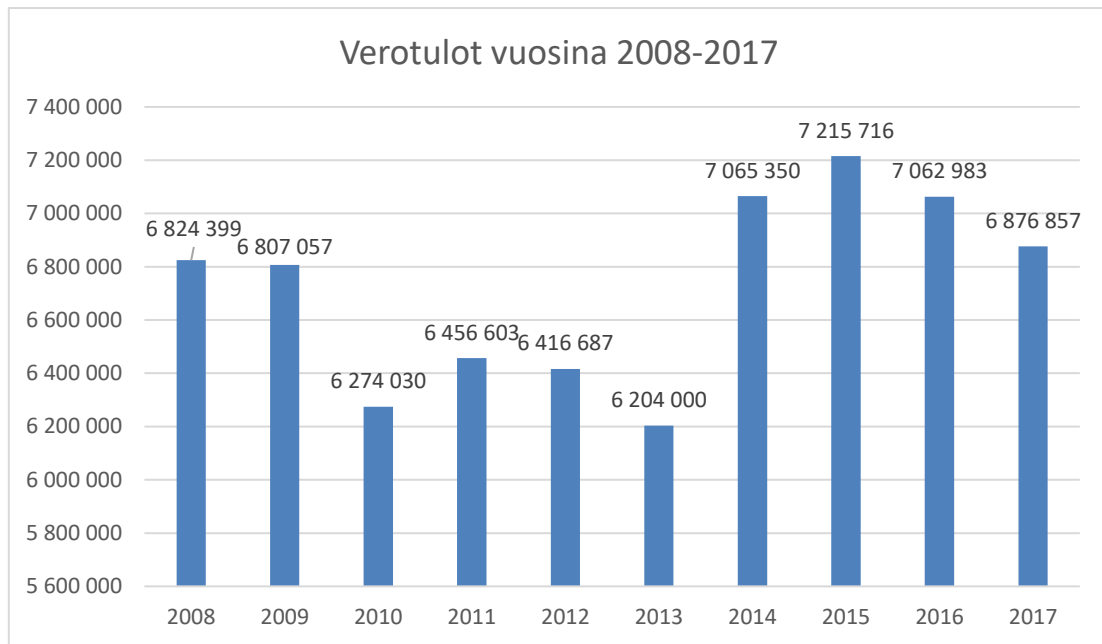
Valtionosuudet olivat vuonna 2017 yhteensä 11 270 309 euroa ja kasvua edellisvuoteen tapahtui 0,44 % (47 103 euroa). Kunnan peruspalvelujen valtionosuus mukaan lukien verotulojen tasauksen oli 11 215 142 euroa. Peruspalvelujen valtionosuus väheni edellisvuodesta 153 123 euroa, 1,35 %.

Kunnan saamaan kokonaisvaltionosuuden määrään vaikuttavat lisäksi muu kuin ns. yhteen putkeen kuuluva opetus ja kulttuuritoimi. Tähän luetaan perusopetuksesta mm. lisäopetus, kansalaisopisto ja liikunta- ja nuorisotyö. Yhden putken ulkopuoliseen opetus- ja kulttuuritoimeen luetaan ylläpitäjäjärjestelmä (lukio, ammatillinen koulutus, ammattikorkeakoulu). Ylläpitäjäjärjestelmässä on oma erillinen asukaskohtainen rahoitusosuus, joka vähentää kunnan valtionosuutta. Vuonna 2017 Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet olivat 55 167 euroa, 200 226 euroa paremmat kuin edellisvuonna.

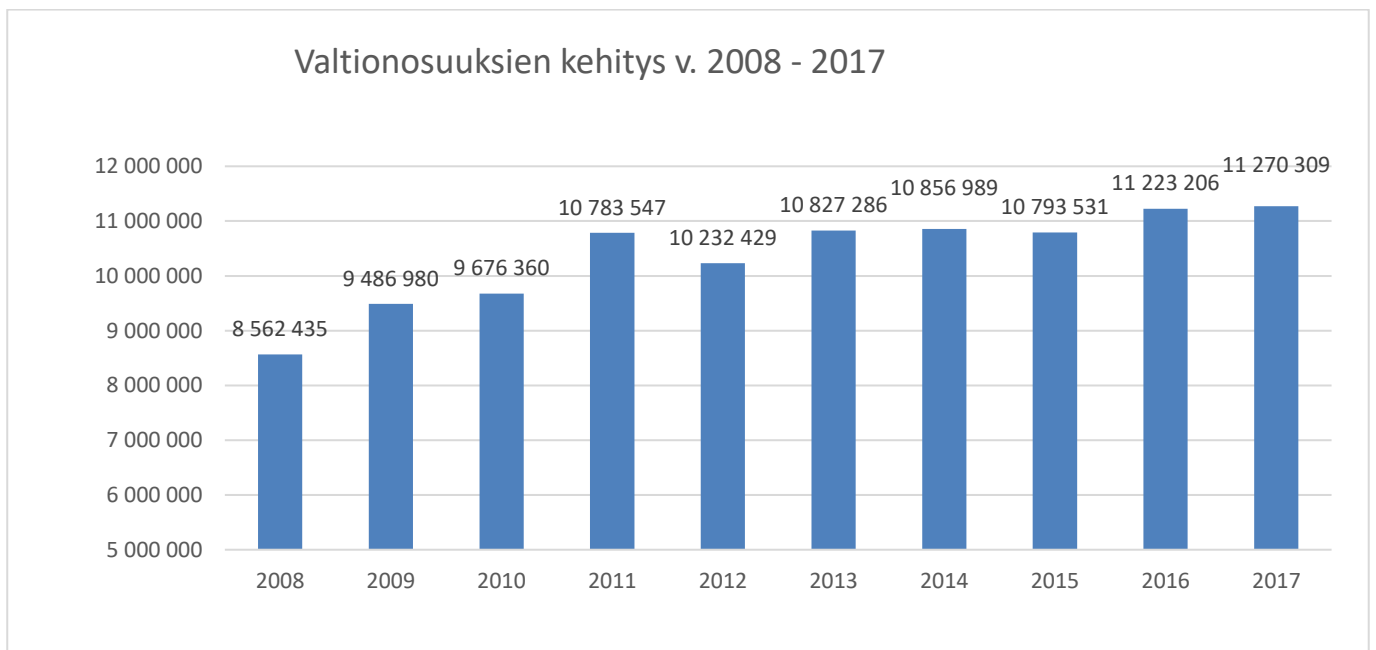
Seuraavassa on esitetty taulukkona verotulojen ja valtionosuuksien kehitys Kärsämäen kunnassa vuosina 2013 -2017 ja havainnollistettu kuvana vuosina 2008 – 2017.

Taulukko: Valtionosuudet ja verotulot vuosina 2013 – 2017

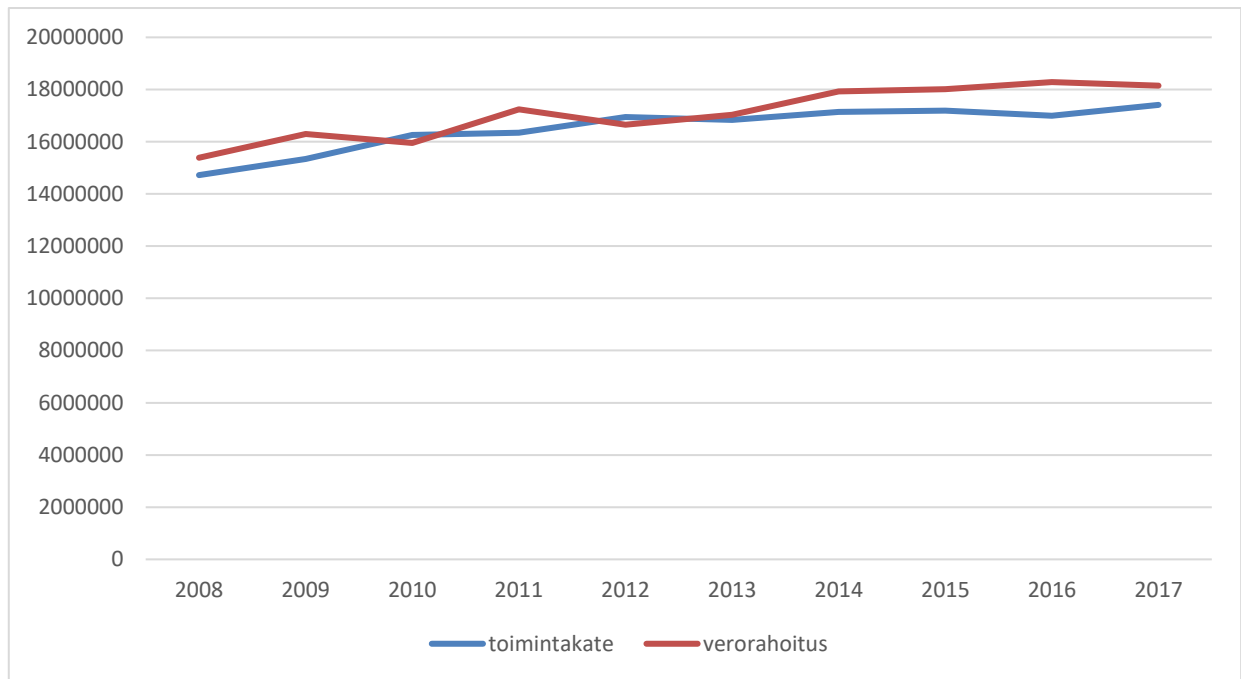
	2013	2014	2015	2016	2017	Muutos 16-17 (€)	Muutos 16-17 (%)
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ml. verotulojen tasaus)	10 704 045	11 138 959	10 969 842	11 368 265	11 215 142	-153 123	-1,35 %
Opetus- ja sivistystoimen muut valtionosuudet	-236 759	-281 970	-176 311	-145 059	55 167	200 226	-138,03 %
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	360 000	0	0	0	0	0	
Valtionosuudet yht.	10 827 286	10 856 989	10 793 531	11 223 206	11 270 309	47 103	0,44 %
Kunnallisvero	5 640 723	6 227 826	6 235 136	6 064 906	5 780 556	-284 350	-4,69 %
Kiinteistövero	198 122	440 321	504 222	498 120	470 248	-27 872	-5,60 %
Yhteisövero	365 108	397 203	476 358	499 956	626 053	126 097	25,22 %
Verotulot yht.	6 203 953	7 065 350	7 215 716	7 062 983	6 876 857	-186 126	-2,64 %

Kuva. Verotulot vuosina 2008-2017.

Kuva. Valtionosuudet vuosina 2008-2017.

Kuva. Toimintakatteen ja verorahoituksen kehittyminen vuosina 2008 – 2017.

Vuonna 2017 rahoitustuotot olivat 473 176 euroa, edellisvuoteen nähden rahoitustuotot kasvoivat 158 765 euroa (50 %). Arvopapereiden myyntivoitot olivat vuonna 2017 435 378 euroa, kun ne edellisvuonna olivat 259 159 euroa.

Korkokulut olivat 61 573 euroa. Korkokulut vähenivät edelliseen vuoteen 7 266 euroa. Muut rahoituskulut olivat yhteensä 2 723 euroa.

Rahoitustuottojen ja -kulujen erotus on 408 933 euroa. Talousarviossa rahoitustuottojen ja -kulujen erotus oli 239 00 euroa, joten talousarvio toteutui 169 933 euroa arvioitua paremmin.

Vuoden 2017 vuosikatteeksi muodostui 1 144 080 euroa, kun vuosikate vuonna 2016 oli 1 440 695 euroa. Vuosikate heikkeni edellisvuodesta 296 615 euroa. Vuoden 2017 talousarvion vuosikate muutosten jälkeen oli 656 678 euroa, eli vuosikate toteutui 487 402 euroa parempana. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien käyttöomaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on käytössä seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot}$ ja arvonalentumiset

Kun tunnusluvun arvo on 100%, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Väittäjä pitää paikkansa, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Kärsämäellä vuosikate/poistot -tunnusluku on päättyneeltä tilikaudelta 111,13 % ja edellisvuonna se oli 247,33%. Vuoden 2017 poistot ja arvonalentumiset ovat 1 029 521 euroa, kun ne vuonna 2016 olivat 582 506 euroa.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot. Myös tässä tulee tarkastella poistojen vastaavuutta vuotuisen investointitasoon.

Vuosikate euroa / asukas on tunnusluku, joka kertoo tulorahoituksen riittävydestä. Kuntakohtainen tavoitetaso saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Tilikauden tulokseksi muodostui 114 559 euroa. Varausten ja rahastojen muutosten jälkeen tilikausi 2017 on ylijäämäinen 447 628 euroa. Vuoden 2016 tulos oli 858 189 euroa ja tilikausi oli ylijäämäinen 947 596 euroa.

Tuloslaskelman sitovuus

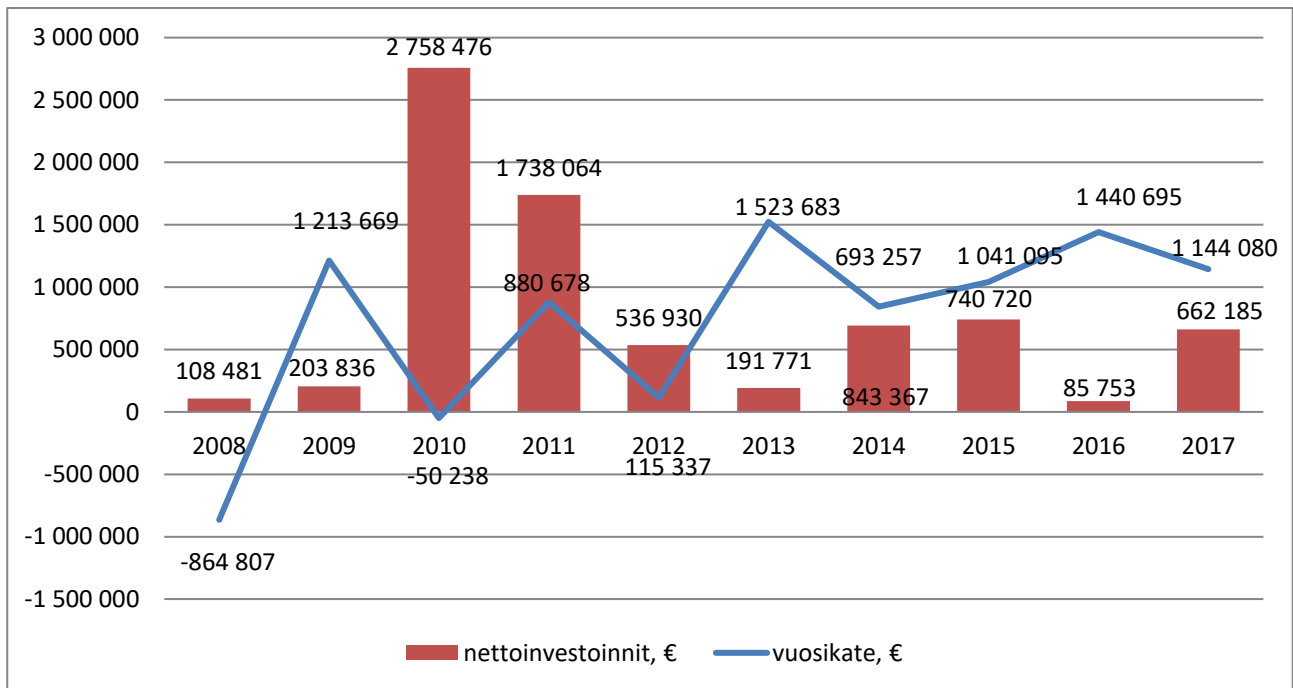
Tuloslaskelmassa seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: verotulot, valtionosuudet, rahoitustuottojen ja -kulujen erotus, poistot ja arvonalentumiset, satunnaiset tuotot ja kulut, poistoeron muutos, varausten muutos ja rahastojen muutos

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2017	2016
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	2 547	3 068
Valmistus omaan käyttöön		
Toimintakulut	-19 959	-20 066
Toimintakate	-17 412	-16 997
Verotulot	6 877	7 063
Valtionosuudet	11 270	11 223
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	6	0
Muut rahoitustuotot	467	314
Korkokulut	-62	-69
Muut rahoituskulut	-3	-94
Vuosikate	1 144	1 441
Poistot ja arvonalentumiset	-1 030	-583
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	115	858
Tilinpäätössiirrot	333	89
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	448	948
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	12,76	15,29
Vuosikate/Poistot, %	111,13	247,33
Vuosikate, euroa/asukas	438,18	541,82
Asukasmäärä	2611	2659

Taulukko. Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

3.2 Toiminnan rahoitus

Vuonna 2017 investointimenot olivat 845 515 euroa ja rahoitusosuudet sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot, yhteensä 183 330 euroa, huomioiden nettona investoitiin yhteensä 662 185 euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2017 yhteensä 492 339 euroa.

Kuva. Nettoinvestoinnit ja vuosikate vuosina 2008– 2017.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 1 063 576 eurolla. Uutta pitkäaikaista lainaa ei tilikaudella otettu, lyhytaikaiset lainat lisääntyivät 2 143 938. Rahoituksen rahavirta on yhteensä - 14 670 euroa. Rahavarat lisääntyivät vuodessa 477 889 euroa.

Investointien tulorahoitus –tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien tulorahoitus, % = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Vuonna 2017 investointien tulorahoitusprosentti –tunnusluku on 157,35 % ja vuonna 2016 605,96%.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätös- ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätös- ja neljän edellisen vuoden kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

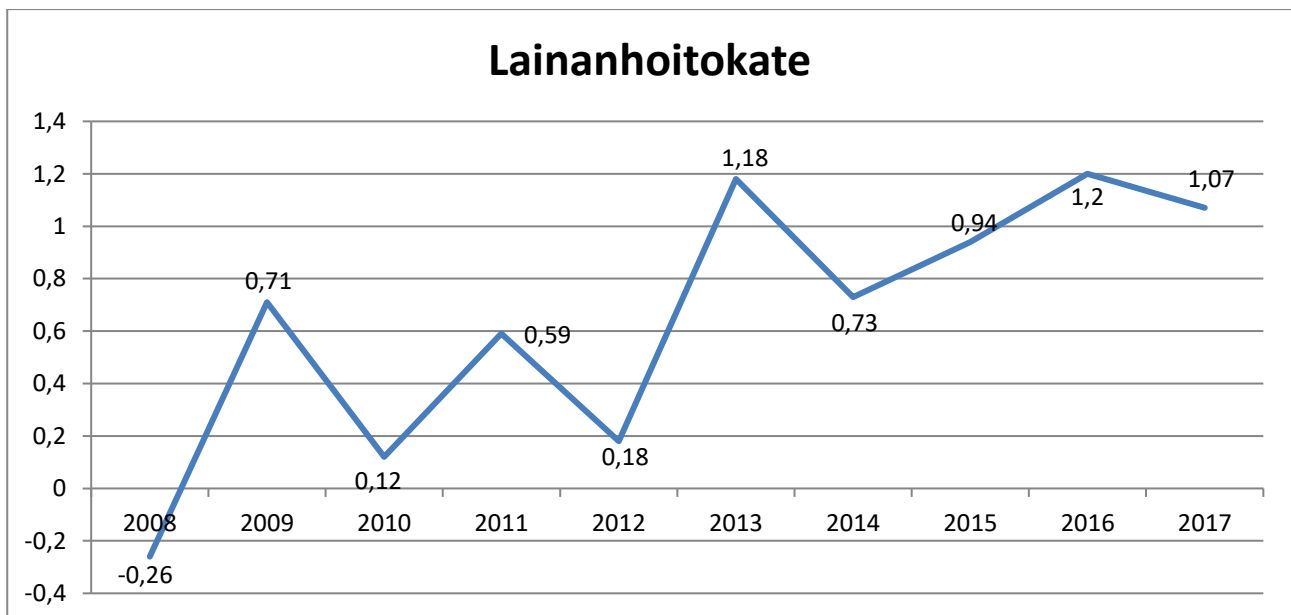
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta oli vuonna 2017 2 367 090 euroa, vuonna 2016 kertymä oli 1 452 693 euroa.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman hoitokulujen, korkojen ja lyhennysten maksuun.

Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kärsämäen kunnan lainanhoitokate vuonna 2017 on 1,07, kun se edellisvuonna oli 1,20.

Lainanhoitokyky on hyvä, jos tunnusluku on yli kaksi, mikäli se on 1-2, lainanhoitokyky on tyydyttävä ja heikko, jos se jää alle yhden. Kun tunnusluvun arvo on alle yhden, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään toimintapääomaa. Suhdelukua laskettaessa vuosikatteen ja korkokulujen summa jaetaan korkokulujen ja lainanlyhennysten summalla.

Kuva. Lainanhoitokate vuosina 2008– 2017.

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä.

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv * Rahavarat 31.12 / Kassasta maksut tilikaudella

Vuonna 2017 maksuvalmius oli 150,28 päivää ja edellisvuonna 149,32 päivää. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla.

Rahoituslaskelman sitovuus

Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitovat antolainasaamisten vähennys, antolainasaamisten lisäys, pitkäaikaisten lainojen vähennys, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja lyhytaikaisten lainojen muutos.

RAHOITUSLASKELMA		
	2017	2016
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 144	1 441
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	11	-149
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-846	-238
Rahoitusosuudet investointimenoihin	118	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutus	65	152
Toiminnan ja investointien rahavirta	493	1 206
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-750	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 064	-1 194
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 144	112
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut.	-65	1
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0
Saamisten muutos	1 256	-828
Korottomien velkojen muutos	-1 907	818
Rahoituksen rahavirta	-15	-1 091
Rahavarojen muutos	478	115
Rahavarat 31.12. 1 000 euroa	9 339	8 861
Rahavarat 01.01. 1 000 euroa	8 861	8 746

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2017	2016
Toiminnan ja investointien rahavirran		
kertymä 5 vuodelta, 1000 €	2367	1453
Investointien tulorahoitus, %	157,35	605,96
Lainanhoitokate	1,07	1,20
Kassan riittävyys, pv	150,28	149,32
Asukasmäärä	2611	2659

3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

Taseen loppusumma 31.12.2017 on 27 046 366 euroa. Edellisvuoteen verrattuna loppusumma pieneni 432 157 eurolla.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kärsämäen kunnan omavaraisuusaste on 45,46 %, kun se vuonna 2016 oli 42,98 %, 50 % tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku kertoo, paljonko käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Kärsämäen kunnan suhteellinen velkaantuneisuusprosentti on 71,27 % kun vuonna 2016 oli 76,96 %.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pää-oma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Lisäksi osoittajaan merkitään liitetie-to-ohjeen mukaisesti liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana kunnan taseessa

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) –tunnusluku lasketaan seuraavasti:

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

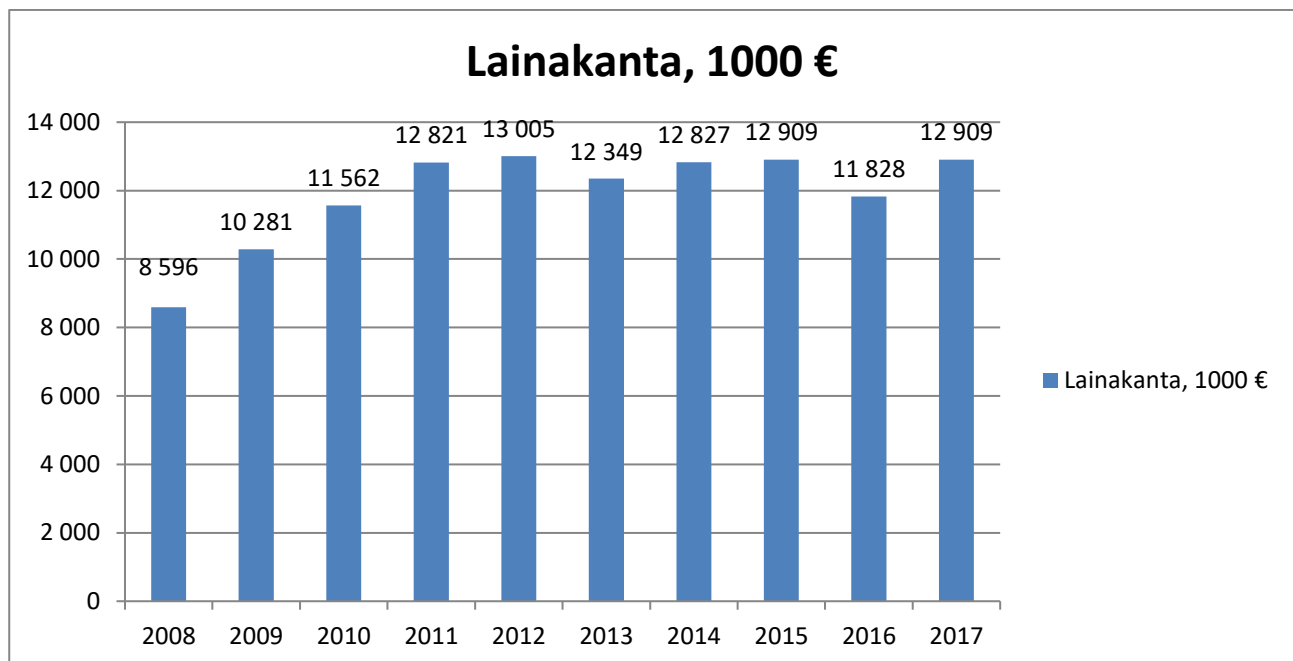
Luku osoittaa paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Kunnalla on kertynyttä ylijäämää päättyneen tilikauden lopussa 4 986 113,84 euroa. Vuoden 2016 lopussa kertynyttä ylijäämää 4 538 485,62 euroa.

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainakanta 31.12.

Lainakanta on 31.12.2017 12 908 534,90 euroa, kun se 31.12.2016 oli 11 828 172,55 euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 1 080 362 euroa. Lainaa on asukasta kohden tilikauden 2017 lopussa 4 944 euroa, kun sitä tilikauden 2016 lopussa oli asukasta kohden 4 448 euroa.

Sijoitussalkun kirjanpitoarvo tilikauden 2017 lopussa oli 9 254 126,27 euroa, kun se vuoden 2016 lopussa oli 8 816 657,83 euroa.

Kuva. Lainakanta vuosina 2008- 2017.

TASE

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot	695	610
Aineettomat hyödykkeet yht.	695	610
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 425	1 695
Rakennukset	8 755	8 977
Kiinteät rakenteet ja laitteet	898	826
Koneet ja kalusto	116	15
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	47	111
Aineelliset hyödykkeet yht.	11 240	11 623
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 540	3 621
Muut lainasaamiset	1 290	540
Muut saamiset	130	130
Sijoitukset yht.	4 960	4 291
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	0	25
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0	1
Toimeksiantojen varat yht.	0	26
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	97	122
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	0	0
Pitkäaikaiset saamiset yht.	97	122
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	215	390
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	220	1 439
Siirtosaamiset	279	116
Lyhytaikaiset saamiset yht.	715	1 945
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	9 254	8 817
Rahoitusarvopaperit yht.	9 254	8 817
Rahat ja pankkisaamiset	84	44
VASTAAVAA YHT.	27 046	27 479

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 734	5 734
Arvonkorotusrahasto	0	278
Muut omat rahastot	0	0
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	4 538	3 219
Tilikauden yli/alijäämä	448	948
Oma pääoma yht.	10 720	10 179
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 574	1 629
Varaukset yht.	1 574	1 629
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	4	96
Toimeksiantojen pääomat yht.	4	96
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 201	9 152
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Muut velat	400	400
Pitkäaikainen yht.	8 601	9 552
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 307	2 226
Lainat julkisyhteisöiltä	0	50
Saadut ennakot	0	3
Ostovelat	1 100	2 627
Muut velat	99	115
Siirtovelat	640	1 002
Lyhytaikainen yht.	6 147	6 023
VASTATTAVAA YHT.	27 046	27 479

TASEEN TUNNUSLUVUT

omavaraisuusaste, %

suhteellinen velkaantuneisuus, %

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %

kertynyt ylijäämä, 1000€

kertynyt yli/alijäämä, € per asukas

lainakanta 31.12., 1000€

lainat € per asukas

lainasaamiset, 1000€

asukasmäärä

	2017	2016
omavaraisuusaste, %	45,46	42,98
suhteellinen velkaantuneisuus, %	76,96	75,25
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	71,40	
kertynyt ylijäämä, 1000€	4 986	4 167
kertynyt yli/alijäämä, € per asukas	1 910	1 567
lainakanta 31.12., 1000€	12 909	11 828
lainat € per asukas	4 944	4 448
lainasaamiset, 1000€	1 290	540
asukasmäärä	2 611	2 659

4. KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulot ja -menot -laskelmassa on koottu yhteen kaikki kunnan menot ja tulot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Siten se kuvaa rahanlähteitä ja -käyttöä. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että se on muiden maksuvalmiuden muutosten ja rahavarojen muutosten itseisarvojen erotus. Seuraavassa esitetään tilikauden 2017 ja 2016 kokonaistulot ja -menot.

KOKONAISTULOT JA -MENOT

	2017	%	2016	%
TULOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	2 546 652,45	10,67 %	3 068 255,47	13,99 %
Verotulot	6 876 857,15	28,81 %	7 062 982,55	32,20 %
Valtionosuudet	11 270 309,00	47,22 %	11 223 206,00	51,17 %
Korkotuotot	5 961,45	0,02 %	34,30	0,00 %
Muut rahoitustuotot	467 225,04	1,96 %	314 387,52	1,43 %
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	118 441,28	0,50 %		0,00 %
Käyttöomaisuuden myyntitulot	64 888,41	0,27 %	152000,00	
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		-00	0,00 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	2 143 938,35	8,98 %	112380,55	
Oman pääoman lisäys	371 769,69	1,56 %		
Kokonaistulot yhteensä	23 866 042,82	100,00 %	21 933 246,39	98,79 %
MENOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	19 958 672,01	88,03 %	20 065 712,92	92,01 %
Korkokulut	61 530,06	0,27 %	68 795,95	0,32 %
Muut rahoituskulut	2 723,31	0,01 %	93 662,08	0,43 %
Satunnaiset kulut				
Tulorahoituksen korjauserät	-10 663,52	-0,05 %	149 163,26	
Investoinnit				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	845 514,80	3,73 %	237 752,76	1,09 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäys	750 000,00	3,31 %	-00	0,00 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 063 576,00	4,69 %	1 193 576,00	5,47 %
Lyhytaikaisten lainojen vähennys				0,00 %
Kokonaismenot yhteensä	22 671 352,66	100,00 %	21 808 662,97	99,32 %
Kokonaistulot - kokonaismenot , netto	1 194 690,16		124 583,42	

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

5.1 Konsernitarkastelu

Kunnan konsernin tilikauden tulos vuonna 2017 oli -144 647 euroa, kun se edellisenä vuonna oli 1 001 120 euroa. Tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden ylijäämä oli 122 485 euroa. Konsernin lainakanta kasvoi 1 781 539 euroa. Menojen vähentäminen ja tulojen lisääminen on edelleen ollut konsernin sisäisen toiminnan johtolankana yhtiöissä ja kunnassa.

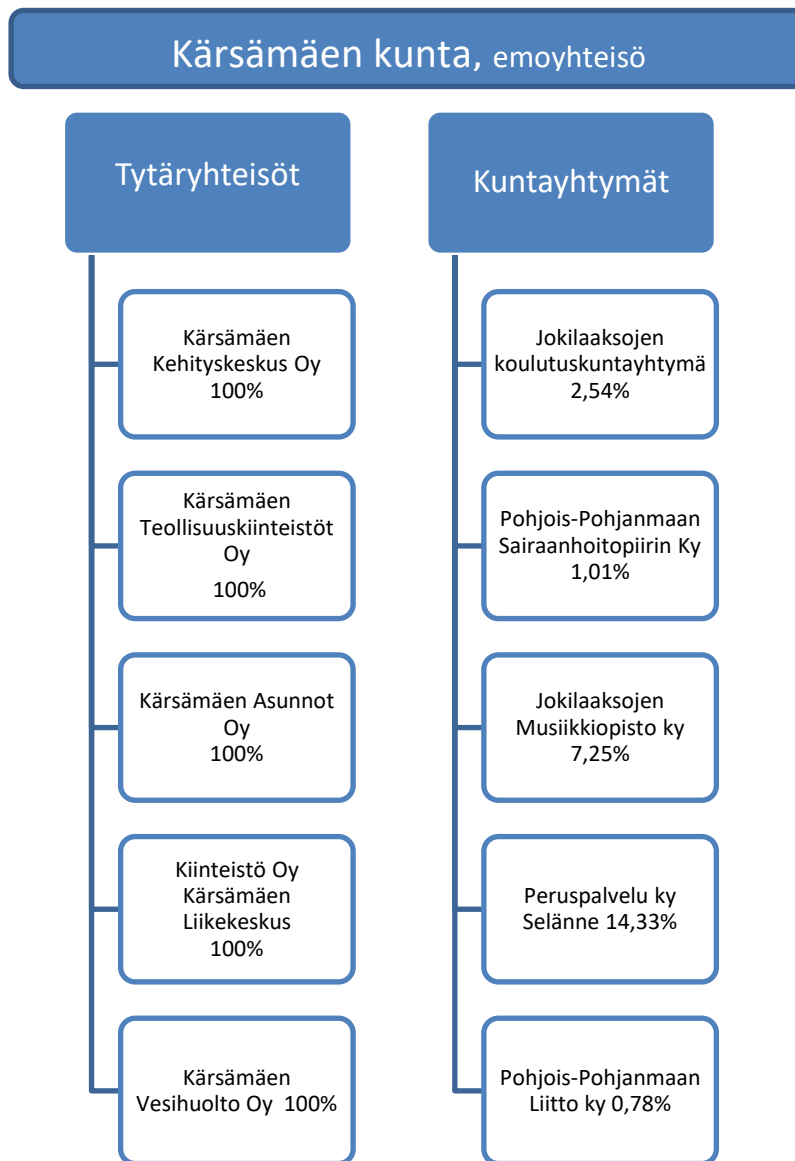
Konsernin riskit kohdistuvat kiinteistömassojen käyttöasteisiin, tilojen vuokratasoon sekä korjausvelkaan. Toinen riskiryhmä on kunnan ja asukkaiden tulopohjan kapeneminen ja työpaikkojen väheneminen. Toimintavuonna kiinteistömassojen käyttöasteet olivat tyydyttävällä tasolla, kuten myös vuokratasot. Merkittävästi käyttöaste parani vuonna 2017 tehtyjen toimenpiteiden myötä Kiinteistö Oy Kärsämäen liikekeskuksen osalta. Asuntotilanne Kärsämäellä on ollut haasteellinen, erityisesti laadukkaita vuokra-asuntoja on vähän tarjolla. Kärsämäen Asunnot Oy:n rivitalohankkeessa ns. Pellonpään tontille rakennettiin kaksi yhteensä 10 asuntoa käsittävää rivitaloa, hanke valmistui kesällä 2017. Kärsämäen Asunnot Oy:ssä asuinhuoneistojen pintaremontit ja kalustehankinnat ajoitetaan asukasvaihdon yhteyteen.

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työryhmä on kokoontunut säännöllisesti ja sovittanut yhteen kuntastrategian tavoitteita ja käytännön toimenpiteitä talousarviotasolla. Hyvinvointisuunnitelma on väline, jolla lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä ohjataan, johdetaan ja kehitetään. Opilaiden hyvinvointia tutkitaan kouluterveyskyselyllä joka toinen vuosi. Valtuusto on hyväksynyt Lastensuojelusuunnitelman. Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry. on huolehtinut Kärsämäen kunnassa Etsivän Nuorisotyön toiminnasta.

Vuosille 2016-2021 ulottuvissa kunta- ja elinkeinostrategioissa on otettu koko konsernin näkökulma huomioon, ja merkittävä osa strategioiden mukaisista toimenpiteistä liittyy olennaisesti myös kunnan tytäryhtiöiden toimintaan ja kehittymiseen. Kaikki kunnan ja tytäryhtiöiden päätökset perustuvat hyväksytyyn strategiaan. Strategiassa painottuvat elinkeinojen kehittäminen, kunnan markkinointi, laadukas maaseutuasuminen, sijainnin tehokas hyödyntäminen ja monipuolinen kulttuuritarjonta.

Keskeisiä elinkeinojen kehittämishankkeita olivat mm. pääomasijoitus Kärsämäen kasvurahastosta Tracegrow Oy:n hivenainetehtaan rakentamiseen, uusien vuokratrivitalojen rakentaminen ja kunnan toimitilarotaatio varhaiskasvatuksen tilajärjestelyjen vuoksi sekä Kärsämäen liikekeskuksen toiminnan kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi. Ensimmäiset pienteollisuus-konseptin hankkeet käynnistyivät vuoden 2017 puolella. Konseptilla voidaan joustavasti ratkaista yritysten toimitiloihin liittyvä tarpeita yhdessä pankkien, Kärsämäen kasvurahaston ja muiden julkisten sekä yksityisten yritysrahoittajien kanssa.

Seuraavassa on esitetty Kärsämäen kuntakonserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja kuntayhtymät vuoden 2017 lopussa.

Kunnan tytäryhtiöitä ovat Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus, Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy, Kärsämäen Kehityskeskus Oy, Kärsämäen Vesihuolto Oy ja Kärsämäen Asunnot Oy.

Kuntakonsernin tulos heikkeni edellisestä vuodesta. Konsernin tilikauden tulos on - 144 647 euroa, kun se edellisenä vuonna oli 1 001 120 euroa. Tilikausi 2017 on ylijäämäinen 122 485 euroa (vuonna 2016: 1 032 197 euroa).

Konsernin omavaraisuusaste oli 31,62 % (v. 2016: 30,99 %), eli hieman edellisvuosia parempi. Suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi 61,40 % :iin (v. 2016: 60,01 %). Konsernin lainakanta kasvoi, ollen 20,613 miljoonaa euroa (v. 2016: 18,832 miljoonaa euroa). Konsernin lainat per/asukas ovat 7 768

euroa. Vuonna 2016 vastaava tunnusluku oli 6 968 euroa. Vuoden aikana asukasmäärä väheni 48 henkilöllä, vuonna 2016 asukasmäärä kasvoi 4 henkilöllä.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy omistamissa hallitiloissa on suoritettu muutostöitä ns. Nordic-hallin muuttamisesta teollisuustilaksi, jossa tyhjentyneet ja murskatut alkaliparistot hyödynnetään jalostamalla niiden kaikki hyötyjakeet hivenainetuotteiksi. Kärsämäen Vesihuolto Oy:n kasvoi edelliseen tilikauteen verrattuna. Liikevaihdon kasvu johtui veden hinnankorotuksesta ja veden käytön lisääntymisestä. Kärsämäen Asunnot Oy:n toiminnassa havaittavissa on yhtiön asuntokannan ikääntyminen ja laadukkaiden asuntojen tarve paikkakunnalla. Tilikauden aikana valmistui Pellonpään rivitalot (10 as.) ja tilikauden aikana myytiin yksi rivitalo sekä 2 kpl osakehuoneistoja.

KOY Kärsämäen Liikekeskuksesta on osakesiirtojen perusteella tullut 23.01.2017 alkaen Kärsämäen kunnan kokonaan omistama tytäryhtiö. Yhtiön tiloissa suoritettiin uusien toimintojen vaatimia muutostöitä, jotka saatettiin loppuun alkuvuodesta 2017. Liikekeskuksen tilat ovat lähes kokonaan käytössä Yhtiön liiketoiminnassa ei ole merkittäviä riskejä vuonna 2017.

Yhtiöt

Kärsämäen Asunnot Oy on vuokra-asuntoyhtiö, joka vastaa kunnan vuokra-asunnoista ja niiden rakentamisesta. Vuokrataloyhtiöllä on selkeä ja itsenäinen toimiala. Asunto-yhtiö päätyi alaskirjausten myötä - 350 448 euroa tappiolle.

Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen toimialana on hallita vuokraamiaan maa-alueita ja omistaa ja hallita rakennettuja rakennuksia. Yhtiön toimiala on selkeä. Liikekeskuksesta tuli kunnan tytäryhtiö 1.6.2012. Kunnan omistusosuus yhtiössä nousi vuoden 2017 aikana osakekauppojen myötä 100 %:iin. Tilikauden tappio on - 77 967 euroa.

Teollisuuskiinteistöt Oy:n tehtävänä on rakennuttaa ja vuokrata toimitiloja ja kiinteistöjä. Yhtiöllä on selkeä ja itsenäinen toimiala. Toimitilat ovat olleet vajaakäytöllä ja vuokratut tilat ovat olleet alueen muiden toimitilojen hintatasolla vuokralla. Tulot eivät ole riittäneet kattamaan kuluja. Tilikauden tappio on -77 665 euroa.

Kärsämäen Vesihuolto Oy vastaa vedenhankinnasta omistamiltaan pumppaamoilta tai sopimusrusteisesti hankkimiltaan kolmansilta osapuolilta. Yhtiö vastaa vesijohtoveden jakamisesta että viemäriveden poistamisesta puhdistettavaksi omistamaansa ja ylläpitämäänsä viemärlaitokseen. Yhtiön toimiala on selkeä ja itsenäinen. Yhtiön taloudellinen tilanne parani, tilikauden tulos oli 30 090 euroa.

Kunnan elinkeinopalvelut tuottaa Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry., joka vastaa suurelta osin alueellisesta edunvalvonnasta sekä elinkeinoelämää kehittävästä ja edistävästä EU-hankeista. Yritysten toimitilat, kunnallistekniikka ja tietoliikenne ovat toimialueita, joiden rakentamiseen seutukunta ei osallistu vaan ne ovat edelleenkin kunnan omaa toimintaa.

Kärsämäen Kehityskeskus Oy:llä ei ole ollut toimintaa. Yhtiön osakkeisiin on kunnan taseessa tehty alaskirjaus vuoden 2017 tilinpäätöksessä.

Yhtiöiden toimintaa on esitelty kunnanhallituksessa ja valtuuston iltakouluissa.

Kärsämäen Asunnot Oy

Tavoitteet ja riskit

Yhtiö on merkitty kaupparekisteriin 15.03.2004. Päättynyt vuosi oli yhtiön 14. toimintavuosi. Kärsämäen Asunnot Oy kuuluu tytäryhtiönä Kärsämäen kunnan konserniin. Perustamisvaiheessa yhtiöön sulautui seitsemän yhtiötä ja lisäksi Kärsämäen kunta sijoitti yhtiöön apporttisijoituksella kahdeksan erillisiä vuokrataloja ja osakehuoneistoja. Lisäksi yhtiö on rakennuttanut uuden rivitalon vuonna 2017 osoitteeseen Saunatie 5. Yhtiön vuokratalot sijaitsevat omilla ja Kärsämäen kunnalta vuokra-
tuilla tonteilla. Yhtiön maksuvalmius on ollut tilikauden aikana tyydyttävä. Tilikauden aikana on jatkettu edellisenä vuonna aloitettuja tervehdyttämistoimia, joilla yhtiön maksuvalmiutta saadaan parannettua.

Yhtiö omistaa 16 kpl vuokrauskohteita, joissa on yhteensä 179 huoneistoa. Lisäksi yhtiö hallitsee 14 kpl osakehuoneistoja. Vuokrauskohteista Korkatinkangas (11 as.) on tyhjillään. Tilikauden aikana on valmistunut Pellonpään rivitalot (10 as.). Tilikauden aikana on myyty rivitalo (Ala-Jukka, 4 as.) sekä 2 kpl osakehuoneistoja.

Asukasvaihdoksia on ollut tilikauden aikana 52 kpl ja huoneistojen käyttöaste on ollut 82,8 % (87,1 v. 2016, 87,5 % v. 2015, 83,7 % v. 2014). Käyttöasteen laskennassa ei ole huomioitu tyhjillään olevaa Korkatinkangasta. Pitkän aikavälin tavoitteena on saavuttaa yli 95 % käyttöaste, jota ei ole toistaiseksi saavutettu. Vuokrataloyhtiön käyttöaste (aravayhtiö) tulisi olla n. 95 %, jotta yhtiön normaalit toimintaedellytykset säilyisivät.

Yhtiön asuntokantaa korjataan säännöllisesti. Osalle asuntokannasta on laadittu kuntoarvio ja lopuille ollaan laatimassa. Kuntoarviot määrittävät peruskunnostuskohteiden kiireellisyysjärjestyksen. Peruskorjauksissa keskitytään korjaamaan kosteus- ja lämpöongelmat, sisäilmaston parantamiseen, sadevesi- ja salaojajärjestelmien kunnostamiseen ja parantamiseen sekä huoneistojen uudelleen järjestämiseen asuntojen kysynnän perusteella. Lisäksi peruskorjausten yhteydessä on rakennettu veden huoneistokohtainen mittaus, jonka ansiosta veden kulutus on oleellisesti vähentynyt.

Peruskorjauksia ei ole toteutettu vuosina 2006 – 2017. Pellonpään tontille valmistui vuonna 2017 2 kpl rivitaloa, joissa on yhteensä 10 huoneistoa. Laaja-alaisia peruskorjauksia ei ole suunnitteilla.

Yhtiön suurin riski on käyttöasteen aleneminen edelleen ja siitä aiheutuvan tulorahoituksen vähenemisen vaikutukset mm. korjausvelkaan että maksuvalmiuteen. Asunto-yhtiön käyttöaste (aravayhtiö) tulisi olla n. 95 %. Tällöin säilyvät yhtiön normaalit toimintaedellytykset.

Kärsämäen Vesihuolto Oy

Tavoitteet ja riskit

Yhtiön tavoitteena ovat vedenhankinnan ja – jakelun turvaaminen joka hetki ympäristön kannalta kestäväällä tavalla ja kohtuullisin kustannuksin ja jätevesien puhdistaminen reilusti lupaehdot täyt-

täen. Yhtiöllä on vakaa taloudellinen asema. Yhtiöllä on kolme kiinteää ja yksi siirrettävä varavoimakone. Toimintavuoden aikana rakennettiin jätevedenpuhdistamolle toinen sakeuttamo. Puhdistamon sakeutettu liete on kuljetettu syksystä 2017 alkaen jatkokäsittelyyn Haapaveden jätevedenpuhdistamolle. Toimintavuoden aikana korjattiin vanhoja tiealituksia ja sulkuventtiilejä. Uusia vesi- ja viemärijohtoja rakennettiin Ahjotielle ja Paanutielle.

Yhtiön liikevaihto kasvoi edelliseen tilikauteen verrattuna 25 990 euroa ollen 468 347 euroa. Liikevaihdon kasvu johtui veden hinnankorotuksesta ja veden käytön lisääntymisestä. Uusia liittymismaksuja kertyi 35 734 euroa. Yhtiön taloudellinen tilanne parani, tilikauden tulos oli 30 090 euroa. Yhtiöllä ei ole pitkäaikaisia lainoja lukuun ottamatta kerättyjä liittymismaksuja 330 984,87 euroa sekä Kärsämäen kunnalta kerättyjä liittymismaksuja 79 061,16 euroa. Suunnitelman mukaiset poisotot olivat 130 220 euroa. Toimintavuoden 2017 tavoitteet toteutuivat pääosin.

Toimintaan liittyvät suurimmat riskit ovat pohjavesialueiden saastuminen, runkolinjojen vaurioituminen ja saastuminen tai tärkeän laitoksen palaminen. Lisäksi on tunnistettava pieneen henkilökuntamäärään liittyvät riskit.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:n tiloissa on ollut varastoa tarvitsevia ja satunnaisia vuokralaisia lyhytaikaisilla vuokrasopimuksilla. Yhtiö on rakennuttanut ns. Nordic-halliin tuotantotiloja Tracergrow Oy:n alkavalle yritystoiminnalle alkaliparistojen jakeiden hyödyntämiseen hivenainetuotannossa. Tilat valmistuivat vuoden 2017 loppuun mennessä pieniä viimeistelyjä vaille valmiiksi. Yritys on maksanut osittaista vuokraa kesäkuun 2017 alusta alkaen sekä osan käyttökuluista. Vuoden 2018 alusta vuokran määrä nousee perusvuokran tasolle ja tilan kulut siirtyvät vuokralaiselle,

Yhtiön tilikauden tappio oli lähes saman suuruinen, kun edellisenäkin vuonna 77 665 euroa. Yhtiön liikevaihto oli 38 573 euroa. Yhtiön oma pääoma yhteensä on -639 869 euroa. Kunta on myöntänyt yhtiölle yhteensä 1 040 000 euroa pääomallinaa sekä 150 000 euroa käyttöpääomallinaa limiittiperiaatteella. Yhtiön pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta ovat 1 815 399 euroa. Yhtiö on jäänyt jälkeen asetetuista toimintavuoden tavoitteista.

Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus

Liikekeskus on rakennettu vuonna 2007. Yhtiö tuli kunnan tytäryhtiöksi 1.6.2012, kunnan omistusosuus on vuonna 2016 toteutuneiden osakekauppojen jälkeen 90,29 %. Osakesiirtojen perusteella yhtiöstä on tullut 23.01.2017 alkaen Kärsämäen kunnan kokonaan omistama tytäryhtiö. Yhtiön oma pääoma on 684 158 euroa ja pitkäaikaisesta vierasta pääomaa on 1 515 623 euroa. Tilikauden aikana on kirjattu luottotappioksi vastike-, käyttökorvaus- ja viivästyskorkosaamisia yhteensä 194 743 euroa. Liikekeskuksen liikevaihto oli 201 073 euroa, mistä vastiketulo oli 170 854 euroa. Muut kulut yhteensä olivat 324 108 euroa ja yhtiön tappio oli 77 967 euroa. Yhtiön toiminnan arvioidaan jatkuvan normaalisti.

Kunnanhallitus on antanut ohjeistuksen tytäryhtiöiden yhtiökokousedustajille yhtiökokouksia varten.

5.2 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnanhallitus ohjaa ja koordinoi kuntakonsernin toimintaa ja taloutta ja antaa tarvittaessa tytäryhteisöjen toimintaa velvoittavia ohjeita. Kunnanjohtaja vastaa konsernin operatiivisesta johtamisesta kunnan osalta ja seuraa kunnan omistajapolitiikan toteutumista.

Valtuusto valitsee kuntayhtymien valtuustojen ja kuntayhtymäkokousten jäsenet ja kuntayhtymäkokousten jäsenet ja varajäsenet toimikautensa alussa. Kuntayhtymien valtuustot valitsevat kuntayhtymien hallitukset.

Kunnanhallitus valitsee tytär- ja osakkuusyhtiöiden yhtiökokousedustajat. Yhtiöiden hallitusten jäsenet valitaan yhtiöiden yhtiökokouksissa. Yhtiöiden toimitusjohtajat ovat 2-3 kertaa vuodessa kertomassa kunnanhallitukselle yhtiöiden toiminnasta.

Tiedonkulku suurimmista tytäryhtiöstä omistajalle on ollut riittävää sillä edellä mainitun ohjauksen lisäksi on järjestetty valtuuston iltakouluja, joissa tytäryhtiöiden toimitusjohtajat ovat olleet raportoimassa yhtiöiden toiminnasta. Yhtiöiden hallitusten kokousten esityslistat tulee toimittaa kunnanjohtajalle.

Toimialajohtajat toimivat kunnanjohtajan apuna omalla toimialallaan tytäryhtiöiden toiminnan seurannassa ja ilmoittavat havaitsemistaan epäkohdista kunnanjohtajalle.

Kunnan tytäryhtiöissä tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Auditor Oy.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kunnanhallitus ohjeistaa tytäryhtiöiden yhtiökokousedustajaa. Kunnanjohtaja on suullisesti ohjeistanut muiden yhteisöjen yhtiökokous- ja muiden kokousten edustajia. Ohjeiden anto on ollut riittävää ja tarkoituksenmukaista.

Konsernitavoitteiden asettaminen ja toteutumista koskeva arviointi

Konserniohjeiden mukaisesti talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa on hyväksytty tytäryhtiöiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden toteutumista on raportoitu toimintakerroksessa. Tytäryhtiöiden konsernitavoitteiden raportointia kehitetään osana konsernin osavuosisikatsausraportoinnin kehittämistä.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Kuntayhtymien ja seutukunnan osalta seuranta ja raportointi tapahtuvat kunnanhallituksen kokouksessa kokousedustajan ja kunnanjohtajan toimesta. Kunnanhallitus keskustelee ja ohjaa mm. kunnan edustajia yhteisöjen hallitusten ja johtokuntien esityksillä olevissa asioissa. Kunnanhallituksen kokouksissa on pyritty sovittamaan siten, että kunnanhallitus pystyy mahdollisimman usein ohjaamaan edustajiaan eri tahojen toimielinten päätöksenteossa. Kokouksissa sovittaminen ja kunnanhallituksen antama ohjaus täyttävät osaltaan valtuuston hyväksymän strategian vaatimusta verkostojen johtamisesta.

Vastuukunta- toimintamalli on kansalaisopiston, pelastustoimen, jätehuollon ja maaseutuhallinnon järjestämisessä. Kunnan edustaja on johtokunnassa tai lautakunnassa.

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

Konserniohjeen mukaan konserniyhteisöjen tulee selvittää keskitettyjen toimintojen edellytykset ennen toimintojen toteuttamista. Päätös keskitettyjen palveluiden käyttämisestä tulee tehdä erikseen kussakin konserniyhteisössä, ellei ole perusteltua syytä poiketa siitä.

Hankintatoimessa tytäryhteisöjen tulee noudattaa soveltuvin osin kunnan hankintaohjeistusta.

Hankintayhteistyöllä pyritään saavuttamaan konsernille toiminnallisia ja taloudellisia etuja. Myös vakuutukset voidaan kilpailuttaa yhteistyössä säännöllisin väliajoin. Yhteistyötä harjoitetaan kun se on mahdollista. Kunnan kilpailutuksen yhteydessä ovat olleet Vesihuollon sähkö- ja puhelin palvelut. Kiinteistöyhtiöt, Vesihuolto ja Asunnot ovat olleet mukana kunnan vakuutusten kilpailutuksessa. Tytäryhteisöistä vain Vesihuollolla on omaa henkilöstöä. Yhtiöt käyttävät kunnan henkilöstöä mm. kiinteistöjen kunnossapidossa.

Yhtiöt vastaavat omasta tiedottamisestaan. Konsernia koskevasta tiedottamisesta vastaa kunnanjohtaja.

Kunta on myöntänyt omavelkaisia takauksia tytäryhteisöjen lainoille.

Riskienhallinta

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:n hallitilat 5 280 m² ovat olleet jo kauan tilapäisesti vuokrattuna. Yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Pääomalainaa yhtiöllä on yhteensä 1 040 000 euroa. Yhtiön riskinä on lainamäärä, tilojen käyttöaste ja vuokratason alhaisuus. Teollisuushallin muutosinvestoinnin valmistuessa yhtiön taloudellinen tilanne vakaantuu hieman.

Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen kiinteistön pinta-ala on 2665,70 m², huoneistopinta-ala 2092,30 m². Yhtiö on tullut kunnan omistukseen kokonaisuudessaan tammikuussa 2017. Yhtiön liiketoiminnassa ei ole merkittäviä riskejä vuonna 2018.

Kärsämäen Vesihuolto Oy vastaa vedenhankinnasta ja viemärivereden puhdistamisesta. Riskinä ovat vedenottoalueiden saastumisen ja runkolinjojen vaurioitumisen aiheuttamat jakelun keskeytykset. Kärsämäen kunnan väestö ja samalla Vesihuolto Oy:n asiakasmäärä on vähentynyt ja ennusteiden mukaan tulee edelleen vähenemään. Yhtiöllä ei ole pitkäaikaista lainaa.

Kärsämäen Asunnot Oy:n käyttöasteen pieneneminen alle 95 % vaikeuttaa yhtiön normaalia toimintaa. Yhtiön suurin riski on käyttöasteen aleneminen edelleen ja siitä aiheutuvan tulorahoituksen vähenemisen vaikutukset maksuvalmiuteen ja mm. korjausvelkaan. Yhtiössä on aloitettu tervehdyttämistoimet, joilla yhtiön maksuvalmius saadaan paranemaan kohtuulliselle tasolle, myös korjausvelkaa on ryhdytty kuromaan kiinni.

5.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2017	2016
Toimintatuotot	22 453	23 364
Toimintakulut	-39 888	-40 199
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1	0
Toimintakate	-17 434	-16 834
Verotulot	6 835	7 027
Valtionosuudet	12 025	12 082
Rahoitustuotot ja -kulut		0
Korkotuotot	11	8
Muut rahoitustuotot	480	451
Korkokulut	-143	-179
Muut rahoituskulut	-22	-225
Vuosikate	1 753	2 329
Poistot ja arvonalentumiset		0
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 427	-1 442
Omistuksen eliminointi	33	114
Arvonalentumiset	-503	0
Satunnaiset erät		0
Tilikauden tulos	-145	1 001
Tilinpäätössiirrot	277	40
Tilikauden verot	-6	-2
Laskennalliset verot	-2	-9
Vähemmistöosuudet	-1	2
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	122	1 032

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

	2017	2016
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	56,29	58,12
Vuosikate/Poistot, %	90,81	161,53
Vuosikate, euroa/asukas	671	876
Asukasmäärä	2611	2659

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 753	2 329
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden verot	-6	-2
Tulorahoituksen korjauserät	14	-64
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 341	-1 014
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11	7
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	316	153
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 254	1 409
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-100	-3
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 209	1 685
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 656	-2 734
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 201	658
Oman pääoman muutokset	397	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-65	-1
Vaihto-omaisuuden muutos	0	-2
Saamisten muutokset	1 176	-846
Korottomien velkojen muutokset	-1 811	704
Rahoituksen rahavirta	1 351	-539
Rahavarojen muutos	98	870
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	11 468	11 371
Rahavarat 1.1.	11 371	10 501
	98	870

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2017	2016
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	645	1538
Investointien tulorahoitus, %	52,63	231,33
Lainanhoitokate	1,05	0,86
Kassan riittävyys	92,71	93,58
Asukasmäärä	2611	2659

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2017 1 000 €	2016 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	23 419	22 242
Aineettomat hyödykkeet	819	796
Aineettomat oikeudet	92	81
Muut pitkävaikutteiset menot	700	614
Ennakkomaksut	26	101
Aineelliset hyödykkeet	21 589	20 331
Maa- ja vesialueet	1 701	1 913
Rakennukset	16 178	15 991
Kiinteät rakenteet ja laitteet	929	862
Koneet ja kalusto	822	731
Muut aineelliset hyödykkeet	242	256
Ennakkomaksut ja kesk.er.hankinnat	1 716	577
Sijoitukset	1 012	1 115
Osakkuusyhteisöosuudet	40	33
Osakkeet ja osuudet	657	858
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0	10
Muut lainasaamiset	102	2
Muut saamiset	212	212
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	105	86
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 267	15 346
Vaihto-omaisuus	117	118
Saamiset	2 681	3 857
Pitkäaikaiset saamiset	119	133
Lyhytaikaiset saamiset	2 562	3 724
Rahoitusarvopaperit	9 317	8 880
Rahat ja pankkisaamiset	2 151	2 491
VASTAAVAA YHTEENSÄ	37 791	37 674

VASTATTAVAA	2017 1 000 €	2016 1 000 €
OMA PÄÄOMA	11 927	11 647
Peruspääoma	5 734	5 734
Arvonkorotusrahasto	82	377
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	2	2
Muut omat rahastot	1 057	447
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 929	4 054
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	122	1 032
VÄHEMMISTÖOSUUDET	16	24
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
VARAUKSET	0	0
Poistoero	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET	356	338
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	356	338
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	111	158
VIERAS PÄÄOMA	25 380	25 507
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	15 175	15 498
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	331	303
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	5 107	3 031
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	4 767	6 676
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37 791	37 674

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	31,62	30,99
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	61,38	60,01
Velat ja vastuut % käyttötuloista, %	61,71	
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	5 051	5 086
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	1935	1 913
Konsernin lainat, €/asukas	7 768	6 968
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	20 282	18 529
Kunnan asukasmäärä	2 611	2 659

6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMIS-TOIMENPITEET

6.1 Asiaa koskeva sääntely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

6.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain 115 §:n perustuen kunnanhallitus esittää valtuustolle hyväksyttäväksi tilinpäätökseen liittyen seuraavaa:

- Tehdään jätevesipuhdistamon investointiin liittyvä tulosta parantava poistoeron vähennys 12 614,09 euroa.
- Tehdään keskuskoulun I-vaiheen investointiin liittyvä tulosta parantava poistoeron vähennys 21 754,44 euroa.
- Tehdään keskuskoulun II-vaiheen investointiin liittyvä tulosta parantava poistoeron vähennys 20 516,64 euroa.

Kärsämäen kunnanhallitus esittää valtuustolle, että tilikauden 2017 ylijäämä 447 628,22 euroa siirretään edellisten tilikausien yli/alijäämätilille, jonka ylijäämä ennen siirtoa on 4 538 485,62 euroa.

Taseeseen on kertynyt ylijäämää ottaen huomioon edellisten vuosien ylijäämän yhteensä 4 986 113,84 euroa.

6.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2017 talousarvio toimintasuunnitelmineen vuosille 2018 - 2019 hyväksyttiin valtuustossa 21.12.2016. Alkuperäinen talousarvio oli ylijäämäinen 438 660 euroa. Talousarviovuoden aikana tehtyjen talousarviomuutoksien jälkeen lopullisen budjetin ylijäämäksi muodostui yhteensä 142 858 euroa. Tilinpäätös toteutui lopullista talousarviota paremmin ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 447 628,22 euroa.

Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää 31.12.2017 4 986 113,84 euroa.

Voimassa olevan vuoden 2018 talousarvion ja 2019-2020 taloussuunnitelmavuosien aikana taseeseen ei arvioida kertyvän alijäämää.

7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

7.1 Seuranta koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntalaki 110 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi onko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrätyllä tavalla.

7.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

7.2.1 Käyttötalouden toteutuminen ja hallintokuntien toimintakertomukset

Käyttötalouden määrärahojen toteutuminen valtuuston sitovuustasolla esitetään sivulla 53 minkä jälkeen esitetään hallintokuntien kertomukset vuoden toiminnasta ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Seuraavassa taulukossa on yhteenvedona esitetty käyttötalouden sitovuustaso valtuustoon nähden. Käyttötalouden valtuuston sitovuustasona on päävastuualueen määrärahat nettona.

ORGANISAATIOKAAVA

Valtuuston sitovuustaso	Tulosyksikkö
Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Tilintarkastus
Kunnanhallitus	Yleishallinto Elinkeinoitoimi Selännepalvelut Sosiaali- ja terveystoimi
Opetustoimen lautakunta	Opetustoimen hallinto Perusopetus Toisen asteen opetus Muu sivistystyö Varhaiskasvatus
Hyte- lautakunta	Kirjasto- ja kulttuuritoimi Liikunta-, nuoriso- ja raittiustyö
Tekninen lautakunta	Yhdyskuntatekniikka Kiinteistötoimi Suojelutoimi Ympäristö- ja rakennuspalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutos	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	%-vertailu
Keskusvaalilautakunta	-15 410,00	0,00	-15 410,00	-13 570,61	1 839,39	88,06 %
Toimintakulut	-15 410,00	0,00	-15 410,00	-13 570,61	1 839,39	88,06 %
Tarkastuslautakunta	-13 510,00	0,00	-13 510,00	-14 519,36	-1 009,36	107,47 %
Toimintakulut	-13 510,00	0,00	-13 510,00	-14 519,36	-1 009,36	107,47 %
Kunnanhallitus	-11 159 230,00	19 358,00	-11 139 872,00	-11 000 712,80	139 159,20	98,75 %
Toimintatuotot	1 834 050,00	0,00	1 834 050,00	1 899 574,81	65 524,81	103,57 %
Toimintakulut	-12 993 280,00	19 358,00	-12 973 922,00	-12 900 287,61	73 634,39	99,43 %
Opetustoimen lautakunta	-5 437 940,00	-56 140,00	-5 494 080,00	-5 477 928,62	16 151,38	99,71 %
Toimintatuotot	350 330,00	0,00	350 330,00	380 706,58	30 376,58	108,67 %
Toimintakulut	-5 788 270,00	-56 140,00	-5 844 410,00	-5 858 635,20	-14 225,20	100,24 %
Hyte-lautakunta	-523 200,00	-1 220,00	-524 420,00	-511 046,92	13 373,08	97,45 %
Toimintatuotot	5 260,00	0,00	5 260,00	8 366,79	3 106,79	159,06 %
Toimintakulut	-528 460,00	-1 220,00	-529 680,00	-519 413,71	10 266,29	98,06 %
Tekninen lautakunta	-403 470,00	-2 560,00	-406 030,00	-394 241,25	11 788,75	97,10 %
Toimintatuotot	1 286 210,00	0,00	1 286 210,00	1 460 313,07	174 103,07	113,54 %
Toimintakulut	-1 689 680,00	-2 560,00	-1 692 240,00	-1 854 554,32	-162 314,32	109,59 %
Kaikki yhteensä	-17 552 760,00	-40 562,00	-17 593 322,00	-17 412 019,56	181 302,44	98,97 %

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Vaalit

Vastuualueet: kunnalliset ja valtiolliset vaalit

Toimielin: Keskusvaalilautakunta

2017 Kuntavaalit

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on huolehtia kunnan vaaliviranomaisena vaalien toteuttamisesta määräysten mukaisesti ja luotettavasti. Vaalilain mukaan kotimaan yleisistä ennakoäänestyspaikoista kunnassa määrää kunnanhallitus. Oikeusministeriö suorittaa valtiollisissa vaaleissa äänioikeutettujen lukumääriin perustuvan korvauksen, korvausta ei makseta kuntavaaleista. Kärämäen kunnassa ennakoäänestyspaikkana on toiminut kirjasto. Äänestysalueita on kolme: 001 Kirkonkylä, 002 Venetpalo ja 003 Saviselkä.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Äänestysalueita on kolme: 001 Kirkonkylä, 002 Venetpalo ja 003 Saviselkä. Ennakoäänestys järjestettiin kunnan omana toimintana, ennakoäänestyspaikkana toimi kirjasto. Ennakoäänestys sekä vaalipäivän äänestys toteutetaan vaalilain määräysten mukaisesti ja luotettavasti. Vuonna 2017 järjestettiin kuntavaalit, vaalipäivä oli 9.4.2017, ennakoäänestys 29.3.-4.4.2017.

Talousarvion toteutuminen 1.1.2017-31.12.2017

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutos- ten jäl- keen	TP 2017	Poik- keama
Keskusvaalilautakunta	-		0,00	-15 410,00	-13 570,61	1839,39
TOIMINTAKULUT	-	-15410,00	0,00	-15 410,00	-13 570,61	1839,39

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella voimassa olevan talous- ja toimintasuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Talousarvion toteutuminen 1.1.2017-31.12.2017

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Tarkastuslautakunta	-11 699	-13 510,00	0,00	-13 510,00	-14 519,36	-1 009,36
TOIMINTAKULUT	-11 699	-13 510,00	0,00	-13 510,00	-14 519,36	-1 009,36

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.1.-31.5.2017

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Merja Öykkönen, puheenjohtaja	Hanna Karsikas
Jouko Korkatti, varapuheenjohtaja	Pekka Anttila
Väinö Parkkila	Juha Ruotsalainen
Jaana Takalo	Seija Roini
Esko Vähätiitto	Veikko Niemi

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.6.-31.12.2017

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Väinö Parkkila, puheenjohtaja	Juha Ruotsalainen
Tapio Myllymäki, varapuheenjohtaja	Juha Korhikoski
Aimo Remes	Raija Aulis
Aino Jussila	Juha Räisänen
Elina Vähätiitto	Merja Flankkila

Tarkastuslautakunnan pöytäkirjanpitäjänä 1.1.-31.5.2017 saakka on toiminut puheenjohtaja 1.6.-31.12.2017 varapuheenjohtaja.

Tilintarkastus

Valtuusto on valinnut tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n ja sen päävastuullisena tilintarkastajana toimii Mirja Klasila JHTT.

Tarkastuslautakunnan työskentely vuonna 2017

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2017 aikana yhteensä 11 kertaa, joista 1.1.-31.5.2017 6 kokousta ja 1.6.-31.12.2017 5 kokousta. Tarkastuskäyntejä on tehty eri toimipisteisiin. Lautakunta on laatinut työsuunnitelman jota on vuoden aikana täydennetty ja noudatettu. Arviointiaan varten tarkastuslautakunta on kuullut viranhaltijoita, lautakuntien edustajia, kunnanhallituksen puheenjohtajistoa sekä tilintarkastajaa tilintarkastuksen osalta. Arviointia varten on tutustuttu toimielinten asiakirjoihin.

KUNNANHALLITUS

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Kunnanhallitus	-11 066 896	-11 168 792	-1 570	-11 139 872	-11 000 712	139 160
TOIMINTATUOTOT	2 249 850	1 834 050	0	1 834 050	1 899 575	65 525
TOIMINTAKULUT	-13 316 746	-12 808 832	-1 570	-12 973 922	-12 900 288	73 634
Poistot	-38 833	-32 900	0	-32 900	-32 894	-6

Toimielimen sitovuustaso:

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Kunnanhallitus	-11 066 896	-11 168 792	-1 570	-11 139 872	-11 000 712	139 160
Yleishallinto	-814 268	-859 360	-1 570	-979 680	-956 621	23 059
TOIMINTATUOTOT	147 356	135 710	0	180 480	211 300	30 820
TOIMINTAKULUT	-961 625	-995 070	-1 570	-1 160 160	-1 167 922	-7 762
Poistot	-33 288	-27 800	0	-27 800	-27 810	-10
Elinkeino toimi	-429 160	-199 500	0	-199 500	-184 880	14 620
TOIMINTATUOTOT	43 410	0	0	0	-47	-47
TOIMINTAKULUT	-472 570	-199 500	0	-199 500	-184 833	14 667
Poistot	-5 545	-5 100	0	-5 100	-5 083	17
Selännepalvelut	-195 735	-219 030	0	-219 030	-205 229	13 801
TOIMINTAKULUT	-195 735	-219 030	0	-219 030	-205 229	13 801
Sosiaali- ja terveysterveyst	-9 627 732	-9 747 882	0	-9 741 662	-9 653 982	87 680
TOIMINTATUOTOT	2 059 084	1 647 350	0	1 653 570	1 688 322	34 752
TOIMINTAKULUT	-11 686 816	-11 395 232	0	-11 395 232	-11 342 304	52 928

Hallintopalvelut

Vastualueet: yleishallinto, elinkeinotoimi, Selännepalvelut ja sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Toimielin: kunnanhallitus

Kärsämäen kunnan vuosille 2016-2021 laaditun strategian visiona on että Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	mittarit: paikkakuntakuva laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä), kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan sisäisen kehittämisilmapiirin ja ulkoisen yhteistyön taso	Panostetaan paikkakunta-markkinointiin yhdessä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa: Visit Kärsämäki-portaali julkaistiin 2017, tienvarsimainontaa uudistettu. Tiedotteet hallituksen ja valtuuston kokouspäätöksistä medialle, Kaiku-julkaisuun ja internetiin. Hyödynnetään kärsämäkiset menestystarinat Kärsämäen markkinoinnissa.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaakäyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalaute asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskyselyt), aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä, palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys	Laadittu yhteistyössä muiden toimialojen kanssa ”muuttopaketti, Kärsämäelle töihin- paketti” kunnan uusille internetsivuille, jossa kerrotaan kunnan palvelutarjonasta ja asumisesta. Ehyt palveluketju muuttajalle ensimmäisestä yhteydenotosta lukien (asuminen, päivähoito, koulu, harrastukset, palvelut). Ylläpidetään asukkaiden viihtyvyyttä ja omaehtoista toimintaa

III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyä ”Keskipiste Puolimatassa” – saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde.	uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilöiden käyttöaste, valta- ja kantateiden varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja majoittujien määrä, hanketavoitteet	Ehyt palveluketju yritystoimintaa suunnittelevalla ensimmäisestä tapaamisesta lukien (tontti, toimitila, rahoitusneuvonta, työvoimakoulutus, pääomarahoitus). Tavoitteena on messu ja tapahtumanäkyvyyden lisääminen Sähköistä viestintää kehitettiin: Uudet verkkosivut, Some- näkyvyyden lisääminen Jatkettu yhteistapaamisia yrittäjien kanssa; tavoitteena on vapaamuotoinen keskustelu kaupallisen vetovoiman parantamisesta yrittäjältojen lisäksi.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen	tapahtumien kävijämäärä, uusien tapahtumien synty, uudet yritykset, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, majoitusvuorokaudet, kulttuurimatkailun aktiviteetti	Edesautetaan kunnan kansainvälistymistä mm. yhteistyössä EVS-nuorten ja residenssitaiteilijoiden kanssa. Luovan studion käynnistetty ja toimintaa kehitetään edelleen. Kärsämäki-tarinoiden hyödyntäminen markkinoinnissa ja paikkakuntaidentiteetin vahvistamisessa.

Palvelutuotannon periaatteet:

1. Kunnan omana toimintana tuotettavat palvelut:

- asiakirjahallinta ja muut hallintopalvelujen toimistopalvelut

2. Kuntayhtymältä ostettavat palvelut pky Selänne:

- Ympäristö- ja rakennusvalvonnan palvelut

3. Yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa tuotettavat palvelut

- maaseutupalvelut
- lomituspalvelut
- talous- ja velkaneuvonta

4. Yksityisiltä palvelujen tuottajilta ostettavat palvelut

- atk-palvelut

- elinkeinojen neuvonta- ja kehittämispalvelut

5. Valtion tuottamat palvelut

- yleinen edunvalvonta
- kuluttajaneuvonta

6. Välitetyt palvelut asiointipisteessä

- Kelan yhteispalvelu
- TE-toimisto yhteispalvelu
- Maistraatin yhteispalvelu

Voimassa olevat strategiat ja ohjelmat:

- Kunta - ja elinkeinostrategia 2016- 2021
- NIHAK-seudun kasvuohjelma 2020
- Konserniohjeet
- Pohjois-Pohjanmaan Hyvinvointiohjelma
- Kärsämäen liikenneturvallisuussuunnitelma
- Sisäisen valvonnan ohje
- Hankintaohjeet
- Kotouttamisohjelma
- Vanhuspoliittinen suunnitelma 2003-2015
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2020
- Hyvinvointikertomus 2013-2016
- Savuton kunta

Yleishallinto

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Yleishallinto	-814 268	-859 360	-1 570	-979 680	-956 621	23 059
TOIMINTATUOTOT	147 356	135 710	0	180 480	211 300	30 820
TOIMINTAKULUT	-961 625	-995 070	-1 570	-1 160 160	-1 167 922	-7 762
Poistot	-33 288	-27 800	0	-27 800	-27 810	-10

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja sekä kunnansihteeri

Toiminnan kuvaus: Valtuusto päättää toiminnan ja talouden keskeistä tavoitteista sekä hallinnon järjestämisestä, talouden ja rahoituksen puitteista.

Hallitus vastaa kunnan hallinnosta ja talouden hoidosta, sen ohjauksesta ja seurannasta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta sekä valvoo kunnan etua.

Keskushallinto vastaa keskitetyistä asiakirjahallinnon ja monistuksen tehtävistä. Lisäksi se huolehtii kunnanhallituksen ja valtuuston kokousasioista.

Jokaiseen kärsämäkiseen talouteen jaettavaa Kaiku-kuukausijulkaisua on julkaistu säännöllisesti myös vuoden 2017 aikana. Asiointipisteessä toimii TE-keskuksen työllisyyspalvelujen etäpalvelupiste, jossa mahdollisuus sähköiseen asiointiin, sekä etäkoulutuksiin.

Talous- ja henkilöstöhallintopalveluja ostettiin vuonna 2017 Kuntien Hetäpalvelut OY:ltä, palveluita ostettiin yhteensä 103 878 eurolla, mistä puolet laskutettiin hallintokunnilta sisäisesti. Kunnan osuus verotuskustannuksista oli 41 730 euroa. Joukkoliikenteen palveluita ostettiin yhteensä 91 942 eurolla. Sähköistä asiointia ja sähköisten palvelujen käyttöä on kehitetty, sähköisen kokoushallinnan käyttöönotto valmisteltuihin kaikille toimielimille 2017 puolella ja käyttöönotto tapahtui alkuvuodesta 2018. Sähköisen ilmoitustaulun käyttöön siirryttiin uuden kuntalain mukaisesti 1.6.2017 lukien.

Visitkärsämäki- portaali laadittiin yhteistyössä Kärsämäen Yrittäjät ry:n kanssa ja julkaistiin toukuussa 2017. Kunnan uusia internetsivuja työstettiin vuoden 2017 aikana ja sivut julkaistiin tammi-kuussa 2018.

Henkilöstöhallinto vastaa keskitetysti kunnan työntekijöiden työterveyshuollon, yhteisten koulutuksen sekä työsuojeluorganisaation ja yhteistyötoimikunnan toiminnasta.

Talous- ja velkaneuvonnan palvelut on ostettu Ylivieskan kaupungilta.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Talousarviossa on varauduttu 20 kunnanhallituksen kokoukseen, 11 valtuuston kokoukseen ja 3 iltakouluun. Vuonna 2017 pidettiin 12 kunnanhallituksen ja 10 valtuuston kokousta sekä 2 iltakoulua, lisäksi syyskaudella järjestettiin luottamushenkilökoulutusta valtuuston kokousten yhteydessä.

Ajankohtaiset asiat tiedotetaan henkilökunnalle mm. sähköpostilla. Toimistohenkilöstön kehittämisryhmä kokoontuu säännöllisesti, kuin myös yhteistoimintaryhmä ja työsuojelutoimikunta.

Vuonna 2017 vietettiin Suomen 100 v. itsenäisyyden juhluvuotta. Suomi 100-tapahtumia järjestettiin pitkin juhluvuotta ja kunta järjesti itsenäisyysjuhlan kaikille kuntalaisille.

Hallintosääntö päivitettiin vastaamaan uuden kuntalain vaatimuksia vuoden 2017 kevään aikana ja hyväksyttiin valtuustossa 30.5.2017.

Maaseutupalvelut

Maaseutupalvelut/ ostopalvelu toteuma oli yhteensä 101 671 euroa, summa pitää sisällään Kärsämäen kunnan osuuden Nivalan kaupungin tuottamista lakisääteisistä maaseutuhallinnon palveluista ja muista maaseudun kehittämispalveluista, sekä avustukset eläinlääkäreiden matkasubventioon ja tuettuun maksulliseen lomitukseen.

Nivalan kaupunki tuottaa maaseutuhallinnon viidelle kunnalle, jotka ovat Kärsämäki, Nivala, Oulainen, Sievi ja Ylivieska. Yhteistoiminnan järjestämistä varten on perustettu yhteiseksi toimielimeksi Nivalan maaseutulautakunta. Toimielin toimii Nivalan kaupungin organisaatiossa. Lautakuntaan valitaan kaksi jäsentä Nivalasta ja yksi jäsen kustakin muusta kunnista. Lautakunta kokoontui vuonna 2017 kaksi kertaa. Palveluja tuotetaan kaikkien sopimuskuntien alueella lähipalveluina.

Tavoitteet

Hoidetaan tehokkaasti lakisääteiset viljelijöiden EU- ja kansalliset maataloustukiasiat. Turvataan monipuolisten ja laadukkaiden maaseutu-palvelujen saatavuus toimialueen kunnissa. Perusmaatalouden toimintaedellytyksiä kehitetään edistämällä mm. sukupolven-vaihdoskauppoja, tilusjärjestelyjä ja tilakohtaista kehittämistä. Edistetään ja autetaan uusien maaseutuelinkeinojen syntymistä. Kehitetään maaseudun monipuolisia elinkeinoja yhteistyössä maaseudun muiden toimijoiden kanssa. Tukihakemusten käsittelyssä siirrytään mahdollisimman paljon sähköisten järjestelmien hyötykäyttöön. Järjestetään viljelijöille koulutusta jokaisessa alueen kunnassa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Suoritteet Kärsämäki	TOT 2016	TA 2017	TOT 2017
Maatilojen lukumäärä	129	125	126
viljelty pelto yht. (ha)	7 598	7 450	7 685
Maksetut tuet yht. (milj. €)	7,17	6,2	6,0

Taulukko. Maaseutuhallinnon suoritustietoja Kärsämäen osalta

Lomitus

Reisjärven paikallisyksikkö järjestää lomituspalvelut Haapajärven, Kärsämäen, Pyhäjärven ja Reisjärven maatalousyrittäjille.

Tavoitteet:

Lomatoimen yksikkö suorittaa lomituspalvelulain mukaiset tehtävät. Lomituspalvelujen tuotanto tehostuu ja lomituspalvelujen tilakohtainen käyttö lisääntyy helpottaen tilojen toimintaa. Kunta tukee maksullista lomituspapua ja samalla edesauttaa lomittajien työllistymisessä.

Avustuksia maksulliseen lomituspapuun ja eläinlääkäreiden matkasubventioon myönnettiin 30 945 euroa.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelujen määrärahat on siirretty v. 2017 talousarviossa yleishallinnon vastuualueelle. Vuonna 2017 työllisyyspalveluissa panostettiin syrjäytymisen ja nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn sekä työllistämisen ja työpajatoiminnan kehittämiseen.

Lakimuutosten myötä työmarkkinatuen rahoitusvastuut muuttuivat vuoden 2015 alusta siten, että valtio ja kunnat rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella maksetun työmarkkinatuen 300–999 päivän ajalta ja että kunnat vastaavat 70 %:n maksuosuudella vähintään 1000 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneiden työttömyysetuudesta. Kunta maksoi työmarkkinatukea vuonna 2017 yhteensä 155 811 euroa. Laskua edelliseen vuoteen verrattuna oli 35 536 euroa (18 %). Kärämäen kunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 12,3 %, vuoden 2016 lopussa se oli 11,7 %. Pitkäaikaistyöttömiä Kärämäellä oli vuoden 2017 lopussa 20, henkeä vuotta aiemmin vastaava luku oli 40 henkeä.

Mittarit

	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Hallintopalvelujen henkilökunta	4	4	4	4	4
Kunnan vakinaisten vakanssien lkm	82	129	127	115	105
Työterveys- huollon nettomenot, €	16 956	6 047	6 197	4 400	3 582
Valtuuston kokouksia	14	9	9	10	10
Hallituksen kokouksia	33	20	18	20	12

Elinkeinotoimi

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Elinkeinotoimi	-429 160	-199 500	0	-199 500	-184 880	14 620
TOIMINTATUOTOT	43 410	0	0	0	-47	-47
TOIMINTAKULUT	-472 570	-199 500	0	-199 500	-184 833	14 667
Poistot	-5 545	-5 100	0	-5 100	-5 083	17

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus: Kunta ostaa elinkeinoelämän toimitilapalveluja Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:ltä. Kunnan elinkeinojen kehittäminen ennen Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry:n perustamista oli Kärsämäen Kehityskeskuksen toimintaa. Nykyisin yritystoiminnan elinkeinopalvelut tuottaa Nihak ja sen kautta ohjautuvat yritysten elinkeinotoiminnan kehitysprojektit. Kunta ostaa puolikkaan yritysasiemiehen palvelut seutukunnalta ja tarvittaessa seutukunnan on mahdollisuus antaa väliaikaisesti henkilöresursseja enemmänkin. Hankkeet ja projektit sisältävät kunnan maksuosuuden muiden hallinnoimiin projekteihin.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Elinkeinoelämän edistämiseksi tavoitteena on turvata olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä ja edistää uusien työpaikkojen syntyä. Seutukunnalta ostetaan elinkeinojen kehittämisen palveluja. Keskeisiä elinkeinojen kehittämishankkeita oli mm. päätös pääomasijoituksesta Finnsvala Oy:n uuden tehtaan rakentamiseen. Lisäksi kunta jatkoi pienteollisuuskonseptitoimintaa, jolla voidaan joustavasti ratkaista yritysten toimitiloihin liittyvä tarpeita yhdessä pankkien, Kärsämäen kasvurahaston ja muiden julkisten sekä yksityisten yritysrahoittajien kanssa.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy raportoi huhti-, elo- ja marraskuussa kunnanhallitusta. Tytäryhtiöiden asioista tiedottaminen valtuutetuille on osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnan osallistumisesta projekteihin päättää kunnanhallitus.

	TP2014	TP2015	TP2016	TA2017	TP2017
Väkiluku	2698	2655	2659	2 710	2 611
Kuntien välinen nettomuutto	-22	-30	-2	*	-26
Työttömyysaste (%)	14,9	15,8	11,7	9,0	12,3
Vuosikate €/asukas	523	392	542	327	438
Verotulot €/asukas	2 619	2 718	2 656	2 606	2634
Valtionosuudet €/asukas	4 024	4 065	4 221	4 133	4 316

Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry :

Mittarit

Vuoden 2017 aikana Kärsämäellä perustettiin 9 yritystä, yritysten poistuma kaupparekisteristä oli yhteensä 9 kpl , toimivia yrityksiä vuoden aikana lopetti 3 kpl, loput olivat jo aiemmin toimintansa lopettaneita.

Pidettyjä yrittäjäiltoja v.2017: tavoite 5kpl, pidettyjä yrittäjäiltoja ja koulutusiltoja 5 kpl.**Selännepalvelut**

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Selännepalvelut	-195 735	-219 030	0	-219 030	-205 229	13 801
TOIMINTAKULUT	-195 735	-219 030	0	-219 030	-205 229	13 801

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus: Kunta ostaa Ppky Selänteeltä ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun, maa-aineslain, rakennusvalvonnan ja korjausneuvonnan palvelut.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Palvelut ostetaan palvelutasosuunnitelman ja vuosittaisen vuosisuunnitelman mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystalvet

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Sosiaali- ja terveystalvet	-9 627 732	-9 747 882	0	-9 741 662	-9 653 982	87 680
TOIMINTATUOTOT	2 059 084	1 647 350	0	1 653 570	1 688 322	34 752
TOIMINTAKULUT	-11 686 816	-11 395 232	0	-11 395 232	-11 342 304	52 928

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus: Sosiaali- ja terveystalvetjen tarkoituksena on turvata kärsämäkisille lakisäätiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Peruspalvelut järjestetään lähipalveluna.

Kärsämäen kunta on järjestämistä vastuussa lakisäätisen sosiaali- ja terveys-talvetluiden osalta. Sosiaali- ja terveystalvetlujärjestetään yhteistyössä yksityisen palveluntuottajan kanssa. Palveluntuottajana 1.1.2015 aloitti Attendo Oy, palvelusopimus sote-talvetluista on voimassa 30.6.2022 saakka.

Sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavana toimielimenä toimii kunnanhallitus. Yksilöhuoltoasioita käsittelee yksilöjaos. Valtaosa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä työskentelee Attendon palveluksessa, lukuun ottamatta kunnan palvelukseen jääneitä henkilöitä, joista aiheutuvat henkilöstökustannukset Attendo korvaa kunnalle. Virkavastuutehtävät sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta kuuluvat kunnan palveluksessa työskenteleville viranhaltijoille. Näitä viranhaltijoita ovat kansanterveystyön johtava lääkäri, johtava sosiaalityöntekijä sosiaaliohjaajat, sekä toimistosihteri. Virkavastuutehtävissä työskentelevien viranhaltijoiden henkilöstökustannuksista vastaa kunta.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

Palvelut tuotetaan lähipalveluina. Palveluiden laatua ja vaikuttavuutta kehitetään yhteistyössä yksityisen palveluntuottajan kanssa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden ulkoistus perustuu kiinteään vuosihintaan, jolloin sote-palvelujen kustannukset ovat paremmin hallittavissa. Sote-palvelujen ohjausryhmä kokoontui vuoden 2017 aikana kolme kertaa. Ohjausryhmä koostuu kunnan, palveluntuottajan ja henkilöstön edustajista.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelusopimuksen mukainen sopimushinta sote- palveluista vuonna 2017 9 400 524 euroa, lisäksi vuonna 2017 maksettiin sopimuksen mukainen kannustinpalkkio, suuruudeltaan 157 883 euroa. Em erien laskennallinen alv-palautus 5% huomioituna nettokustannus oli 9 080 487 euroa. Tämän lisäksi kunnan vastattavana ovat virkavastuuhenkilöstön kustannukset enintään 150 000 euroon saakka, kiinteistö- ja kiinteistöhoitokustannukset sekä suuremmat kalustohankinnat. Kunnan kustannuksiin kuuluvat myös eläkemenoperusteiset eläkemaksut (253 810 euroa) sekä ensihoito (153 236 euroa). Perustoimeentulotuki siirtyi Kelan hoidettavaksi 1.1.2017 alkaen. Kunnalle jäivät ennaltaehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki.

Tunnuslukuja

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Perustoimeentulotuki kotitaloudet (kpl)	85	76	82	87	88
Täydentävä TT kotitaloudet (kpl)	31	35	45	44	16
Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet yht.	84	85	113	103	*
Lastensuojeluilmoitusten määrä	47	53	32	63	89
Ls uudet avohuollon asiakkuudet	20	32	1	22	23
Perhetyön piirissä olleet perheet	17	20	17	31	31
Omaishoitajien lukumäärä	28	27	34	38	39
Omaishoidon tuella hoidettujen lkm	35	35	36	40	40
Päihdehuollon asiakkaat (A-klinikat)	19	24	15	32	24
Kotihoitokäynnit vanhustalouksissa	36 101	42 189	34 854	39 424	43 229

OPETUSTOIMEN LAUTAKUNTA

Opetustoimen lautakunta Toimintakertomus 2017

Yleistä

Opetustoimen lautakunta vastaa kunnan varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, toisen asteen opetuksesta ja muusta sivistystyöstä.

Lautakunta kokoontui vuoden 2017 aikana yhdeksän (9) kertaa ja käsitteli yhteensä 130 pykälää.

Sivistysjohtaja toimi lautakunnan kokouksissa asioiden valmistelijana, esittelijänä ja sihteerinä. Koulu-toimiston toimistosihteerini vastasi lautakunnan toimintaan ja sivistystoimen hallintoon liittyvistä toimistotehtävistä sekä osallistui myös lautakunnalle menevien asioiden valmisteluun.

Varhaiskasvatuksen toiminnasta ja taloudesta vastasi varhaiskasvatuspäällikkö, joka oli varhaiskasvatukseen liittyvien asioiden valmistelijana mukana opetustoimen lautakunnan kokouksissa.

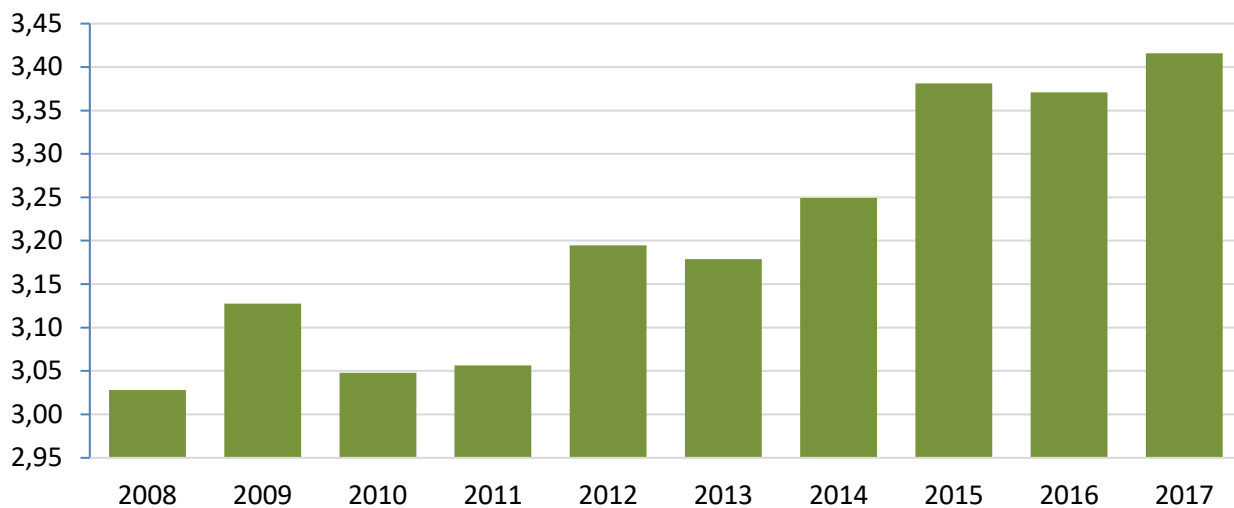
Frosteruksen koulussa, jossa oli luokat 0-9, oli päätoiminen rehtori ja osa-aikainen koulusihteeriresurssi. Kunnassa toimi kaksi kyläkoulua, Venetpalon koulu ja Saviselän koulu, joissa oli luokat 0-6. Frosteruksen koululla ja Saviselän koululla oli erilliset esiopetusryhmät kevätlukukaudella, mutta Venetpalon koululla esioppilaat oli integroitu luokkien 1-2 yhteyteen. Syyslukukaudella Frosteruksen koululla ja Venetpalon koululla oli erilliset esiopetusryhmät ja Saviselässä esioppilaat oli integroitu 1-luokkaan. Lisäksi Frosteruksen koululla oli aamu- ja iltapäivätoimintaa 1-2 -luokkalaisille ennen ja jälkeen koulupäivän. Esiopetuksen oppilailta oli mahdollista osallistua aamu- ja iltapäivähoitoon yhteisissä tiloissa aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa Rekolassa. Venetpalon ja Saviselän kouluilla on omat rehtorit.

Koulujen rehtorit vastasivat oman koulunsa talousarvion suunnittelusta ja sen toteutumisesta. Frosteruksen koulun rehtori toimi perusopetusta koordinoivana rehtorina. Hänen vastuullaan oli mm. perusopetuksen talousarvion ja toimintasuunnitelman laatiminen ja seuranta, perusopetuksen opetussuunnitelman kehittäminen, peruskoulujen yhteisten projektien koordinointi sekä joidenkin perusopetusta koskevien asioiden valmistelu lautakuntaan.

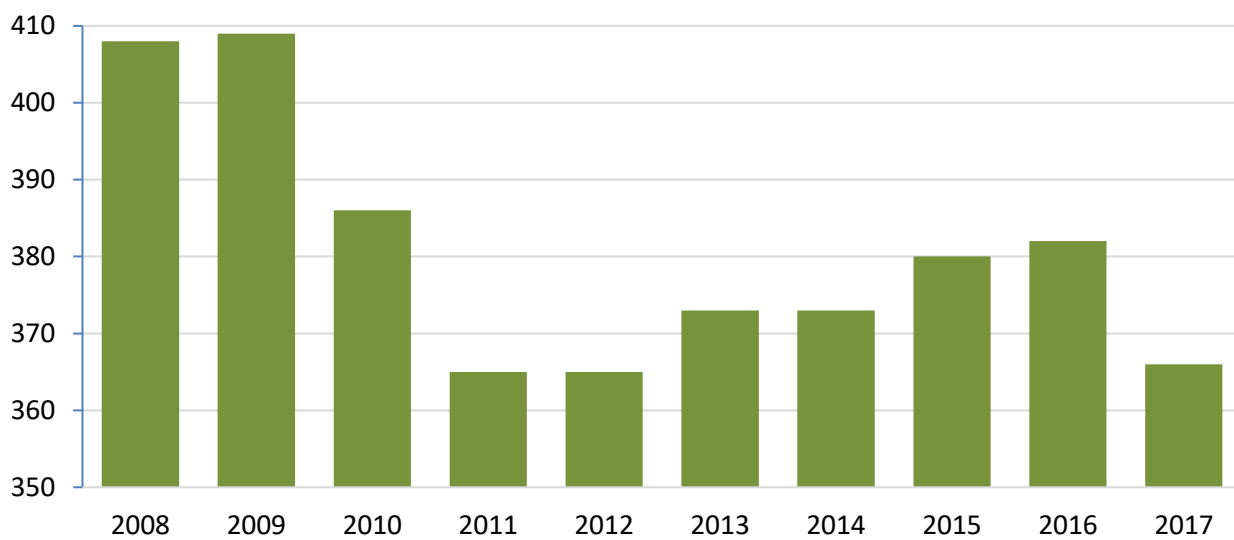
Vuoden 2017 tilastointipäivänä 20.9. oli perusopetuksessa ja esiopetuksessa yhteensä 366 oppilasta. Saviselän koululla oli 47, Venetpalon koululla 32, Frosteruksen koulun alaluokilla 166 ja yläluokilla 121 oppilasta.

Lukiossa oli 48 päivälukion opiskelijaa kevään tilastointipäivänä 20.1.2017 ja 62 syksyn tilastointipäivänä 20.9.2017. Lisäksi eLukiossa opiskeli yksi tutkintotavoitteinen opiskelija sekä yksi aineopiskelija.

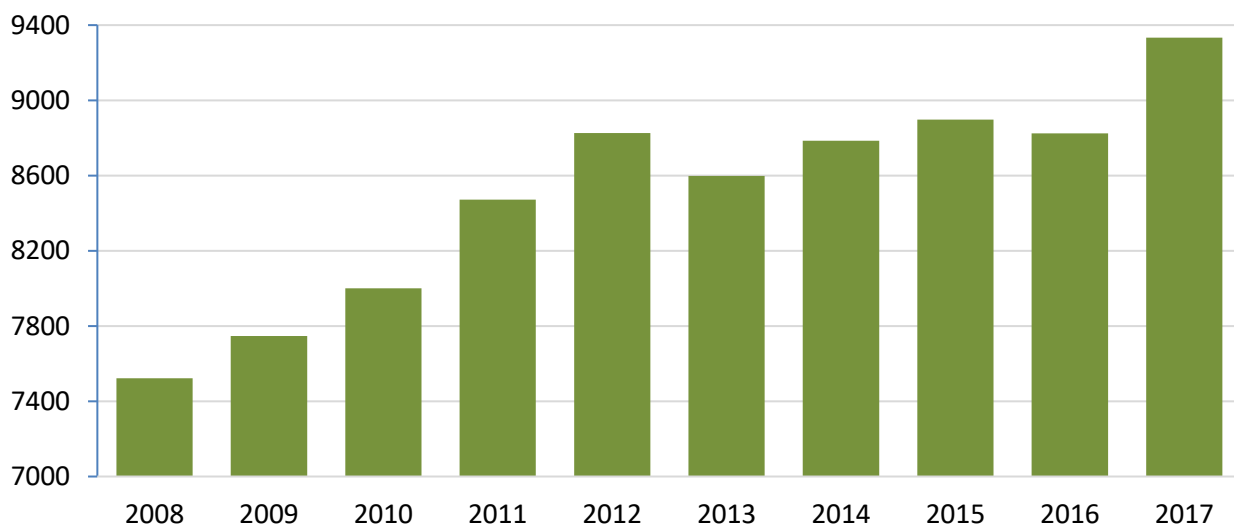
Perusopetuksen kustannukset (milj. €)

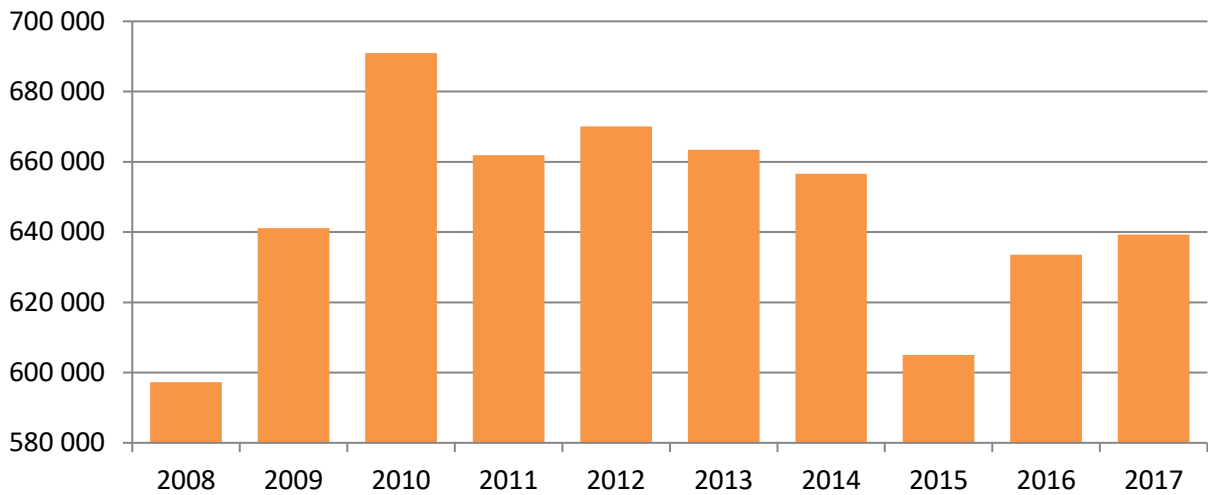
Perusopetuksen oppilasmäärä

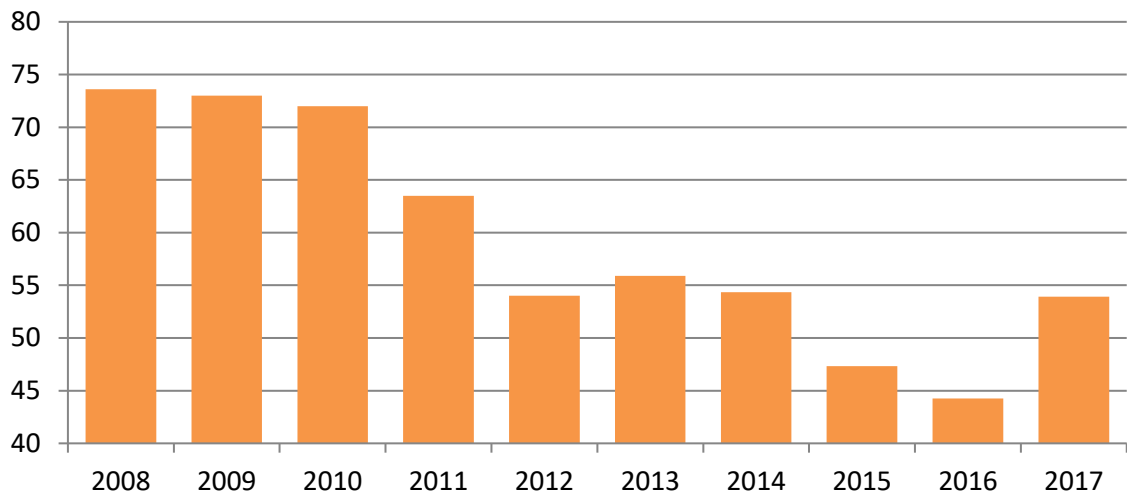
Perusopetuksen kustannukset (€/oppilas)

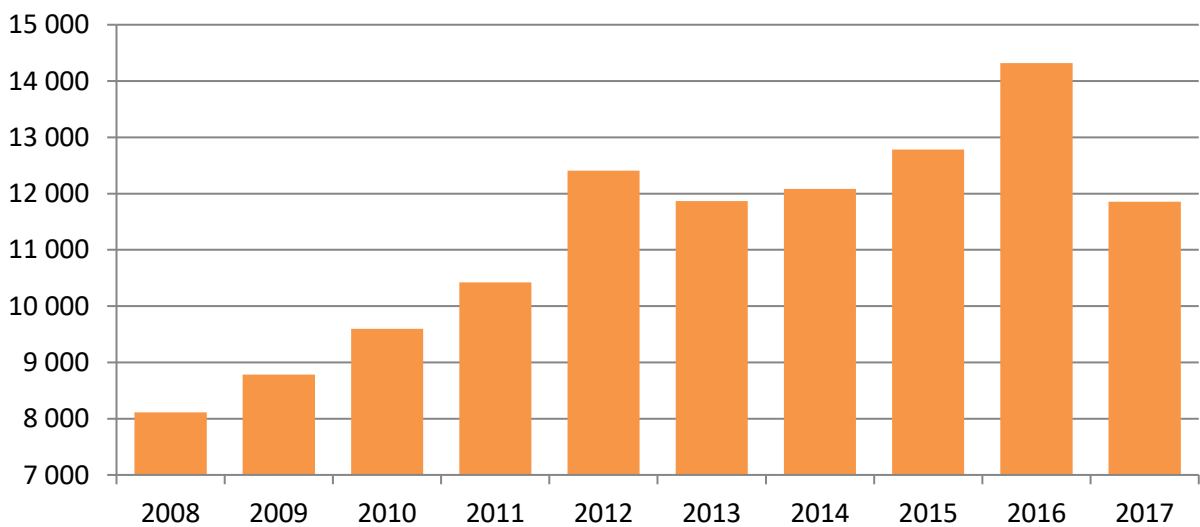
Lukion kustannukset (€)

Lukion opiskelijamäärä

Lukion opiskelijakohtaiset kustannukset (€/opiskelija)

Kärsämäen kunnan vuosille 2016-2021 laaditun strategian vision mukaan Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Opetustoimen lautakunnan vastuualueelle kuuluvia keskeisiä toimenpiteitä ovat:

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä, imago tutkimus (selkeät mittaukset ja haastattelut kohderyhmittäin/ asiakassegmenteittäin), kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan sisäisen kehittämisilmapiirin ja ulkoisen yhteistyön taso	Osallistutaan yhteistyössä Kärsämäen brändi- ja markkinointistrategian ja sen toimintasuunnitelman toteuttamiseen. Markkinoidaan lukiota potentiaalisille opiskelijoille laajasti. Tuodaan esille peruskoulun vahvuuksia.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	Kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaakäyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalaute asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskysely), aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä, palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys Kyläkoulujen määrä vähintään 2 kpl Kerhojen määrä	Asumisen asiakaspalveluprosessi viiritetään tehokkaaksi räätälöitynä ja yksilöllisenä kokonaispalveluna (asunto, työpaikat, palvelut, harrastukset ja etuudet samassa muuttopakettissa, markkinointiaineistot visuaalisesti näyttäväksi, some-näkyvyys). Varmistetaan päivähoitopaikkojen tarpeenmukainen saatavuus. Säilytetään opetustoimen ja opetuksen hyvä palvelutaso. Säilytetään kyläkoulut. Aamu- ja iltapäiväkerhojen toimintaa jatketaan, koulujen kerhotoimintaa kehitetään edelleen. Yhteisöllisyyttä tuetaan, mm. vanhempainyhdistystoimintaa.
III Monitahoinen saavutettavuus		

Kärsämäestä kehittyä ”Keskipiste Puolimatkassa” - saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde.	Uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilojen käyttöaste, valta- ja kanta-ten varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja majoitustien määrä, hanketavoitteet	Kylien elinympäristöjen esillennosto toimivien tie- ja sähköisten yhteyksien ja väljien asumismahdollisuuksien kautta. Järjestetään koulukuljetukset laadukkaasti. Huolehditaan lukion saavutettavuudesta myös ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden osalta.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen	Tapahtumien kävijämäärä, uudet tapahtumat, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, kulttuurimatkailun aktiviteetti Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutuminen Toteutuneiden kv-yhteistyöprojektien lukumäärä	Kootaan jo olevat ja kehitettävät omaleimaiset kulttuurikohteet, -tapahtumat, -ympäristöt ja -palvelut samaan ja eri vuodenaikoihin sovittuun ja tuotteistettavaan palvelukokonaisuuteen, joka toimii markkinoinnin perustana. Kylien omaperäisten kulttuurivaihtokatteiden, -palvelujen ja yritystoiminnan yhteiskäyttö tapahtumissa ja matkailussa (tarinallisuus, luontokohteet, metsästys, ruoka, jne). Paikalliset perinteet ja kulttuurin vahvuudet huomioidaan opetussuunnitelmassa.

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA- muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Opetustoimen lautakunta	-5 322 216	-5 437 940	-56 140	-5 494 080	-5 477 929	16 151
TOIMINTATUOTOT	357 939	350 330	0	350 330	380 706	30 376
TOIMINTAKULUT	-5 680 155	-5 778 270	-56 140	-5 844 410	-5 858 635	-14 225
Poistot	-147 151	0	0	0	-4 947	-4 947

Toimielimen sitovuustaso

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muu- tos	TA 2017 muutos- ten jäl- keen	TP 2017	Poik- keama
Opetustoimen hallinto	-150 700	-159 530	-470	-160 000	-163 612	-3 612
Perusopetus	-3 370 777	-3 349 570	-47 720	-3 397 290	-3 415 707	-18 417
Toisen asteen opetus	-633 524	-649 580	-1 280	-650 860	-639 262	11 598

Muu sivistystyö	-86 522	-94 470	0	-94 470	-92 152	2 318
Varhaiskasvatus	-1 80 693	-1 184 790	-6 670	-1 191 460	-1 167 196	24 264

OPETUSTOIMEN HALLINTO

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muu- tos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Opetustoimen hallinto	-150 700	-159 530	-470	-160 000	-163 612	-3 612
TOIMINTATUOTOT	35					
TOIMINTAKULUT	-150 735	-159 530	-470	-160 000	-163 612	-3 612
Poistot	-704					

Opetustoimen hallinnossa ylistystä lähinnä palvelujen ostoissa.

PERUSOPETUS

Perusopetuksen päävastuualue sisältää esi- ja perusopetuksen tulosityksiköt.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Kansainvälisyysprojekteja ja yhteistyötä jatketaan.	Uutta Comenius-hanketta tai muuta kansainvälisyyskontakteja etsitään. Panostetaan lähialueen koulujen, kylien ja hankkeiden yhteistyöhön.	Yläkoulu on aloittanut yhteistyötä Kostamuksen kanssa. Opettajavierailu on jo toteutettu 16. - 18.11.17.
Kaikkia yhdeksäsluokkalaisia ohjataan yhteishakuun.	Kaikki perusopetuksen keväällä 2017 päättäneet saavat opiskelupaikan.	Kaikki 40 oppilasta saivat opiskelupaikan: lukiosta 16 (40 %) ja ammattiopistosta 24 (60 %).
Seurataan missä muu Suomen taitotaso menee. Käytössä on valtakunnalliset arvioinnin kriteerit. Perusopetuksen kustannukset pyritään pitämään samantyyppisten kuntien tasolla.	Koulun toimintaa verrataan alueen ja koko maan tunnuslukuihin.	
Yhtenäisen perusopetuksen toteuttamista jatketaan ja kehitetään lisäämällä yhteistyötä koulujen kesken.	Kaikilla kunnan alakouluilla on yhteisiä tilaisuuksia. Kouluilla on yhtenäiset toimintasäännöt ja oppilashuollon ohjeistus.	Alakoulujen (0-6.lk) hiihtokisat 3.3.17, sählyturnaus (4-6.lk) (Fro ja Sav) 25.4.17 ja YU-kisat 6.9.17 Frossteruksen koululla. Kaikkien perusopetuksen koulujen yhteiset

	<p>Yhtenäiskoulun käytänteiden yhdenmukaistamista jatketaan luokka-asteesta riippumatta.</p>	<p>Suomi-100v -juhlrat Frosteruksen koululla 5.12.17</p> <p>Kaikki 0-9.lk oppilaat ovat käyneet Liikkuva koulu -palkintorahoilla keran Nivalassa keilaamassa/ uimassa/jäällä/kuntosalilla.</p> <p>Perusopetuksen koulujen opetussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.16. Se kokonaisuus sisältää myös oppilashuoltosuunnitelman.</p> <p>Kärsämäen kunnan perusopetuksessa käytössä päivitetty käyttäytymisen kriteeristö (Opetustoimen ltk. 14.4.15 § 43. Luokka-asteet 1-2 ja luokka-asteet 3-9.</p>
<p>Syyslukukaudella 2009 aloitettu KIVA-koulu -toimintaohjelma jatkuu kaikilla kouluilla.</p>	<p>Vuosittain tehtävien oppilaskyselyjen perusteella kiusaaminen vähentyy.</p> <p>Sitoudutaan ohjelman tehokkaaseen toteuttamiseen.</p>	<p>Kaikilla kouluilla tietoon tulleisiin kiusaamistapauksiin puututtu systemaattisesti ja vakavasti. Kaikki pienemmätkin tapaukset selvitetty.</p> <p>Pidetty moniammatillisia kokouksia johtavan sosiaalityöntekijän johdolla.</p>
<p>Tietotekniikan hallitseminen ja sujuva käyttö on tärkeää nyky-yhteiskunnassa. Oppilashallintoa ja yhteyksiä kotiin tehostetaan, prosesseja digitalisoidaan sekä yhdenmukaistetaan niin kouluilla kuin koulutoimessa.</p> <p>Opettajien tietotekniset taidot ovat tärkeitä.</p>	<p>Koko ajan pyritään päivittämään opetustilojen AV-tekniikkaa vanhimmasta päästä. Kaikissa kouluissa (Frosterus, Venetpalo, Saviselkä ja lukio) on käytössä yhteinen digitaalinen Wilma-järjestelmä, joka on Multi-Primus oppilashallinto-ohjelman www-liittymä. Opettaja, henkilökunta ja huoltaja pääsevät yhdellä tunnoksella kaikkiin häntä koskeviin tietoihin käsiksi.</p> <p>OSAAVA-hankkeen kautta selvitetään alueen opettajien tieto- ja viestintätekniikan (tvt) käyttöä, koulutustarpeita siinä sekä järjestetään tvtkoulutuksia alueen opettajille. Hankkeessa aloitetaan myös</p>	<p>Opettajat ovat olleet verkkokoulutuksessa Haapajärven kaupungin organisoimassa TVT-strategiakoulutuksessa. Strategia on valmis. Wilmaa käytetään kaikilla kouluilla päivittäin. Opinaika, Pedanet ja GAFE ovat oppilaiden käytössä.</p> <p>Kärsämäen kunnan tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön strategia on hyväksytty lautakunnassa 17.3.15. Jatkohankkeessa 2016-2017 on koulutettu Selänteen kuntiin lisää tvt-agentteja; Kärsämäelle 2 opettajaa.</p> <p>11.5.17 henkilökuntaa Some-koulutti Harto Pönkä. Koulutuksen mahdollisti TVT-hanke.</p>

<p>Tietokoneet ja opetusvälineet ajan tasalla.</p>	<p>koulujen tvt-strategiatyö alueella.</p> <p>Oppitunnilla ATK-luokassa jokaisella oppilaalla on käytössä hyvin toimiva tietokone. Jokaisen opetustilan opetusvälineistö on ajan tasalla (tietokone, dataprojektori, dokumenttikamera).</p>	<p>Digiloikkaa ollaan ottamassa, vaikka oppilaslaitteiston vähyyset asettaa rajoituksia.</p> <p>Saatu valtionavustusta digitutoro- pettajien kouluttamiseen. Siinä on ollut alueellinen ja oma kehittämishanke käynnissä vuoden 2017 ajan ja jatkorahoitustakin haetaan omaan kehitystyöhön 1.1.18 alkaen. Kaksi koulutettua digitutoro- pettajaa aloitti 1.8.17.</p> <p>Kesällä kunnan opetusverkon palvelut siirrettiin virtuaalipalvelimille.</p> <p>Peruskoulut ovat käyttäneet valtuuston myöntämän investointirahoisuutensa 9703 € 31 Ipadin hankintaan kesäkuussa.</p>
<p>Sisäilman laadulla on suuri merkitys opiskelutehokkuuteen ja motivaatioon.</p>	<p>Sisäilmanlaatu pysyy normaalin rajoissa. Suoritetaan ilmanlaatumittauksia luokissa tarpeen mukaan.</p>	<p>Kuntaa on markkinoitu koulujen puhtaalla sisäilmalla.</p>
<p>Varhaisen puuttumisen mallia painotetaan koulumaailmassa.</p>	<p>Psykologin tutkimuksiin ohjattu oppilas pääsee tutkimuksiin 2 kuukauden kuluessa.</p> <p>Kärsämäellä on oma kokoikäinen koulukuraattori.</p> <p>Koululääkäri on oltava lain edellyttämän verran käytettävissä.</p> <p>Resursoidaan riittävästi tukio- petusta ja muuta yleisen tuen resurssia.</p>	<p>Suunnilleen toteutuu. Psykologin palvelut hoiti Carlos Sirkiä Poiju psykologipalvelu/Poiju Netti Oy:stä. Osto on 2 pv/kk. Määrä on riittämätön.</p> <p>Kuraattori saatu työsuhteeseen 2.1.14. Kuraattori vieraili kyläkouluilla joka toinen viikko yhden koulupäivän mittaisesti.</p> <p>Kouluterveydenhoitaja oli kyläkouluilla fyysisesti läsnä kerran kuukaudessa. Terveystenhoitajan tulisi olla enemmän läsnä Frosteruksen koululla; useita kertoja soitettu ambulanssi ja taksi paikalle.</p> <p>Tukio- petusta on annettu tarvittaessa. Tukio- petusresurssia on siedettävästi.</p>

<p>Kaikki opettajat ovat osaavia (substanssipätevyys) ja muodollisesti kelpoisia. Kaikilla opettajilla on mahdollisuus osallistua ammattipätevyyttä täydentävään koulutukseen.</p>	<p>Listataan poikkeamat.</p> <p>Kirjataan opettajien osallistumiset koulutuksiin.</p>	<p>Kouluilla opettajat ovat muodollisesti päteviä. Tosin poissaoloja on ollut joillakin runsaasti ja sijaiset epäpäteviä.</p> <p>Muodollisesti epäpätevä opettaja keväällä Frosterus: 1 luokanopettaja ja 1 aineenopettaja. Syksyllä Frosterus: yksi luokanopettaja ja kaksi aineenopettajaa. Syksyllä Saviselkä: yksi luokanopettaja. Opettajat osallistuivat VESO-koulutuksiin, Yrityskylä-koulutuksiin ja KIKYyn.</p>
<p>Mahdollisimman moni oppilas osallistuu koulun tarjoamaan kerhoon.</p>	<p>Kaikille 1-9 luokan oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua koulun ilmaisiin kerhoihin. Vanhemmat otetaan mukaan kerhotoimintaan.</p>	<p>Kaikilla oppilailla 1-9 lk on tarjottu mahdollisuus osallistua koulun ilmaisiin kerhoihin.</p>
<p>Monipuolinen ja innostava liikunta on tärkeää oppilaan kasvuille.</p> <p>Oppilaiden ylipaino vähentyy.</p>	<p>Oppilaiden liikkuminen lisääntyy.</p> <p>Oppilaille tarjotaan tavallisten liikuntamuotojen lisäksi mm. lumikenkäilyä, melontaa, yösuunnistusta ja valokuvausta. Kerhotoiminta tukee liikunnanopetusta.</p> <p>Myös välitunneilla pyritään aktiiviseen liikkumiseen mm. välkkäritoiminnan kautta.</p> <p>Suosittelun mukainen koulu-ruokailu.</p>	<p>Pidennetyt välitunnit (25 min) on kerran viikossa kaikilla peruskouluilla. Koulutetut välkkärit ohjaamassa.</p> <p>Oppilaat ovat saaneet opetussuunnitelman mukaista liikunnanopetusta koulun omien mahdollisuuksien ja painotusten mukaisesti.</p> <p>Perusopetus on mukana Liikkuva koulu -ohjelmassa ja saanut myös avustusta Avista.</p> <p>Kouluruokailu on suosituksen mukainen. Frosteruksessa linjastoa on taas muutettu tammikuussa ja elokuussa. Sämpylöitä ja komponenttisalaattipöytää tarjotaan usein.</p>
<p>Yrittäjyyskasvatusstrategian tavoitteet näkyvät opetuksessa.</p>	<p>Toimitaan strategian mukaisesti.</p>	<p>Hyväksytty lautakunnassa 19.4.17. Yrittäjyyskasvatusstrategian mukaisia toimia on toteutettu. Kärsämäen kaikki 6-luokkalaiset olivat päivän Oulussa yrityskylässä 23.3.17. Yläkoulussa on TET-päiviä.</p>
<p>Yhteistyö kodin ja koulun välillä on osa luontevaa yhteistyötä.</p>	<p>Kaikilla peruskouluilla on vanhempainyhdistys. Yhteistyötä</p>	<p>Kyllä on. Toiminta on etupäässä varainkeruuta ja talkoilua.</p>

	<p>kotien, kylien ja koulun välillä lisätään.</p> <p>Loputkin huoltajat siirtyvät Wilman käyttäjiksi.</p>	<p>Vanhempainillat, vanhempainvartit ja lapset puheeksi -menetelmä ovat käytössä kaikilla kouluilla. Wilma on käytössä kaikilla kouluilla. Huoltajatunnukset ovat nyt kaikilla perheillä käytössä Kärsämäellä.</p>
<p>Yläkoulun oppilaiden opiskelumotivaatio on riittävän korkealla tasolla ja oppituntien työrauha on taattu.</p>	<p>Opetusryhmissä vaalitaan opiskelurauhaa. Tarpeen vaatiessa perustetaan JOPO-luokka, johon hakemusten perusteella valitaan 7-9.-luokkalaaisia oppilaita. Listataan JOPO-oppilaiden määrä.</p>	<p>Keväällä yhteensä 11 JOPO-oppilasta (3 opp/8.lk ja 8 opp/9.lk) ja JOPO-ohjaaja. Syksyllä yhteensä 8 JOPO8-oppilasta, 9 JOPO9-oppilasta ja 2 JOPO-ohjaajaa. Yleisopetuksen ryhmät ovat saaneet paremman työrauhan JOPO-luokan ansiosta.</p>
<p>Lapset puheeksi -menetelmä</p>	<p>Kaikissa kunnan peruskouluissa on käytössä Lapset puheeksi -menetelmä ja siihen on koulutetut opettajat.</p> <p>Kirjataan käytyjen keskustelujen/neuvonpitojen määrä.</p>	<p>Kaikilla kouluilla on LP-menetelmä käytössä 1.1.15 alkaen. Opettajista on 73 % LP-menetelmäkoulutettu.</p> <p>Kaikille 1-, 5- ja 7-luokan oppilaiden huoltajille tarjotaan LP-keskustelua.</p> <p>Käytyjä keskusteluja (vuosi 2017) 103 (tarjottu 171) ja neuvonpitotapauksia 0 kpl. Käytyjä keskusteluja (vuosi 2016) 57 (tarjottu 136) ja neuvonpitotapauksia 0 kpl. Käytyjä keskusteluja (vuosi 2015) 139 (tarjottu 172) ja neuvonpitotapauksia 2 kpl.</p>
<p>Kyläkoulujen toiminta pyritään turvaamaan pitämällä oppilasmäärät vähintään nykyisellä tasolla.</p>	<p>Seurataan kyläkoulujen oppilasmääriä ja ennusteita.</p>	<p>Huoltajilla on ollut kasvava tarve siirtää lapsia Frosteruksen esikouluun ja alakouluun.</p>

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Perusopetus	-3 370 777	-3 349 570	-47 720	-3 397 290	-3 415 707	-18 417
TOIMINTATUOTOT	153 242	139 130	0	139 130	170 856	31 726
TOIMINTAKULUT	-3 524 019	-3 488 700	-47 720	-3 536 420	-3 586 563	-50 143
Poistot	-108 596				-2 778	-2 778

Perusopetuksen talousarviossa ylitystä tuli lähinnä muiden palveluiden ostoista (ravitsemispalvelut, kuljetuspalvelut) ja ostot tilikaudelta (kalusto ja kirjallisuus), kun taas tuotoissa vaikuttaa eniten luottoisetujen raha-arvo.

Perusopetuksen tunnuslukuja	TP 2016	TA 2017	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
<u>Peruskoulut (mukana esiopetus)</u>					
oppilasmäärä	382	374	374	366	-8
kustannukset €/oppilas	8 824	8 956	9 084	9 333	-249
opetustuntien määrä	30 996	32 200	32 200	30 957	-1 243
kustannukset €/opetustunti	110	104	106	110	-4
kustannukset yhteensä	-3 370 777	-3 349 570	-3 397 290	-3 415 707	-18 417

TOISEN ASTEEN OPETUS

Toisen asteen vastuualue sisältää lukion tulosityksikön.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Lukion opiskelijamäärä säilyy kohtuullisena.	Jokaisella vuosiluokalla vähintään 20 opiskelijaa.	Lukiossa oli vuoden lopussa 65 päivälukion opiskelijaa. Vuosiluokan kokotavoite täyttyy vuosiluokkaa 15A lukuunottamatta.
Kärsämäki mukana eLukiossa.	eLukiossa yksi aikuisopiskelija. Päivälukiolaiset suorittavat kurseja eLukiossa. Vähintään kaksi Kärsämäen lukion opettajaa antaa eLukio-opetusta. Peruskoulun oppilaille tarjotaan mahdollisuus suorittaa kurseja eLukiossa.	eLukiossa yksi tutkintotavoitteinen aikuisopiskelija. Päivälukiolaiset ovat suorittaneet yhdeksän kurssia ja aineopiskelijat yhdeksän kurssia. Kolme Kärsämäen lukion opettajaa pitänyt yhteensä viisi kurssia eLukiossa.
Lukion toimintaa verrataan alueen tunnuslukuihin	Opiskelijakohtaiset kustannukset saman tyyppisten lukioden tasolla.	Tuoreita vertailulukuja ei ole saatavilla. Pienestä opiskelijamäärästä johtuen opiskelijakohtaiset kustannukset olivat varsin suuret (11 623 €), samoin kuin valtiosuukosten yksikköhinta (10 735€)
Lukiossa suoritetaan tietokoneen A-ajokortteja.	Tavoitteena viisi A-korttia vuodessa sekä osasuorituksia 20 opiskelijalta.	Suoritettu kuusi A-tutkintoa, lisäksi osasuorituksia 28 lukion opiskelijalta ja 20 peruskoululaiselta. Eri modulien suorituksia yhteensä 112.
Kaikilla lukion opettajilla muodollinen kelpoisuus.	Listataan poikkeamat.	Yhtä tuntiopettajaa lukuunottamatta kaikilla opettajilla muodollinen kelpoisuus.
Lukioyhteistyötä muiden lukioden kanssa jatketaan.	Päivälukiolaiset osallistuvat vähintään viidelle kahden tai useamman lukion yhteiselle kursseille.	Päivälukiolaiset osallistuneet yhdeksälle yhteiselle kurssille.

<p>Mahdollisimman moni lukion päättäneistä saa opiskelupaikan korkeakoulusta.</p>	<p>Lukion päättäneet saavat opiskelupaikan korkeakouluista paremmin kuin Suomessa keskimäärin.</p>	<p>Opiskelupaikan välittömästi ylioppilaaksi valmistumisen jälkeen saaneet</p> <table border="1" data-bbox="914 212 1425 495"> <thead> <tr> <th>Opiskelupaikka</th> <th>Kmäki 2016</th> <th>Kmäki 2008-2016</th> <th>Suomi 2008-2016</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>yliopisto</td> <td>25 %</td> <td>21 %</td> <td>17 %</td> </tr> <tr> <td>AMK</td> <td>38 %</td> <td>30 %</td> <td>15 %</td> </tr> <tr> <td>ammattilinen</td> <td>0 %</td> <td>8 %</td> <td>4 %</td> </tr> </tbody> </table>	Opiskelupaikka	Kmäki 2016	Kmäki 2008-2016	Suomi 2008-2016	yliopisto	25 %	21 %	17 %	AMK	38 %	30 %	15 %	ammattilinen	0 %	8 %	4 %
Opiskelupaikka	Kmäki 2016	Kmäki 2008-2016	Suomi 2008-2016															
yliopisto	25 %	21 %	17 %															
AMK	38 %	30 %	15 %															
ammattilinen	0 %	8 %	4 %															
<p>Tietokoneet ja opetusvälineet ajan tasalla.</p>	<p>Jokaisella opiskelijalla on tietokonealuokassa pidettävillä oppitunneilla käytössä hyvin toimiva tietokone. Jokaisen opetustilan opetusvälineistö on ajan tasalla (vähintään tietokone, dataprojektori ja dokumenttikamera). Lukion opiskelijoiden käyttöön hankitaan tablettitietokoneita ja niitä käytetään opetuksessa. Lukion opettajilla käytössä henkilökohtainen tabletti- tms. tietokone.</p>	<p>Lukion käytettävissä olevassa Frosteruksen koulun tietokonealuokassa riittävä määrä tietokoneita, jotka päivitetty vuonna 2016. Lukion abitti-luokassa 34 tietokonetta, joissa on myös Linux-käyttöjärjestelmä.</p> <p>Luokkien varustelu pääosin kunnossa.</p> <p>Tablettitietokoneet on hankittu henkilökohtaiseen käyttöön opettajille ja opiskelijoille. Tablettitietokoneita käytetään opetuksessa.</p>																
<p>Valmistaudutaan sähköiseen ylioppilastutkintoon.</p>	<p>Pidetään sähköisiä kurssiko-keita Abitti-järjestelmällä. Varavirtajärjestelmän turvin voidaan pitää sähköinen yo-koe myös sähkökatkon aikana.</p> <p>Lukiolla riittävä määrä sähköiseen yo-tutkintoon soveltuvia tietokoneita. Ensimmäinen sähköinen ylioppilaskoe pidetään keväällä 2017.</p>	<p>Yksi lukion luokka on varustettu kiinteillä kaapeloinneilla Abitti-koejärjestelmää varten. Kaapeloinnin laajentaminen viereiseen luokkaan on tehtävä ennen kevään 2018 ylioppilaskirjoituksia.</p> <p>Lukiolle tarvittaisiin vielä muutamia kannettavia tietokoneita digitaalisin kokeisiin.</p> <p>Kurssiko-keita pidetty säännöllisesti Abitti-järjestelmällä.</p> <p>Digitaalisia ylioppilaskokeita pidetty keväällä ja syksyllä 2017. Järjestelmä on toiminut ilman ongelmia.</p>																
<p>Kansainvälisyys</p>	<p>Vuonna 2016 alkanut Erasmus+ -projekti jatkuu.</p>	<p>Lukio mukana Erasmus+ -projektissa 'Math and Science Adventure'. Projektissa on mukana Kärämäen lukion lisäksi koulut Portugalista, Kyprokselta, Bulgariasta, Unkarista ja Puolasta. https://twinspace.etwinning.net/23595/home</p>																

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muu- tos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Lukio	-633 524	-649 580	-1 280	-650 860	-639 262	11 598
TOIMINTATUOTOT	36 329	45 300	0	45 300	59 035	13 735
TOIMINTAKULUT	-669 853	-694 880	-1 280	-696 160	-698 297	-2 137
Poistot	-11 902				-1 772	-1 772

Toimintatuotoissa oli lukiolaisten koulumatkatuki arvioitua suurempi.

Tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
opiskelijamäärä (päivälukio)	46	50	50	54	4
opiskelijamäärä (eLukio)	1	1	1	1	0
opetustuntien määrä	4 522	4 700	4 700	4 774	56
kustannukset €/opetustunti	140	138	138	135	3
kustannukset €/opiskelija	13 479	12 737	12 762	11 623	1 139

Lukion opiskelijamäärä on kevään ja syksyn tilastointipäivien keskiarvo.

MUU SIVISTYSTYÖ

Muu sivistystyö vastuualue sisältää kansalais- musiikki- ja tanssiopiston tulosityksiköt.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Tarjotaan monipuolista kuntalaisten tarpeet huomioonottavaa opetusta joustavin opetusjärjestelyin.	Tunnusluvut.	<p>Jokihelmen opisto on pitänyt tunteja 93,2% tavoitteesta. Opiskelijoita 557 (85,7 %) ja kurssilaisia 1191 (85,1 %). TPO tunnit 116,67, opiskelijat 16 ja kurssilaiset 24.</p> <p>Jokilaaksojen musiikkiopisto on pysynyt talousarvion mukaisena.</p> <p>Tanssiopisto Uusikuun oppilasmäärä ja tuntimäärä nousi hieman. Kustannukset ovat pysyneet samana verrattuna edelliseen vuoteen. Lisäksi oppilailta on ollut mahdollisuus osallistua syventyviin opintoihin, jotka järjestettiin Nivalassa ja Pyhäjärvellä. Sopimukseen perustuvan laskutuksen mukaan on laskutettu 170 h eli maksettava summa oli 34 viikkoa x 5 h x 37 € = 6 290 €.</p>

Muu sivistystyö	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Poikkeama
-----------------	---------	---------	---------	-----------

	-86 522	-94 470	-92 152	2 318
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-86 522	-94 470	-92 152	2 318

Muu sivistystyön tunnusluvut

<u>Kansalaisopisto</u>	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Poikkeama
vapaan sivistystyön opetus, h	2 331	2 338	2 331	-7
opiskelijamäärä, brutto	1 191	>1 400	1 191	-209
kunnan maksama opetus €/h, netto	24,84	27,08		
kustannukset €/h, brutto	88,20	77,21		
kustannukset yhteensä	-57 900	-65 000	-65 000	0

<u>Musiikkiopisto</u>	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Poikkeama
oppilasta/vuosi	15	15	15	0
kustannukset €/oppilas	1 484	1 545	1 391	154
kustannukset yhteensä	-22 260	-23 180	-20 862	2 318

Jokilaaksojen musiikkiopiston toimintatuotot toteutuivat pääsääntöisesti arvioitua mukaisesti lukuun ottamatta valtionosuutta, jota opisto sai n. 21 000€ arvioitua vähemmän. Toimintakulut toteutuivat arvioitua alhaisimpina; erityisesti henkilösivukulujen, matkakulujen sekä aine-, tarvike- ja tavaraostojen osalta. Em. johtuen oppilaspaidan hinta jäi ennakoitua pienemmäksi ja perussopimuksen mukaisesti ylijäämä palautetaan jäsenkunnille. (Kärsämäen kunta on maksanut oppilaspaidamaksunennakkoa 23 175 €, josta palautetaan 2 313,21 € eli kustannukset vuonna 2017 yhteensä 20 862 €.)

<u>Tanssiopisto</u>	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Poikkeama
pidettyjä tunteja	186	170	197	27
oppilaita; kevätlukukausi	49	45	60	15
syyslukukausi	52	49	61	12
kustannukset €/h	37	37	37	0
kustannukset yhteensä	-6 290	-6 290	- 6 290	0

VARHAISKASVATUS

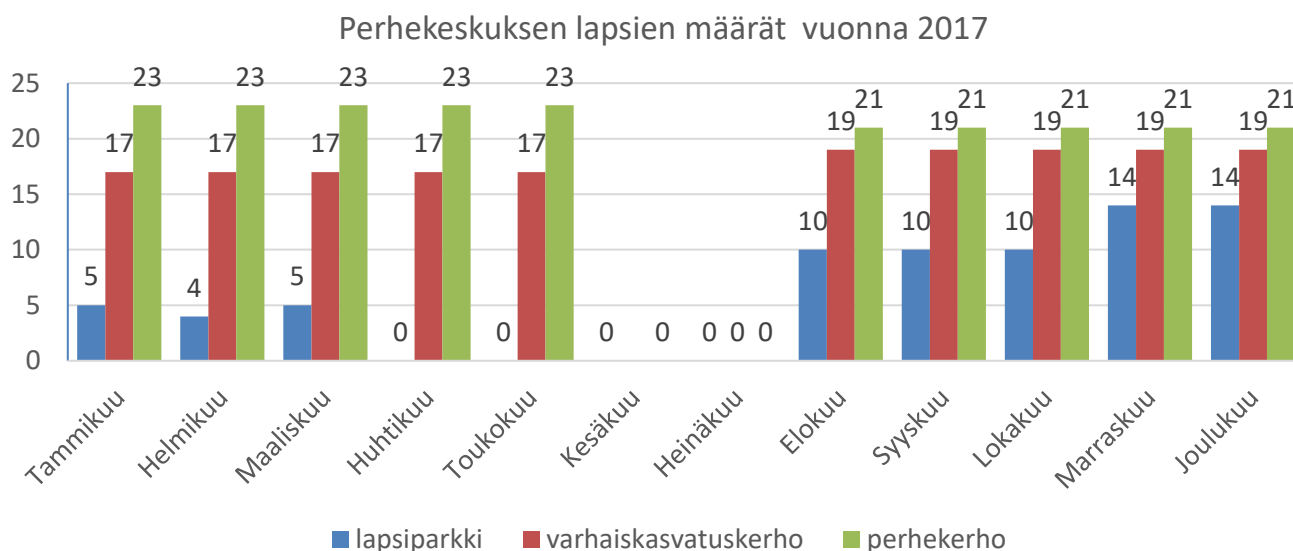
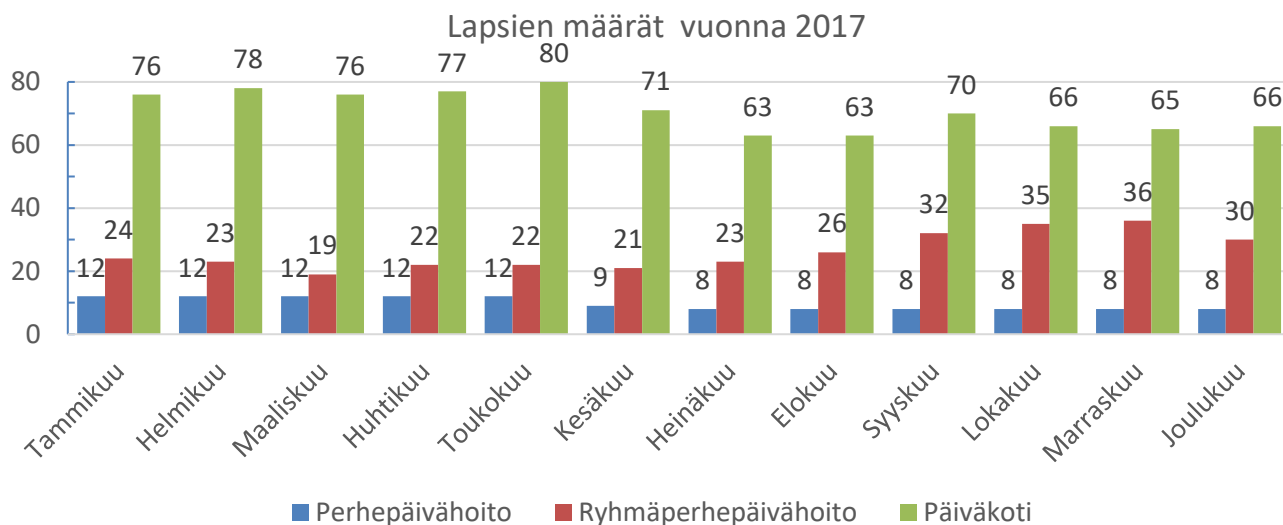
Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen yhteistyössä vanhempien kanssa.	Lisätään yhteistyötä vanhempien kanssa, huomio päivittäisille keskusteluille. Vanhempainyhdistyksen perustaminen.	Vanhempainyhdistys perustettu maaliskuussa 2017 ja se on toiminut aktiivisesti yhteistyössä varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa.
Päivähoitopaikka kaikille sitä tarvitseville.	Lisätään hoitopaikkoja ja henkilöstön määrää tarpeen mukaan.	Uusi kolmiryhmäinen ryhmäperhepäiväkoti Satukontti perustettu kesäkuussa 2017. Täten hoitopaikat ovat riittäneet.

Lapset puheeksi –menetelmä ja varhaiskasvatussuunnitelma kaikille lapsille	Kirjataan käytyjen keskusteluiden/neuvonpitojen määrä. Pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen ja perheen hyvinvoinnin riskitekijöitä. Ohjataan oikea aikaisesti tarvittaviin palveluihin.	Vasukeskustelut käyty syksyllä 2017. Lapset puheeksi keskustelut 3-vuotiaiden vanhempien kanssa.
Uusi seutukunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma	Uusi Kärsämäen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma käyttöön 1.8.2017 alkaen. Vasun teko yhteistyössä vanhempien, lasten ja yhteistyötahojen kanssa.	Kärsämäen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma hyväksytty 31.5.2017 lautakunnassa ja sen toteuttaminen arkipäivää.
Kotiseutu tutuksi lapsille	Tutustuminen lähiympäristöön, rakennuksiin, palveluihin. Tutustumiskäyntejä ja kävelyretkiä.	Tutustumiskäyntejä tehty mm. uuteen kirjastoon, kirkkoon, Fazerin keittiölle, lähimetsiin, paloasemalle. Lastentalolla myös vierailtu kahden lapsen kotona.
Erityislastentarhanopettajien palvelut.	n. 1 pv/kk erityislastentarhanopettaja Kärsämäellä. Kaikki tukea tarvitsevat saavat elton palveluita.	Ei erityislastentarhanopettajan palveluita.
Eri hallinnonalojen ylittävää yhteistyötä.	Lisätään yhteistyötä mm. vanhusten, koulun, kirjaston ja järjestöjen kanssa.	Yhteistyö aloitettu Koivupuiston ja koulujen kanssa. Perhekeskuksessa yhteistyötä tehdään eri järjestöjen kanssa.
Kärsämäki mukana varhaiskasvatuksen kehittämisverkostossa (LOISTO)	Varhaiskasvatuksen uudistaminen siten, että se pystyy vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin paikalliset lähtökohdat huomioiden.	LOISTO verkostoon sitouduttu. Kolme aluetapaamista ollut Oulussa vuonna 2017. Tavoitteet päätetty ja niitä on lähdetty kehittämään.
Uudet lasten liikuntasuositukset	Huomioidaan uudet lasten liikuntasuositukset varhaiskasvatuksen arjessa 3h/pv. Lapsella on oikeus liikkua, leikkiä ja tutustua liikunnan avulla uusiin asioihin.	Asiaan on kiinnitetty huomiota. Pihalla on pidetty nyt enemmän yhteisleikkejä.

	TP 2016	Alkup. TA 2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Varhaiskasvatus	-1 080 693	-1 184 790	-6 670	-1 191 460	-1 167 196	24 264
TOIMINTATUOTOT	168 322	165 900		165 900	150 815	-15 085
TOIMINTAKULUT	-1 249 025	-1 350 690	-6 670	-1 357 360	-1 318 011	39 349
Poistot	-25 949				-396	-396

Varhaiskasvatuksessa myyntituotot ja avustukset kotitalouksille eivät toteutunut talousarvion mukaisesti.

Tunnuslukuja

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN LAUTAKUNTA

Yleistä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (entinen vapaa-ajan) lautakunta vastaa kunnan kirjasto-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta kokoontui vuoden 2017 aikana yhden (1) kerran ja käsitteli yhteensä 10 pykälää ja vapaa-ajan lautakunta kokoontui vuoden 2017 aikana kolme (3) kertaa ja käsitteli yhteensä 31 pykälää

Vapaa-aikatoimen johtajana toimi sivistysjohtaja, joka toimi lautakunnan kokousten esittelijänä ja sihteerinä. Lautakunnan kokouksissa oli läsnäolo-oikeus myös kirjastotoimenjohtajalla ja liikunta- ja nuorisosihteerillä, jotka toimivat omia vastuualueita koskevien asioiden valmistelijoina sekä talousarvion suunnittelijoina ja sen toteutumisesta vastaavina. Lisäksi lautakunnan kokouksissa oli edustus Kattilakosken kulttuuriosuuskunnalta, jonka vastuualueeseen kuului kulttuuripalvelujen tuottaminen.

Kirjastotoimenjohtajan palvelut ostettiin Haapajärven kaupungilta. Työaikana mitattuna palvelun suuruus oli yksi päivä viikossa. Lisäksi kirjastossa työskenteli kaksi päätoimista kirjastovirkailijaa. Kunnan kulttuuripalvelujen hoidosta vastasi Kattilakosken kulttuuriosuuskunta yhden viikoittaisen työpäivän työpanoksella. Liikunta- ja nuorisosihteerit vastasi liikunta- ja nuorisotyöstä sekä toimi valvojana nuorisotalo Poppelissa. Latujen ylläpito ostettiin yksityisiltä palveluntarjoajilta, mutta muuten liikunta-alueiden hoidosta vastasi kunnan tekninen toimi.

HYTE lautakunnan jäsenistä koostunut toimikunta valitsi vuoden 2017 kärsämäkiseksi Kuljetusliike Saari Oy:n ja kulttuuripalkinnon sai Helmi Saarikoski, Elli Koponen ja Saara Kallinen. Vuoden ulkokärsämäkiseksi valittiin Reija Glad.

Kärsämäen kunnan vuosille 2016-2021 laaditun strategian vision mukaan Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

HYTE (entinen vapaa-ajan) lautakunnan vastuualueelle kuuluvia keskeisiä toimenpiteitä ovat:

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä	Ulkomainontaa ja some näkyvyyttä on lisätty
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	Asiakaspalaute vapaa-ajan palveluista ja harrastusmahdollisuuksista Aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä	3. sektorin toimijoita kuullaan kunnan järjestämissä HYTE tapaamisissa ja yhdistyksillä on käytössä Konttilan koontumistilat veloituksetta.
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyi ”Keskipiste Puolimatassa” –saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde	Erilaisten tapahtumien määrä	Suomi 100 juhlavuosi tapahtumineen kuten Kärsämäki sinfonian uusi kantaesitys.
IV Omaleimainen kulttuuri		

Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen	Tapahtumien kävijämäärä, uudet tapahtumat, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, kulttuuri-matkailun aktiviteetti	Taiteilijaresidenssi ja kansainvälisten taiteilijoiden taidenäyttelyt tuovat kansainvälisen tuulahduksen Kärsämäelle. Uutena tapahtumakokonaisuutena voi mainita iltatorit Konttilan perinnepihalla.
--	--	--

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2016	TA2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
HYTE lautakunta (ent. vapaa-ajan)	-445 826	-523 200	-1 220	-524 420	-511 047	13 373
TOIMINTATUOTOT	8 377	5 260		5 260	8 367	3 107
TOIMINTAKULUT	-464 203	-528 460	-1 220	-529 680	-519 414	10 266
Poistot	-455 826	-42 460		-42 460	-42 693	-233

Toimielimen sitovuustaso

	TP 2016	TA2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	-203 260	-255 390	-710	-256 100	-259 010	-2 910
TOIMINTATUOTOT	4 914	2 300		2 300	3 126	826
TOIMINTAKULUT	-208 174	-257 690	-710	-258 400	-262 136	-3 736
Poistot	-1 004					
Liikunta- ja nuorisotoimi	-252 566	-267 810	-510	-268 320	-252 037	16 283
TOIMINTATUOTOT	3 463	2 960		2 960	5 241	2 281
TOIMINTAKULUT	-256 029	-270 770	-510	-268 320	-257 278	14 002
Poistot	-45 841	-42 460		-42 460	-42 463	-3

KIRJASTO- JA KULTTUURITOIMI

Kirjasto- ja kulttuuritoimen vastualueeseen kuuluvat seuraavat tulosyksiköt: hallinto, kirjastotoimi ja kulttuuritoimi.

Hallinto

	TP 2016	TA2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Hallinto	-45 229	-56 410	-240	-56 650	-64 415	7 765
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	-45 229	-56 410	-240	-56 650	-64 415	7 765

Hallinnossa suurimmat ylitykset henkilösivukuluissa ja sisäisissä vuokrissa. Kesällä lautakunnan vastuulle tuli hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Kirjastotoimi

Kirjastotoimi sisältää kirjaston ja Saviselän lainausaseman.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Kirjastopalvelujen saatavuuden turvaaminen	<p>Pääkirjasto on avoinna talvella 38, kesällä 33 tuntia viikossa. Saviselän lainausasema palvelee Saviselän koululla ja on avoinna 2 tuntia viikossa.</p> <p>Kirjastoautopalveluja ostetaan Frosteruksen ja Venetpalon kouluilla oleville pysäkeille Haapajärveltä.</p> <p>Kirjakokoelmaa pidetään Tammenlehvässä, Koivupuistossa ja Sykkeessä, ja ne vaihdetaan säännöllisesti.</p>	<p>Kirjasto oli suljettuna 9.1-13.3. muuton vuoksi.</p> <p>Saviselän lainausasemaa pidettiin maanantai-aamuisin avoinna 2h kirjastovirkailijoiden toimisesta myös kiinniolon ajan. Haapajärven kirjastoautolla on pysäkit Venetpalon ja Frosteruksen kouluilla.</p> <p>Kirjasto avasi ovet uusissa tiloissa 14.3. Aukioloaikoja muutettiin asiakasystävällisemmäksi 1.9. Kirjasto oli talvella avoinna 38 tuntia viikossa. Lisäksi kirjastossa oli 9 tuntia viikossa itsepalveluaikaa.</p>
Lukemisharrastuksen edistäminen	<p>Lukudiplomin markkinointia 1-6 luokkien oppilaille jatketaan, järjestetään kirjailijavierailuja ja erilaisia lukemiskampanjoita ja yhteistyössä Frosteruksen koulun kanssa pyritään luomaan koululaisille säännölliset kirjastokäynnit. Kirjavinkkausta tehdään kouluilla säännöllisesti.</p> <p>Järjestetään kirjastossa erilaisia teematapahtumia, joitten yhteydessä esitellään teemaan liittyvää kirjallisuutta.</p> <p>Hankitaan kaukolainaksi omasta kokoelmasta puuttuva materiaali.</p> <p>Tarjotaan kotipalvelua kuntalaisille, jotka sairauden tai vamman vuoksi ovat estyneet käyttämästä kirjaston palveluja.</p>	<p>Lukudiplomin markkinointia jatkettiin ja diplomin palautusaika päättyi 30.4.</p> <p>Jyri Paretskoi oli kirjailijavieraana yläkoululla lukuviikolla 18.4. Veera Salmi vieraili kouluilla marraskuussa.</p> <p>Kesällä kirjastossa oli kirikirjastojen lapsille suunnattu lukubingo kisa sekä aikuisille suunnattu lukukesä kampanja. Lisäksi kirjastossa oli kesän ajan Suomi 100 teemaan liittyvä asiakaskilpailu jossa piti tunnistaa kärsämäkisiä uutisia ja kuvia vuosien takaa.</p> <p>Kaukolainaksi on tilattu omasta kokoelmasta puuttuvaa materiaalia.</p> <p>Syksyllä kirjastossa pidettiin satuhetkiä varhaiskasvatukselle, kirjavinkkauksia ja kirjastonopastuksia koululaisille. Yhteensä kirjastossa pidettiin 30 tapahtumaa, ja näihin osallistui 792 henkilöä.</p>

Kokoelman kehittäminen	Hankinta pidetään läänin keskiarvossa, painopistealueena edelleen lasten ja nuorten kirjallisuus. DVD-elokuvien osalta hankinta painotetaan klassikoihin ja kotimaiseen aineistoon, erikoisesti kiinnitetään huomiota lasten ja nuorten elokuviin.	Hankintaa on jatkettu oheisten periaatteiden mukaisesti.
Toiminnan aktiivinen kehittäminen	Haetaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta kokeilu- ja kehittämistarkoituksiin myönnettäviä avustuksia erikseen Kärämäen kirjastolle ja yhteistyössä Kiri-kirjastojen kanssa. Kirjasto pyrkii aktiivisella toiminnalla ehkäisemään syrjäytymistä kaikkien ikä- ja väestöryhmien keskuudessa.	Kärämäen kirjastolla on tällä hetkellä ”Kyläkouluissa kuhisee” -hanke käynnissä. Lisäksi Kärämäen kirjasto sai Pyhännän kirjaston kanssa uuden hankerahoituksen 3000 € Kirjaston tapahtumien järjestämiseen.
Yhteistyö	Toimitaan aktiivisesti yhteistyössä eri hallintokuntien ja muiden toimijoiden kanssa.	Kirjaston yhteistyötoimintaa käynnistettiin uudessa tilassa, ja etsittiin hyviä toimintamuotoja.

	TP 2016	TA2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Kirjastotoimi	-138 854	-165 330	-470	-165 800	-154 779	-11 021
TOIMINTATUOTOT	3 069	1 300		1 300	1 975	675
TOIMINTAKULUT	-141 924	-166 630	-470	-167 100	-156 754	-10 346
Poistot	-1004				-230	

Talousarviossa ylitystä palkoissa ja alitusta sisäisissä vuokrissa.

Tunnuslukuja	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Poikkeama
lainaa/as	14	18	12	-6
kirjastokäyntiä/as	9	12	12	0
nettikäyntiä	2	6	2	-4

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimi vastaa monipuolisen kulttuuritarjonnan järjestämisestä kunnassa ammatillisesti pätevällä ohjauksella ja tukee järjestöjen järjestämiä kulttuuritapahtumia. Toiminnallaan kulttuuritoimi edistää kuntalaisten henkistä hyvinvointia ja viihtyvyyttä tarjoamalla mahdollisuuden taide-elämyksiin sekä vahvistaa kärämäkisten kotiseutuidentiteettiä ja ylläpitää kulttuuriperinteitä.

Kulttuuritoimi sisältää kulttuurityön, museon ja kotiseututyön.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
---------------------	------------------------------------	--------------

<p>Monipuolisten kulttuuripalvelujen turvaaminen.</p>	<p>Järjestetään monipuolisia kulttuuritapahtumia eri kohderyhmille: 1-2 teatteriesitystä/-vierailua, konsertteja, elokuvaesityksiä, näyttelyitä ja muita tapahtumia. Hankitaan esiintyjä tilaisuuksiin.</p> <p>Myönnetään kulttuuripalkinto aktiiviselle kulttuuritoimijalle (henkilö tai yhdistys).</p> <p>Taidetalo Nahkuri toimii kunnan kulttuuritoimijoiden tilana.</p> <p>Jaetaan avustusta yhteisöille kulttuuritoimintaan.</p>	<p>Kokkolan kaupunginteatterin vierailu Elämäni Luuserina 27.1., kantelesoitaja Ida Elinan konsertti kouluille 1.3., Villasukkujuoksun MM-kisat 2.3., Sota ja mielenrauha elokuva 11.3. auditoriossa. Residenssitaiteilija Karl Scottin taidenäyttely kirjastossa ja kynäruiskumaalaus työpaja 7.-8.4. Nahkurilla, 100 vuotta Suomi-neidon jalanjäljissä runoesitys 27.4., Koulu- laulutilaisuus Nivalassa 18.5., Kärsämäki Sinfonia 28.5., ARS Kärsämäki 17.6.-30.7., Ahti Lassilan konsertti Paanukirkossa 2.7., Ohjelmalliset iltatorit: 28.6.,5.7.,11.7., 12.7.,19.7., 26.7., 2.8., Zine työpaja kirjastossa 26.9., Taidetyöpaja Rannan koululla 9.-10.9., Tarinailta kirjastossa 19.10., Mieskuoron vierailuesitys 19.11., Tuntematon sotilas elokuva esitys 30.11., Kärsämäen joulunavaus 2.12., itsenäisyyspäivän juhla 6.12.</p> <p>Kulttuuritoimija palkitaan joulunavauksen yhteydessä ja avustukset laitetaan haettavaksi vuoden loppuun mennessä.</p>
<p>Yhteistyö eri toimijoiden kanssa</p>	<p>Osallistutaan Kärsämäki-päivien järjestelyihin.</p> <p>Pyritään järjestämään veteraanipäivä ja itsenäisyyspäivä kunnan ja seurakunnan yhteistyönä.</p> <p>Tehdään yhteistyötä eri hallintokuntien sekä muiden toimijoiden kanssa.</p>	<p>Veteraanipäivänä 27.4.2017 oli päiväjuhla Frosteruksen koululla ja illalla runoilta Konttilassa.</p> <p>Kärsämäki-päivät olivat 8.-16.7.2017. Akselin soitto 7.-9.7., Kärsämäkiset juuret tapaaminen 9.7., Lasten Museopäivä 11.7., Yhteislauluilta 12.7., Elämäntarina Festivaali 14.-15.7.</p> <p>Yhteistyössä Musiikkia Paanukirkossa ry:n kanssa, musiikkijuhla 4. – 6.8.2017. Kirjastolla taidenäyttelyitä mm. Karl Scott, varhaiskasvatus, toimintakeskus, Sari Nieminen.</p>
<p>Tuetaan lasten kulttuuria</p>	<p>Järjestetään erilaisia kulttuuri- ja taide-elämyksiä lapsille ja nuorille.</p>	<p>Koululle on tilattu esityksiä ja kotiseutumuseolla oli lasten museopäivä ja yhteen aittaan avattiin uusi lasten oma koulumuseo.</p>

	TP 2016	TA2017	TP 2017	Poikkeama
Kulttuuritoimi	-19 177	-33 650	-39 817	-6 167
TOIMINTATUOTOT	1 845	1 000	1 150	150
TOIMINTAKULUT	-21 022	-34 650	-40 967	-6 317

Talousarvion alitusta muiden palveluiden ostoissa ja ylitystä sisäisissä vuokrissa johtuen Rannan koulusta.

LIIKUNTA- JA NUORISOTOIMI

Liikunta- ja nuorisotoimen vastuualueeseen kuuluvat tulosyksiköt: hallinto, liikuntatoimi ja nuorisotoimi.

Hallinto

	TP 2016	TA2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Hallinto	-53 537	-52 430	-270	-52 700	-53 015	-315
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	-53 537	-52 430	-270	-52 700	-53 015	-315
Poistot	-313					

Liikuntatoimi ja nuorisotoimi

Liikuntatoimi sisältää liikunta-alueet, urheilukentän ja muu liikuntatyön.

Nuorisotoimi sisältää nuorisotilat, muu nuorisotyön sekä raittiustyön.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Perusliikuntapalveluiden saatavuuden turvaaminen kuntalaisille	<p>Liikuntapaikat toimintakunnossa läpi vuoden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - mahdollistetaan urheilukenttäalueen monipuolinen käyttö - lähiliikuntapaikan ylläpito - liikuntapaikkojen kunnossapito säännöllistä - liikuntatarvikevarastojen aukiolo viikonloppuisin 	<p>Sääolot latujenteon suhteen olivat haasteelliset. Hiihtomahdollisuudet olivat pääasiassa hiihtokauden alussa marraskuussa valaistuilla-, koulujen- ja Hatuperänlenkin alkuosuudella. Kun metsänhoidolliset työt Hatuperänlenkillä saatiin toteutettua ja luntakin tuli reippaasti lisää, koko lenkki saatiin avattua loppukaudeksi. Retkilatua Onkilammelle ei voitu toteuttaa. Hiihtokauden loppua jatkettiin useiden viikkojen ajan kantohangilla hiihdellen. Ladut olivat hyvä kuntoiset ja hiihdon harrastaja määrä on lisääntynyt.</p> <p>Luistelemaan päästiin heti alku talvesta ja luisteluketit jatkuivat pitkään. Jäillä oli nähtävissä monen ikäisiä jääurheilun harrastajia, moni vanhempi haki varastostaan vuosia olleet luistimet/mailat, veresteltiin vanhoja taitoja yhdessä eri-ikäiset.</p> <p>Viime vuonna käyttöön otetut</p>

		<p>frisbeegolf –radat ovat löytäneet eri-ikäiset käyttäjänsä. (Venetpalon radalla polku muodostunut)</p> <p>Uusi pesäpallokenttä valmistui kesän loppupuolella ja kenttä on ollut ahkerassa harjoitus ja peli käytössä.</p> <p>Heittolajien (keihäs, moukari ja kiekko) suorituspaikkojen muutostöiden totuttaminen siirtyi vuodelle 2018.</p> <p>Urheilukenttäalueen liikuntapaikat ympäristöineen ovat olleet toimintakuntoiset. Liikuntatarvikevarastot ovat olleet avoinna myös iltaisin ja viikonloppuisin.</p>
Seura- ja järjestötoiminnan tukeminen	Oikea tehokas kohdentaminen. Avustukset vastikkeellisia.	Seura- ja järjestöavustukset on maksettu.
Aktiivinen toiminta nuorten ja lasten parissa	<p>Uimakouluja, 2-3 retkeä ja kerhoja.</p> <p>Monipuolista toimintaa.</p> <p>Sosiaalista viestintää nuorille.</p>	<p>Järjestetty monitoimiretkiä Vuokattiin tammi ja maaliskuussa, 95 osallistujaa. Uintiretket Uikkoon neljä kertaa. Retki SM:n liigaotteluun Ouluun Reisjärven vapaa-aikatoimen kanssa.</p> <p>Uimakouluihin osallistui 60 lasta.</p> <p>Nuorten pelikerhot ovat kokoontuneet Frosteruksen koulun salissa keskiviikkoin ja sunnuntaisin. Osanottajamäärä vaihtelee 25-30. Kesän liikuntakerho urheilukentän alueella kesä-heinäkuussa. Ryhmät 5-7 ja 8-11 t+p.</p> <p>Sosiaalista viestintää on toteutettu nuorille nuorisovaltuuston kautta.</p> <p>Poppelin nuorisotalon biljardihuoneeseen toteutettiin kevään aikana nuorten valitsema näyttävä maisemamaalaus, jonka nuoret saivat tehdä Uusi-Seelantilaisen taiteilijan Karl Scottin ohjauksessa. Syksyllä muunneltiin nuorisotilan rekvisiittia sohvia, julisteseiniä yms. nuorten ideoimana.</p>
Nuorisotilojen tehokas käyttö	<p>Nuorisotila avoinna mahdollisimman paljon.</p> <p>Riittävät bänditilat.</p>	Avoimet ovet -toimintailtoja nuorisotiloissa on järjestetty 195 kertaa/3 990 osallistujaa. Teemoina mm. ympäristö- ja päihdevalistusta, leivontaa, askartelua,

		<p>ajankohtaan liittyvää.</p> <p>Nuorisotila on ollut avoinna myös kesällä.</p> <p>Settinetin tiedotuspiste on ollut käytettävissä nuorisotalon aukioloaikoina.</p> <p>Nuorten bändiryhmälle soittotila järjestyi monitoimitilasta.</p> <p>Järjestetty viikonloppuleirejä kaksi kertaa.</p>
<p>Yhteistyö eri hallintokuntien ja muiden toimijoiden kanssa</p> <p>Ennaltaehkäisevä työ</p>	<p>Erilaisten tapahtumien järjestäminen ja nuorisotilan käyttäminen.</p> <p>Etsivän nuorisotyön/ yksilövalmentajantyön jatkuminen, Jokilaaksojen Ohjaamo –hanke ja TIME OUT -Aikalisä toiminta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Erilaisten teemojen puitteissa toteutetut kuntotempaukset Ystävän päivä, naisten päivä ja unelmien liikuntapäivät kokosivat liikkujia ulkoilemaan. - Syksyllä oli kokoperheen patikkaretki soijensuojelualueelle/Kärsämäen järville. Luonto esittäytyi moninaisuudessaan ja majavan aikaansaannokset hämmästyttivät. - Nuorten pikkujoulu, iltakahvila, kauneimmat joululaulut Poppelissa joulukuun alussa yhteistyötahojen kanssa. - Poppelissa on vierailut vuoden aikana nuoria eri maista. - Osallistuimme Kansanhihtokampanjaan (1.1.-30.4.) –hyödynnä 10 lumisinta viikkoa hiihtäen. - Kunnan kesätyökohteisiin työllistyi 44 nuorta. - Nuoria oli vuoden aikana työhön tutustumis ja työharjoittelujaksoilla. - Nuorikulttuuri Moves aluetapahtumaan Kalajoelle ei ollut halukkuutta. Tänä vuonna lajina oli tanssi. - Lumikengät Saviselän ja Venetpalon kouluille. - Alkuvuodesta ja marraskuussa oli mahdollista testata oman kehon koostumustaan InBody 720 –laitteella. - Osallistuimme Pyhäjokimelonnan yhteisjärjestelyihin ja kuntaosuudella 20 melojaa. - UKK –kävelytesti mahdollisuus tarjottiin toukokuussa urheilukentällä (10 osallistujaa). Syksyn kävelytestiin ei ollut halukkuutta. - Järjestimme nuorten kanssa urheilukentällä Suomi 100 –juhlakisasarjan (yhteensä kuusi kisaa), joista yksi oli nimetty yu:n pitäjänmestaruuskisaksi.

		<ul style="list-style-type: none"> - Kesän perheretki Särkänniemen huvipuistoon 58 osallistujaa. - Nuorisovaltuuston/- toimen retki Kuopion Matkukseen marrakuussa. - Ehkäisevän päihdetyön viikkoa 45 vietettiin teemalla: iäkkään päihteiden käytön puheeksi otto. - Anna lapsellesi raitis joulu -kampanja loppu vuodesta. - Etsivä nuorisotyöntekijä on työskennellyt Poppelissa kerran viikossa ja Jokilaaksojen Tuki ry:n Ohjaamohanke. - Poppelin tiloja ovat käyttäneet myös, 4H-yhdistys, Kohti työelämää hanke, järjestöt, perhekoti, perhetyöntekijät, työllistämistä vastaava, koulu, seurakunta ja Saapas –ryhmä. - Voimaa vanhuuteen hanketeemaa toteutettiin monipuolisesti yhteistyötahojen kanssa mm. vie vanhus ulos kampanjassa. - Kärämäki osallistuu kutsuntaikaisille suunnattuun Time Out –Aikalisätoimintaan.
--	--	---

	TP 2016	TA2017	TA-muutos	TA 2017 muutosten jälkeen	TP 2017	Poikkeama
Liikuntatoimi	-154 116	-153 970	-100	-154 070	-148 633	5 437
TOIMINTATUOTOT	150	200		200	2 283	2 083
TOIMINTAKULUT	-154 266	-154 170	-100	-154 270	-150 916	3 354
Poistot	-45 239	-42 460		-42 460	-42 463	3

Nuorisotoimi	-44 913	-61 410	-140	-61 550	-50 389	11 161
TOIMINTATUOTOT	3 313	2 760		2 760	2 958	198
TOIMINTAKULUT	-48 226	-64 170	-140	-64 310	-53 347	10 963
Poistot	-288					

Liikuntatoimen talousarviossa suurin alitus ostot tilikauden aikana.

Nuorisotoimessa alituksia palkoissa ja muiden palveluiden ostoissa sekä muissa kuluissa.

Tunnuslukuja	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Poikkeama
Asukkaita	2 659	2 710	2 611	-99
Uimahallipalvelut	42 000	42 000	42 000	0
€/as	15,80	15,50	16,09	0,59
Käyntikertoja uimahallilla 2 802 (v. 2016 3 392)				

Liikuntatoimen avustukset

Avustukset yhteisöille	15 000	19 250	20 475	1 225
€/as	5,64	7,10	7,84	0,74

Avustukset on jaettu 16 yhteisölle: kuusijaostoiselle urheiluseuralle, 7 kylätoimikunnalle sekä erityisryhmä/muita avustuksia 8.

Nuoristoimen avustukset

Avustukset yhteistöille	2 740	1 990	1 990	0
€/as	1,03	0,73	0,76	0,03
4H-yhdistyksen palkkaus avustus	9 610	12 500	12 500	0
€/as	3,61	4,61	4,79	0,18
Nuorisotilan avoimet ovet -toiminta				
aukiolo kerrat	177	130	195	65
osallistujamäärät /v	3 474	3 100	3 990	890

Terveysten edistämisen toimeenpanosuunnitelman toteutumista vuodelta 2017 on seurattu talousarvion toteutumisessa suorittein ja mittarein. Mm. KKI-kuntovihkoihin kertyi 14 120 kuntoilusuoritusta (v. 2016 13 670).

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Kärsämäen kunnan vuosille 2016 - 2021 laaditun strategian visiona on, että Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Kärsämäen kehittämisen painopisteet tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strategia tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä, kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan	Kärsämäen keskustan ympäristön vetovoimaisuutta lisätään kehittämällä teollisuus- ja liikealueita. Kunta on mukana Kaapo -projektissa joka tähtää paikkakunnan vetovoiman ke-

	sisäisen kehittämissilmapiirin ja ulkoisen yhteistyön taso	hittämiseen ja yritysten menestymisen mahdollisuuksien parantamiseen. Kaapo-hanke on päättynyt 31.12.2017
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi.	Kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaakäyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalaute asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskyselyt), palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys	Sivukylien tyhjiällä olevien asuntojen saamista asuntokäyttöön. Haja-asutusalueen vapaana olevien tonttien markkinointi rakentajien tietoisuuteen
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyvä ”Keskipiste Puolimatkassa” -saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde.	Uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilojen käyttöaste, valta- ja kantateiden varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja majoittujien määrä, hanketavoitteet	Suomelan kulman KTY-alue on kaavoitettu. Alueen käytön kokonaisvaltainen suunnittelu, missä huomioidaan Suomelan kulttuurialueen kehittäminen ja hyödyntäminen.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen.	Tapahtumien kävijämäärä, uusien tapahtumien synty, uudet yritykset, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, majoitusvuorokaudet, kulttuurimatkailun aktiiviteetti	Kehitetään Konttilan kulttuuri- aluetta ja sen käytettävyyttä erilaisissa kulttuuritapahtumissa. Paikkakuntaa mainostavien tienvarsimainostauluihin on hankittu mainoksia. Paikkakunnan mainontaa kehitetään edelleen.

Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan päävastuualueet valtuuston sitovuustasolla on Tekninen lautakunta. Lautakunnan sitovuustasolla ovat: yhdyskuntateknikka, kiinteistötoimi ja Jokilaaksojen Pelastuslaitoksen hoitama suojelutoimi.

Valtuustotaso	TP2016	TA2017	MRM	TA2017	Toteuma	Poikkeama
Tekninen lautakunta yht.	-140 788	-403 470	-2 560	-406 030	-397 102	-8 927
Poistot	-225 447	-437 110	-53 240	-490 350	-572 388	82 038

Lautakuntataso						
Yhdyskuntatekniikka	-292 092	-297 810	-1 860	-299 670	-277 806	-21 863
Kiinteistötoimi	391 183	119 740	-700	119 040	105 866	13 173
Suojelutoimi	-239 879	-225 400	0	-225 400	-225 162	-237
Tekninen lautakunta yhteensä	-140 788	-403 470	-2 560	-406 030	-397 102	-8 927

Poistot						
Yhdyskuntatekniikka	-119 297	-87 590	0	-87 590	-108 550	20 960
Kiinteistötoimi	-105 468	-348 970	-53 240	-402 210	-463 293	61 083
Suojelutoimi	-681	-550	0	-550	-545	5
Poistot yhteensä	-225 447	-437 110	-53 240	-490 350	-572 388	82 038

YHDYSKUNTATEKNIikka

Yhdyskuntatekniikka sisältää seuraavat tulosyksiköt: hallinto, liikenneväylät ja yleiset alueet, kaavoitus, jätehuolto ja koneet:

Toiminnan tavoitteet	Tavoitetasot	
<p>Hallinto: Tuotetaan kokonaan omana toimintana.</p>	<p>Teknisen toimen hallinnon tehtävänä on hoitaa koko teknisen toimen toimistopalvelut sekä investointipuolen kohteiden suunnittelun ja rakennuttamisen. Tekniselle lautakunnalle tulevat esitykset käsitellään kuntalain edellyttämässä ajassa. Ostolaskut hoidetaan siten, ettei viivästyskorkoja synny. Laskutukset hoidetaan ajallaan. Laaditaan talousarvio, sekä tuotetaan talousarvion seurantaan ja sisäiseen valvontaan liittyvät raportit.</p>	<p>Hallinnon tehtävät ja toimistopalvelut on toteutunut suunnitelman mukaisesti. Investointikohteiden toteutuminen esitetään erillisessä investointiosassa. Lautakunnan kokoukset on pidetty tarvittaessa. Ostolaskut ja laskutus on hoidettu ajallaan. Talousarvion seuranta on suoritettu säännöllisesti.</p>
<p>Liikenneväylät ja yleiset alueet: Turvallisen liikenneympäristön luominen ja ylläpitäminen. Puistojen, leikkikenttien ja muiden alueiden pitäminen viihtyisinä ja turvallisinä virkistysalueina.</p>	<p>Pidetään kaavatiet ja yleiset alueet hyvässä kunnossa. Kaavateiden ja kevyenliikenteen väylien kunnossapidosta on luokitus, jolla ohjataan talviaurauksen ja hiekoitusten aloittamista oikeaan aikaan edistämään turvallista liikkuamista. Kunnossapidosta huolehditaan osin kunnan omana työnä ja ostopalveluna. Yksityisteille maksetaan kesä- ja talvi kunnossapitoavustukset. Edelleen kunta osallistuu kuntaosuudella sellaisten yksityisteiden peruskorjaukseen, jotka saavat valtiosuuden. Puistojen hoito järjestetään vastuuhenkilön sekä kesällä koululaisten avulla.</p>	<p>Kaavatiet on pidetty hyvässä kunnossa. Kaavateiden, puistoalueiden ja leikkikenttien kunnossapidosta on huolehdittu kunnan omana työnä ja ostopalveluna. Yksityisteille on maksettu kesä- ja talvikunnossapitoavustukset. Puistoja on hoidettu vastuuhenkilön ja koululaisten avustamana.</p>
<p>Kaavoitus- ja mittaus: Asemakaavat ja osayleiskaavat laaditaan MRL:n säännösten mukaisesti.</p>	<p>Asemakaava pidetään ajan tasalla ostopalveluna. Kiinteistörekisterin ylläpito ja kiinteistöomaisuuden hallinto pidetään kunnossa.</p>	<p>Asemakaavan ajantasaistaminen on konsultilla valmistelussa. Kunnan tilojen kiinteistörekisteriä on pidetty ajan tasalla. Maanmittauslaitokselta on ostettu tarvittavat kiinteistönmuodostuspalvelut.</p>

	Maanmittauslaitokselta ostetaan palvelut mm. kiinteistönmuodostukseen liittyvissä asioissa.	
Jätehuolto: Vanha kaatopaikka	Vanhan kaatopaikan seuranta on kunnossa.	Seurantaa on toteutettu ostamalla mittauspalvelut ja raportoinnit yritykseltä.
Koneet: Tuottaa hallintokuntien tarvitsemat käyttäjäpalvelut, järjestää työkonekalustoa.	Pidetään kunnan omistama kalusto toimintakuntoisena (traktori, ruohonleikkurit, autot jne.).	Kalustoa on huollettu ja pidetty toimintakunnossa omana työnä ja osittain ostopalveluna.

	TP2016	TA2017	MRM	TA2017	Toteuma	Poikkeama
Hallinto netto	-162 045	-141 760	-1 400	-143 160	-143 927	-767
TOIMINTATUOTOT	10 142	6 000		6 000	8 986	-2 986
TOIMINTAKULUT	-172 187	-147 170	-1 400	-149 160	-152 913	3 753

Liikenneväylät ja yleiset alueet netto	-106 767	-134 980	-460	-135 440	-112 955	-22 484
TOIMINTATUOTOT	33 698	38 280		38 280	39 257	-977
TOIMINTAKULUT	-140 466	-173 260	-460	-173 720	-152 212	-21 507
Poistot	-96 154	-68 880	0	-68 880	-81 593	12 713

Kaavoitus netto	-1 603	-2 860	0	-2 860	-2 600	-259
TOIMINTAKULUT	-1 603	-2 860	0	-2 860	-2 600	-259
Poistot	5 641	-1 210	0	-1 210	-9 456	8 246

Jätehuolto netto	-2 335	-2 050	0	-2 050	-1902	-147
TOIMINTAKULUT	-2 335	-2 050	0	-2 050	-1902	-147
Poistot	-17 500	-17 500	0	-17 500	-17 500	0

Koneet netto	-19 341	-16 160	0	-16 160	-16 421	261
TOIMINTATUOTOT	2 282	300	0	300	4 030	-3 730
TOIMINTAKULUT	-21 624	-16 460	0	-16 460	-20 451	3 991

Yhdyskuntatek-niikka yht. netto	-292 092	-297 810	-1 860	-299 670	-277 806	-21 863
--	-----------------	-----------------	---------------	-----------------	-----------------	----------------

Mittarit /suoritteet	TP2016	TA2017	Toteuma
Katujen kunnossapito	1880,80 €/km/v	2370,27 /km/v	2334,65 €/km/v (kadut 12,05)

	(kadut 12,260 km kev.liik. 3,83 km	(kadut 12,05 km kev.liik. 3,83 km	km kev.liik. 3,83km
Tievalaistus	21 154 €/v	21 300 €/v	21.235 €/v
Yksityisteiden avus- tukset Talvikunnossapito	10 523,06 €/v 116,29€/km/v (90,492 km)	10 847€/v 119,87 €/km/v (90,492 km)	10 523,06 €/v 119,79 €/km/v (88,792 km)
Kesäkunnossapito Lk I 126,14 €/km Lk II 92,50 €/km Lk III 58,87 €/km	5407,83 €/v 116,35 €/km/v (46,480 km)	9 508 €/v 107,54€/km/ v(88,415km	5224,51€/v 120,50 €/km/v (43,355 km)
Perusparantaminen Valtionavustusta pe- rusparannukseen saa- ville tiekunnille enin- tään 15 Poikkeama kustannuksista	0	9845€/v	0v

KIINTEISTÖTOIMI

Tulosyksikkö sisältää kunnan asuin-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjen sekä omien toimitilojen käyttö- ja kunnossapitotehtävät, välitetyt työpalvelut, sekä kunnan omistamien maiden ja metsien hoidon.

Toiminnan tavoitteet	Tavoitetasot	
<p>Tilapalvelut:</p> <p>Tilapalvelut tuottaa Kärsämäen kunnan omistamien rakennusten tilantarvepalvelut hallintokunnille ja ulkopuolisille käyttäjille. Tilapalvelu sisältää rakennusten ja niiden ulkoalueiden teknisen kunnossapidon ja hoidon järjestämisen.</p> <p>Tilapalvelut sisältää:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omat toimitilat - vuokra-asunnot - muut vuokratilat 	<p>Kiinteistöt pidetään siinä kunnossa, että tiloja voidaan käyttää turvallisesti ja taloudellisesti.</p>	<p>Kiinteistöt on pidetty kunnossa ja niille on tehty tarvittavat korjaukset. Tilat on vuokrattu.</p> <p>Kirjasto siirtyi Liikekeskuksen tiloihin 14.3.2017. Kärsämäen Juustoportti Oy:n avajaiset oli 17.3.2017. Ryhmäperhepäivähoitokoti Satukontin tilat (entinen kirjasto) valmistuivat 5.6.2017. Kunnantalolta yleishallinnon ja sivistystoimen henkilöt siirtyivät kesä- heinäkuussa kunnantoimiston tiloihin, sekä Maaseutupalvelut lokakuussa Kärsämäen Liikekeskukseen. Puistola purettu 10.7.17</p>
<p>Maa- ja metsätilat</p> <p>Kunnan omistaman metsäomaisuuden hoito hyvän metsänhoidon periaatteen mukaisesti, sekä peltoalueet vuokrataan.</p>	<p>Kunnan metsät hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaisesti asiantuntijana metsänhoitoyhdistys. Peltoalueet vuokrataan viljelijöille.</p>	<p>Metsänhoitoyhdistys on hoitanut kunnan metsätiloja. Metsien hoitotyöt on suoritettu urakoitsijoiden toimesta. Maa- ja peltoalueet on vuokrattu viljelijöille.</p>

	TP2016	TA2017	MRM	TA2017	Toteuma	Poikkeama
Tilapalvelut netto	169 524	107 530	-700	106 830	46 042	60 787
TOIMINTATUOTOT	1 116 594	1 194 400		1 194 400	1 293 206	98 806
TOIMINTAKULUT	-947 070	-1 086 870	-700	-1 087 570	-1 247 164	159 594
Poistot	-105 468	-348 970	53 240	-402 210	-463 293	61 083

Oman kunnan hallintokuntien tarvitsemien tilojen kustannukset sisältäen poistot, siirtyvät sisäisinä vuokrina niiden käyttäjille. Vuokra-asuntoja on 3 huoneistoa. Muut toimitilat sisältävät sipulivaraston ja paloaseman. Toimintatuotot sisältävät ylläpitovuokrat kaikkiin vuokrattuihin rakennuksiin sekä paloaseman pääomavuokran ja eläinlääkärin autotallin pääomavuokran. Tilajärjestelyistä johtuen lisätty Liikekeskuksen tuloja ja menoja. Lisäksi muutoksia on tullut Rannan koulun, Satukontin, Toimintakeskuksen ja Vanhan kunnantaloon kustannuksiin toimintojen muutosten vuoksi. Toimintatuotot ja toimintakulut ovat olleet arvioitua enemmän. Puistolaa ja Rannan koulun poistokirjaus on tehty lisäpoistona. Poistot yli arvion.

Tilapalvelut jakautuvat seuraavasti:

Omat toimitilat	-45 377	57 070	-700	56 370	1 556	54 813
TOIMINTATUOTOT	829 781	1 077 980	0	1 077 980	1 176 787	-98 807
TOIMINTAKULUT	-875 158	-1 020 910	-700	-1 021 610	-1 175 230	153 620
Poistot	-17 006	-261 250	53 240	-314 490	-375 550	61 060

Vuokra asunnot	-1 131	-3 960	0	-3 960	-2 367	-1 592
TOIMINTATUOTOT	20 981	20 520	0	20 520	20 499	20
TOIMINTAKULUT	-22 112	-24 480	0	-24 480	-22 867	-1 612
Poistot	-3 420	-2 670	0	-2 670	-2 670	0

	TP2016	TA2017	MRM	TA2017	Toteuma	Poikkeama
Muut vuokratilat	216 033	54 420	0	54 420	46 853	7 566
TOIMINTATUOTOT	265 832	95 900	0	95 900	95 919	19
TOIMINTAKULUT	-49 798	-41 480	0	-41 480	-49 065	7 585
Poistot	-85 041	-85 050	0	-85 050	-85 073	23

Toimintakulut: Paloasemalla mennyt sähköä ja muiden palvelujen ostoa arvioitua enemmän.

Mittarit/suoritteet

Omat toimitilat	17568 k-m ²	17 106 k-m ²	17 887 k-m ²
Vuokra-asunnot	733 k-m ²	677 k-m ²	677 k-m ²
Muut toimitilat	1 991 k-m ²	1 519 k-m ²	1 519 k-m ²
TOIMINTATUOTOT	55,02 €/v/m ²	62,14 €/v/m ²	64,39 €/v/m ²
TOIMINTAKULUT	46,67 €/v/m ²	50,18 €/v/m ²	58,52 €/v/m ²

	TP2016	TA2017	MRM	TA2017	toteuma	Poikkeama
Maa- ja metsätilat netto	221 658	12 210	0	12 210	59 823	47 613
TOIMINTATUOTOT	250 199	47 230	0	47 230	77 161	-29 931
TOIMINTAKULUT	-28 540	-35 020	0	-35 020	-17 337	-17 682

Toimintatuotot: Metsän myyntitulot, vuokratuotot maapohjista ja käyttöomaisuuden myyntivoitot ovat arvioitua enemmän. Toimintakulut: Metsänhoitotöitä on ollut arvioitua vähemmän.

Välitetyt työpalvelut netto	0	0	0	0		
TOIMINTATUOTOT	1 656	0	0	0	37 671	0
TOIMINTAKULUT	-1 656	0	0	0	-37 671	0

Kiinteistötoimi yht.	391 183	119 740	-700	119 040	105 866	13 173
-----------------------------	----------------	----------------	-------------	----------------	----------------	---------------

SUOJELUTOIMI

Jokilaaksojen pelastuslaitos hoitaa pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen eri paloasemien henkilöstön yhteistiedot, esittelyn ja palvelutuotannon löydät pelastuslaitoksen omilta sivuilta [www-sivuilta](http://www.sivuilla) osoitteesta www.jokipelastus.fi

Suojelutoimi netto	-239 879	-225 400	0	-225 400	-225 162	-237
TOIMINTAKULUT	-239 879	-225 400	0	-225 400	-225 162	-237
Poistot	-681	-550	0	-550	-545	-5

Tekninen lautakunta yhteensä

	TP2016	TA2017	MRM	TA2107	Toteuma	Poikkeama
Lautakunta netto	-140 788	-403 470	-2 560	-406 030	-397 102	-8 927
TOIMINTATUOTOT	1 414 575	1 286 210	0	1 286 210	1 460 313	-174 103
TOIMINTAKULUT	- 1 555 363	-1 689 680	-2 560	-1 692 240	-1 857 415	165 175
Poistot yht.	-225 447	-437 110	-53 240	-490 350	-572 390	82 040

Vuonna 2017 ruokahuolto- ja siivouspalveluita ostettiin Fazer Food Service Oy:ltä kokonaisuudessaan 1, 065 miljoonalla eurolla. Ruokahuolto- ja siivouspalvelujen kustannukset sisältyvät hallintokuntien kustannuksiin käytön mukaisesti.

Tekninen lautakunta yhteensä netto -8 927 euroa alle arvion. Poistot 82 038 euroa yli arvion.

7.2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2017	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-Muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT	3 475 850,00	0,00	3 475 850,00	3 748 961,25	273 111,25
Myyntituotot	1 393 330,00	0,00	1 393 330,00	1 503 511,10	110 181,10
Maksutuotot	731 930,00	0,00	731 930,00	715 593,53	-16 336,47
Tuet ja avustukset	143 080,00	0,00	143 080,00	178 592,11	35 512,11
Vuokratuotot	1 177 660,00	0,00	1 177 660,00	1 267 341,05	89 681,05
Muut toimintatuotot	29 850,00	0,00	29 850,00	83 923,46	54 073,46
TOIMINTAKULUT	-20 586 450,00	-40 562,00	-21 069 172,00	-21 160 980,81	-91 808,81
Henkilöstökulut	-5 813 390,00	-40 562,00	-5 853 952,00	-5 834 900,26	19 051,74
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-754 020,00	0,00	-754 020,00	-759 222,05	-5 202,05
Avustukset	-621 140,00	0,00	-621 140,00	-585 785,97	35 354,03
Vuokratulot	-1 240 030,00	0,00	-1 240 030,00	-1 388 224,44	-148 194,44
Muut toimintakulut	-49 860,00	0,00	-49 860,00	-169 807,26	-119 947,26
TOIMINTAKATE	-17 552 760,00	-40 562,00	-17 593 322,00	-17 412 019,56	181 302,44
Verotulot	7 061 000,00	-250 000,00	6 811 000,00	6 876 857,15	65 857,15
Valtionosuudet	11 200 000,00	0,00	11 200 000,00	11 270 309,00	70 309,00
Rahoitustuotot ja -kulut	188 000,00	51 000,00	239 000,00	408 933,12	169 933,12
Korkotuotot	0,00	0,00	0,00	5 961,45	5 961,45
Muut rahoitustuotot	321 000,00	0,00	321 000,00	467 225,04	146 225,04
Korkokulut	-80 000,00	20 000,00	-60 000,00	-61 530,06	-1 530,06
Muut rahoituskulut	-53 000,00	31 000,00	-22 000,00	-2 723,31	19 276,69
VUOSIKATE	896 240,00	-239 562,00	656 678,00	1 144 079,71	487 401,71
Poistot ja arvonalentumiset	-512 470,00	-53 240,00	-565 710,00	-1 029 521,11	-463 811,11
TILIKAUDEN TULOS	383 770,00	-292 802,00	90 968,00	114 558,60	23 590,60
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	54 890,00	0,00	54 890,00	333 069,62	278 179,62
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	438 660,00	-292 802,00	145 858,00	447 628,22	301 770,22

Verotulot 2017	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-Muutokset	muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	5 940 000	-219 000	5 721 000	5 780 556	59 556
Kiinteistövero	604 000	-154 000	450 000	470 248	20 248
Osuus yhteisöveron tuotosta	517 000	123 000	640 000	626 053	-13 947

Kiinteistöveroprosentit	
	2017
Yleinen veroprosentti	0,93 %
Vakituiset asunnot	0,65 %
Muut asuinrakennukset	1,10 %
Voimalaitos	2,85 %
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00 %
Rakentamattomat tontit	3,00 %

Taulukko. Kiinteistöveroprosentit vuonna 2017.

Valtionosuudet 2017	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- Muutokset	Talousarvio		
			muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Valtionosuudet yhteensä	8 143 000,00		8 143 000,00	8 134 524,00	-8 476,00
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	3 080 000,00		3 080 000,00	3 080 618,00	618,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtion- osuudet	-23 000,00		-23 000	55 167,00	78 167,00

Taulukko. Vuoden 2017 valtionosuuksien erittely.

7.2.3. Investointiosan toteutuminen

Investointien toteuma ja hankeselostus esitetään sivuilla 99-102. Investointiosan määrärahat ja tulorviot sitovat valtuustoon nähden hanketasolla.

HANKESELOSTUS toteutuma 1.1.-31.12.2017

Hallintotoimi

Maa-alueet

Maan hankinta ja myynti

		TA 2017	MRM	TAYHT	TOT	ALI/YLI
Menot		0	-26 910	-26 910	-26 906	-4
Tulot		0	2 100	2 100	18 435	-16 335
Netto		0	-24 810	-24 810	-8 470	-16 339

Ostettu maa-alueita; Suomenselän Op:lta tilat Suvimaa III ja Marttila 2. Korkatti Joukolta tila Alapelto.

Myyty teollisuusalueilta; MES-Area Oy:lle tiloista Lepola, Onnela, Koivisto II ja Puska, sekä Laitila Jorille tilasta Saparo määräala, sekä Finnsvala Oy:lle tilasta 317-402-39-150 Junnon teollisuusalue määräala.

Kaavat

Asemakaavan uusiminen teollisuusalueella kortteleissa 208, 210, 21, 202

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	10 000	-10 000	5 000	-5 000	-2 513	-2 486
Tulot						
Netto	10 000	-10 000	5 000	-5 000	-2 513	-2 486

Asemakaavaa muutetaan Kaaritien alkuosalla ja Huoltotien loppuosalla tapahtuvien maankäytön muutoksien vuoksi. Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä. Kaavan ehdotusluonnos on nähtävillä 18.12.2017 – 18.1.2018.

Asemakaavan uusiminen korttelissa 12

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	17 000	-10 000	8 000	-2 000	-951	-1 048
Tulot						
Netto	17 000	-10 000	8 000	-2 000	-951	-1 048

Asemakaavaa korttelissa 12 muutetaan tonttien ja alueiden maankäytön muutosten vuoksi. Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä. Kaavan suunnittelu on valmistelussa ja jatkuu v. 2018.

Arvopaperit

Osakkeet

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot		0	-74 850	-74 850	-74 847	-3

Tulot		0			57 117	57 117
Netto		0	-74 850	-74 850	-17 730	57 120

Ostettu Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus, Kiinteistöosakeyhtiön osakkeet. Jokilaaksojen Rahasto Ky on lakannut, pääoman palautus 57 117 euroa.

Tietoliikenne

Taajama tietoliikenneverkko

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot		-111 500	-101 180	-10 320	-10 324	4
Tulot		66 900	-66 900	0	0	
Netto		-44 600	34 280	-10 320	-10 324	4

Jatketaan laajakaistarakentamista taajamassa. Hankkeeseen haetaan avustusta. Hanke on siirtynyt Pyhänet Oy:n hallinnoimaksi. Taajaman tietoliikenneverkon rakentaminen on suoritettu loppuun.

Palvelinhankinta

	Kokonaiskust.	TA2017	MRM	TAYHT	TOT	Ali/Yli
Menot	14 000	-14 000	0	-14 000	-13 838	-161
Tulot						
Netto	14 000	-14 000	0	-14 000	-13 838	-161

Päivitetään ja kehitetään vanhenevaa palvelinlaitteistoa. Hankinta on suoritettu.

Sähköinen kokousjärjestelmä

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	28 000	-28 000	0	-28 000	-16 960	-11 039
Tulot						
Netto	28 000	-28 000	0	-28 000	-16 960	-11 039

Päivitetään ja uudistetaan kunnan sähköistä kokousjärjestelmää. Hankinta on kesken ja valmistuu alkuvuonna 2018.

SIVISTYSTOIMI

Irtain omaisuus

ICT-hankinta

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	28 000	-28 000	0	-28 000	-28 140	140
Tulot						
Netto	28 000	-28 000	0	-28 000	-28 140	140

Hankitaan Frosteruksen koululle 20 iPad-tablettia latauskärryllä, Lukiolle hankitaan kaksi UPSia ja 10 iPad-tablettia, Lastentalolle videotykki ja 2 kpl Cison tukiasemia, kirjastolle hankitaan tarvittavia työasemia. Hankinnat on suoritettu.

Pesäpallokenttä tekonurmi

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	96 500	-96 500	-22 000	-118 500	-118 441	-59

Tulot		96 500	22 000	118 500	118 441	59
Netto	0	0	0	0	0	0

Hankitaan pesäpallokentälle tekonurmipinnoite ja 2 kpl siirtokatsomoita. Hankkeeseen on haettu avustusta 28 800 euroa, loppuosuus katetaan perintövaroista. Hanke on valmistunut.

TEKNINEN TOIMI

Puistojen rakentaminen

Linja-autokatokset Vt-4

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	15 000	-15 000	0	-15 000	-10 200	-4 799
Tulot						
Netto	15 000	-15 000	0	-15 000	-10 200	-4 799

Rakennetaan katokset Onnibus:in pysäkeille taajamaan. Katosten rakentamisesta on tehty sopimus ELY-keskuksen kanssa. Katosten rakentaminen on suoritettu, lasit ja vesikate asennetaan v. 2018 keväällä.

Kiinteistöt

Ryhmäperhepäiväkodin muutostyöt ja kalustaminen

	Kokonaiskustannus	edellisen vuoden käyttö	TA2017	MRM	TAYHT	TOT	Ali/Yli
Menot	100 000	-3 201	-95 000	-110 000	-205 000	-210 232	5 232
Tulot							
Netto	100 000	-3 201	-95 000	-110 000	-205 000	-210 232	5 232

Entisen kirjaston tilat saneerataan ryhmäperhepäiväkodin tiloiksi. Tiloihin sijoittuu kolme päivähoitoryhmää. Rakennustyöt ovat viimeistelyvaiheessa. Kalustaminen ja piha-alueiden rakentaminen on alkamassa. Rakentamistyöt, piha-alueen aitaus ja leikkikalusteet sekä kalustehankinnat on suoritettu loppuun. Tilat on otettu käyttöön kesäkuun alussa.

Kirjaston muutostyöt ja kalustaminen

	Kokonaiskust.	edellisen vuoden käyttö	TA2017	MRM	TAYHT	TOT	Ali/Yli
Menot	100 000	-31 091	-65 000	-42 000	-107 000	-101 535	-5 464
Tulot							
Netto	100 000	-31 091	-65 000	-42 000	-107 000	-101 535	-5 464

Liikekeskuksen tiloihin rakennetaan tilat kirjastolle ja kunnan yhteis palvelupisteelle. Muutostyöt ovat sisäpuolisilta osiltaan lähes valmiit. Parturi-kampaamon tilat on rakennettu suurempaan tilaan valmiiksi. Kirjastolle on rakennettu uusi sisäänkäynti. Rakennustyöt sisäpuolen osiltaan valmiit, kirjasto on muuttanut tiloihin 14.3.2017.

Frosteruksen koulu varavoimakone

	Kokonaiskust.	TA2017	MRM	TAYHT	TOT	ali/Yli
Menot	55 000	-55 000	0	-55 000	-49 703	-5 296
Tulot						
Netto	55 000	-55 000	0	-55 000	-49 703	-5 296

Hankitaan Frosteruksen koululle automaattisesti käynnistyvä varavoimakone, jolla varmistetaan koko koulun sähköt mahdollisten sähkökatkosten aikana. Varavoimakoneen sähkösuunnittelu on käynnissä. Varavoimakoneen hankinnan kilpailutus on suoritettu, hankintapäätös on tehty, varavoimakoneen käyttöönotto on suoritettu 21.12.2017.

Kunnantalo ulkomaalaus

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	18 500	-18 500	11 000	-7 500	-7 486	-13
Tulot						
Netto	18 500	-18 500	11 000	-7 500	-7 486	-13

Maalataan kunnantalon ulkoseinät. Ulkoseinät on maalattu.

Teiden rakentaminen

Kiertotien parantaminen 130 m

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	23 000	-23 000	-3 000	-26 000	-24 932	-1 067
Tulot						
Netto	23 000	-23 000	-3 000	-26 000	-24 932	-1067

Parannetaan Kiertotien kantavuutta vaihtamalla ja lisäämällä rakennekerroksia. Parannustyöt on suoritettu, pieniä viimeistelytyöitä jäljellä.

Kaaritien rakentaminen 480 m

	Kokonaiskust.	TA2017	MRM	TAYHT	TOT	Ali/yli
Menot	96 000	-96 000	-30 000	-126 000	-116 630	-9 369
Tulot		57 600	5 400	63 000	0	63 000
Netto	96 000	-38 400	-24 600	-63 000	-116 630	53 630

Rakennetaan koko Kaaritie valmiiksi. Hankkeeseen haetaan avustusta. Hankkeeseen on saatu avustuspäätös Kärsämäen uudet teollisuustiet-hankeesta. Kaaritien alkuosa on siirretty ja rakennettu valmiiksi 250 m:n matkalta. Rakentamistyöt Kaaritien 480 m:n loppuosalla on pieniä viimeistelytyöitä vaille valmiit ja ne suoritetaan v. 2018.

Suomela/VT4 kevyen liikenteen alitus ja kanavoinnit

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	37 000	-23 600	0	-23 600	-1 262	-22 337
Tulot						
Netto	37 000	-23 600	0	-23 600	-1 262	-22 337

Valtatie 4:n kevyenliikenteen alikulukäytävän suunnittelu Suomalaiskulmaan.

Suunnittelu aloitettu vuonna 2016 ja saatetaan loppuun vuoden 2017 aikana. Suunnitelmasta on käyty neuvotteluja ELY-keskuksen kanssa, hankkeesta suunnitellaan liikenteen kanavointia Kokkolantien ja VT-4 tien kautta. Suunnittelutyötä jatketaan v. 2018

Suomalantien rakentaminen 415 m

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	83 000	-83 000	83 000	0	0	0
Tulot		49 800	-49 800	0	0	0
Netto	83 000	-33 200	33 200	0	0	0

Rakennetaan Suomelantie valmiiksi. Hankkeeseen haetaan avustusta. Hankkeeseen on saatu avustuspäätös Kärsämäen uudet teollisuustiet-hankkeessa. Suomelantien rakentaminen suoritetaan v. 2018

Paanutien jatkaminen 100 m

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	20 000	-20 000	0	-20 000	-14 236	-5 763
Tulot		12 000	-2 000	10 000	0	10 000
Netto	20 000	-8 000	-2 000	-10 000	-14 236	4 236

Jatketaan Paanutietä uuden teollisuuden tarpeisiin. Hankkeeseen haetaan avustusta. Paanutien jatkamiseen 600 m:n matkalle on saatu avustuspäätös Kärsämäen uudet teollisuustiet-hankkeessa. Paanutietä on jatkettu n. 100 m:n matkalla. Paanutien loppuosan rakentaminen suoritetaan v. 2019

Valtatie 4 alitus et. kiertoliittymä

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	45 000	-45 000	0	-45 000	0	-45 000
Tulot						
Netto	45 000	-45 000	0	-45 000	0	-45 000

Valtatie 4:n kevyenliikenteen alikulkukäytävän suunnittelu eteläiselle kiertoliittymälle.

Yhteistyöstä suunnittelun aloittamiseksi on käyty keskustelua ELY-keskuksen kanssa. ELY-keskuksen kanssa on käyty neuvottelu, jossa todettiin, että alikulkukäytävä voidaan korvata suojatiejärjestelyllä VT-4 poikki ja rakentaa samassa yhteydessä kevyenliikenteen väyliä Koulutieltä Hakalantielle saakka. Suunnittelua jatketaan v. 2018

Teiden valaistus

Kaaritie 400 m

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	16 000	-16 000	0	-16 000	-16 370	370
Tulot		9 600	-1 600	8 000	0	8 000
Netto	16 000	-6 400	-1 600	-8 000	-16 370	8 370

Tievalaistus Led-valoilla välille Teollisuustie- Rautakuja. Hankkeeseen haetaan avustusta. Hankkeeseen on saatu avustuspäätös Kärsämäen uudet teollisuustiet-hankkeessa. Valaistuksesta on laadittu suunnitelmat, tarjouskilpailu on käyty. Valaistuksesta on toteutettu 1-vaiheessa 400 m.

Paanutie 100 m

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot	4 000	-4 000	4 000	0	0	0
Tulot		2 400	-2 400	0	0	0
Netto	4 000	-1 600	1 600	0	0	0

Tievalaistus Led-valoilla Paanutielle. Hankkeeseen haetaan avustusta. Hankkeeseen on saatu avustuspäätös Kärsämäen uudet teollisuustiet-hankkeessa. Valaistusta ei ole tehty 100 m:n matkalle vaan valaistus toteutetaan hankkeessa koko Paanutielle v. 2019

Teiden päällystäminen

Kiertotie 150 m

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
--	--------------	--------	-----	------	-----	---------

Menot	10 500	-10 500	0	-10 500	0	-10 500
Tulot						
Netto	10 500	-10 500	0	-10 500	0	-10 500

Ajorata 5,5 / 6,5 m, Pohjatytöt ja Ab 16/100. Päälylystystöistä on pyydetty tarjoukset urakoitsijoilta. Päälylystystytöt suoritetaan lokakuun aikana. Päälylystystytötä ei ole suoritettu, työt suoritetaan keväällä 2018

Investoinnit yhteensä

	Kokonaiskust	TA2017	MRM	TAYH	TOT	ALI/YLI
Menot		-867 600	-96 580	-964 180	-845 515	-118 665
Tulot		294 800	-93 200	201 600	183 330	18 270
Netto		-572 800	-189 780	-762 580	-662 185	-100 395

7.2.4. Rahoitusosan toteutuminen

Taloussarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

	Taloussarvio 2017	Ta-muutos	Ta		Poikkeama muutoksen jälkeen
			muutosten jälkeen	Toteutuma	
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	896 240	-239 570	656 670	1 144 080	487 410
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjausevät	0	0	0	10 664	10 664
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-867 600	-96 580	-964 180	-845 515	118 665
Rahoitusosuudet investointimenoihin	294 800	-93 200	201 600	118 442	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	64 888	64 888
Toiminta ja investoinnit, netto	323 440	-429 350	-105 910	492 559	598 469
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	-600 000	-600 000	-750 000	-150 000
Antolainasaamisten vähennykset					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	740 140	-740 140	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 063 580	0	-1 063 580	-1 063 576	4
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	1 769 490	1 769 490	2 143 938	374 448
Oman pääoman muutokset	0	0	0	371 770	371 770
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	-65 291	-65 291
Vaihto-omaisuuden muutokset					
Saamisten muutos	0	0	0	1 255 966	1 255 966
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	0	0	0	-1 907 477	-1 907 477
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	0	477 889	477 889

7.2.5.Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO 2017

1000 EUR

	Sit.	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. TA	TA-muutos	TA muut. jälkeen	Tot.	Poikkeama	Alkup. TA	TA-muutos	TA muut. jälkeen	Tot.	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	N	15	0	15	14	0					
TARKASTUSLAUTAKUNTA	N	14	0	14	15	-1					
KUNNANHALLITUS	N	11 159	-19	11 140	11 001	139					
OPETUSTOIMEN LAUTAKUNTA	N	5 438	56	5 494	5 478	16					
HYTE LAUTAKUNTA	N	523	1	524	511	13					
TEKNINEN LAUTAKUNTA	N	403	3	406	397	9					
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		17 553	41	17 594	17 416	177					
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						7 061	-250	6 811	6 877	66
Valtionosuudet	B						11 200	0	11 200	11 270	70
Korkotulot	B						0	0	0	6	6
Muut rahoitustulot	B						321	0	321	467	146
Korkokulut	B	80	-20	60	62	-2					0
Muut rahoituskulut	B	53	-31	22	3	19					0
Satunnaiset kulut	B										
Tulorahoituksen korjaukset	B	0	0	0	11	-11					
INVESTOINTIOSA											
MAA-ALUEET	B	0	27	27	27	0	0	2	2	18	16
TEOLLISUUSALASEMAKAAVAN UUS.	B	10	-5	5	3	2					
ASEMAKAAVA KORTTELI 12	B	10	-8	2	1	1					
OSAKKEET	B	0	75	75	75	0	0	0	0	57	57
LAAJAKAISTAHANKE TAAJAMA II	B	112	-102	10	10	0	67	-67	0	0	0
PALVELINHANKINTA	B	14	0	14	14	0					
SÄHKÖINEN KOKOUSJÄRJESTELMÄ	B	28	0	28	17	11					
ICT- HANKINNAT SIVISTYS	B	28	0	28	28	0					
PESÄPALLOKENTÄN TEKONURMI	B	97	22	119	119	0	97	22	119	119	0
KESKUSKOULUN VARAVOIMAKONE	B	55	0	55	50	5					
RYHMÄPERHEPÄIVÄHOITOKODIN MUUTOST.	B	95	110	205	210	-5					
KIRJASTON MUUTOSTYÖT JA KALUST.	B	65	42	107	102	5					
KUNNANTALON ULKOMAALAUUS	B	19	-11	8	8	0					
TEIDEN RAKENTAMINEN	B	290	-50	240	157	83	120	-46	74	0	-74
TEIDEN PÄÄLLYSTÄMINEN	B	10	0	10	0	-1					
TEIDEN VALAISTUS	B	20	-4	16	16	-1	12	-4	8	0	-8
LINJA-AUTOKATOKSET	B	15	0	15	10	5					
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		868	96	964	846	119	296	-93	203	183	-18
RAHOITUSOSA											
Antolainojen lisäys		0	600	600	750	-150					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						740	-740	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	1 064	0	1 064	1 064	0					
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	B						0	1 769	1 769	2 144	375
Vaikutus maksuvalmiuteen					797	-797			0		
		19 618	686	20 304	20 947	-645	19 618	686	20 304	20 947	645

8.TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

8.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja –tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja –asetusta kirjanpitolauslaskunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

8.2 Tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: verotulot, valtionosuudet, rahoitus-
tuottojen ja –kuluja erotus, poistot ja arvonalentumiset, satunnaiset tuotot ja kulut, poistoeron muu-
tos, varausten muutos ja rahastojen muutos.

TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2017		1.1.-31.12.2016	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 325 445,57		1 735 340,52	
Maksutuotot	715 593,53		738 222,37	
Tuet ja avustukset	178 592,11		121 199,50	
Vuokratuotot	281 905,42		245 201,44	
Muut toimintatuotot	45 115,82	2 546 652,45	228 291,64	3 068 255,47
Valmistus omaan käyttöön		0,00		0,00
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-4 462 426,92		-4 504 410,79	
Henkilösivukulut	-1 333 665,70		-1 489 818,14	
Eläkekulut	-1 181 045,42		-1 290 035,42	
Muut henkilösivukulut	-152 620,28		-199 782,72	
Palvelujen ostot	-12 244 975,30		-12 099 641,38	
Varasto +/-				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-759 222,05		-685 466,37	
Avustukset	-585 785,97		-716 403,57	
Vuokratulut	-402 788,81		-414 932,69	
Muut toimintakulut	-169 807,26	-19 958 672,01	-155 039,98	-20 065 712,92
TOIMINTAKATE		-17 412 019,56		-16 997 457,45
Verotulot		6 876 857,15		7 062 982,55
Valtionosuudet		11 270 309,00		11 223 206,00
Alv:n takaisinperintä				
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot	5 961,45		34,30	
Muut rahoitustuotot	467 225,04		314 387,52	
Korkokulut	-61 530,06		-68 795,95	
Muut rahoituskulut	-2 723,31	408 933,12	-93 662,08	151 963,79
VUOSIKATE		1 144 079,71		1 440 694,89
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-652 923,90		-582 505,72	
Arvonalentumiset	-376 597,21	-1 029 521,11	0,00	-582 505,72
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS		114 558,60		858 189,17
Poistoeron lisäys/vähennys		0,00		0,00
Varausten lisäys/vähennys		54 885,17		54 885,17
Rahastojen lisäys/vähennys		278 184,45		34 521,20
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ		447 628,22		947 595,54

8.3 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA		
	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 144 079,71	1 440 694,89
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	10 663,52	-149 163,26
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-845 514,80	-1 075 720,30
Rahoitusosuudet investointimenoihin	118 441,82	335 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	64 888,41	152 000,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	492 558,66	1 205 778,87
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-750 000,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 063 576,00	-1 193 576,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 143 938,35	112 380,55
Oman pääoman muutokset	371 769,69	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-65 290,60	500,48
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos	1 255 965,92	-828 154,61
Korottomien velkojen muutos	-1 907 477,46	817 695,25
Rahoituksen rahavirta	-14 670,10	-1 091 154,33
Rahavarojen muutos	477 888,56	114 624,54
Rahavarat 31.12. 1 000 euroa	9 339	8 861
Rahavarat 01.01. 1 000 euroa	8 861	8 746

8.4 Tase

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	695 317,91	609 705,14
Aineettomat hyödykkeet yht.	695 317,91	609 705,14
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 424 821,86	1 694 535,62
Rakennukset	8 754 639,05	8 976 903,53
Kiinteät rakenteet ja laitteet	897 799,80	825 837,31
Koneet ja kalusto	116 495,63	15 287,10
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	46 608,85	110 732,88
Aineelliset hyödykkeet yht.	11 240 365,19	11 623 296,44
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 540 330,25	3 621 011,83
Muut lainasaamiset	1 290 000,00	540 000,00
Muut saamiset	130 155,06	130 155,06
Sijoitukset yht.	4 960 485,31	4 291 166,89
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	25 151,22
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,00	928,70
Toimeksiantojen varat yht.	0,00	26 079,92
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	96 749,24	122 249,36
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	102,34	0,00
Pitkäaikaiset saamiset yht.	96 851,58	122 249,36
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	215 376,76	389 937,90
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	220 085,56	1 439 431,41
Siirtosaamiset	279 287,91	115 949,06
Lyhytaikaiset saamiset yht.	714 750,23	1 945 318,37
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	9 254 126,27	8 816 657,83
Rahoitusarvopaperit yht.	9 254 126,27	8 816 657,83
Rahat ja pankkisaamiset	84 469,80	44 049,68
VASTAAVAA YHT.	27 046 366,29	27 478 523,63

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 734 018,03	5 734 018,03
Arvonkorotusrahassto	0,00	278 184,45
Muut omat rahastot	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	4 538 485,62	3 219 120,39
Tilikauden yli/alijäämä	447 628,22	947 595,54
Oma pääoma yht.	10 720 131,87	10 178 918,41
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 574 075,03	1 628 960,20
Varaukset yht.	1 574 075,03	1 628 960,20
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 401,50	95 772,02
Toimeksiantojen pääomat yht.	4 401,50	95 772,02
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 201 140,00	9 152 216,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Muut velat	400 000,00	400 000,00
Pitkäaikainen yht.	8 601 140,00	9 552 216,00
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 307 394,90	2 225 956,55
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	50 000,00
Saadut ennakot	0,00	2 523,02
Ostovelat	1 099 880,68	2 627 312,83
Muut velat	99 216,45	115 211,14
Siirtovelat	640 125,86	1 001 653,46
Lyhytaikainen yht.	6 146 617,89	6 022 657,00
VASTATTAVAA YHT.	27 046 366,29	27 478 523,63

8.5 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA

	2017	2016
Toimintatuotot	22 453 015	23 364 159
Toimintakulut	-39 888 119	-40 198 984
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1 482	477
Toimintakate	-17 433 622	-16 834 347
Verotulot	6 834 776	7 026 883
Valtionosuudet	12 024 697	12 081 599
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	11 266	8 112
Muut rahoitustuotot	479 940	451 289
Korkokulut	-142 629	-179 237
Muut rahoituskulut	-21 835	-225 231
Vuosikate	1 752 593	2 329 067
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 426 615	-1 441 894
Omistuksen eliminointi	32 683	113 946
Arvonalentumiset	-503 307	
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden tulos	-144 647	1 001 120
Tilinpäätössiirrot	276 580	40 156
Tilikauden verot	-6 446	-1 984
Laskennalliset verot	-2 033	-9 002
Vähemmistöosuudet	-970	1 908
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	122 485	1 032 197

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 752 593	2 329 067
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden verot	-6 446	-1 984
Tulorahoituksen korjaukset	14 471	-64 077
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 340 827	-1 013 652
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 799	6 828
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusten myynnit	315 818	152 568
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 253 592	1 408 750
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-100 000	-2 568
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 209 238	1 685 127
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 656 369	-2 733 916
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 200 935	658 208
Oman pääoman muutokset	396 657	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-65 154	-1 454
Vaihto-omaisuuden muutos	364	-2 270
Saamisten muutokset	1 176 357	-845 818
Korottomien velkojen muutokset	-1 810 917	703 772
Rahoituksen rahavirta	1 351 112	-538 918
Rahavarojen muutos	97 521	869 832
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	11 468 429	11 370 908
Rahavarat 1.1.	11 370 908	10 501 076
	97 521	869 831

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2017	2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	23 419 177	22 242 236
Aineettomat hyödykkeet	818 549	795 612
Aineettomat oikeudet	91 840	81 348
Muut pitkävaikutteiset menot	700 241	613 584
Ennakkomaksut	26 468	100 680
Aineelliset hyödykkeet	21 588 902	20 331 214
Maa- ja vesialueet	1 701 371	1 913 483
Rakennukset	16 178 195	15 990 857
Kiinteät rakenteet ja laitteet	929 481	862 150
Koneet ja kalusto	822 228	730 813
Muut aineelliset hyödykkeet	242 068	256 419
Ennakkomaksut ja kesk.er.hankinnat	1 715 558	577 492
Sijoitukset	1 011 726	1 115 410
Osakkuusyhteisöosuudet	40 329	32 815
Osakkeet ja osuudet	656 708	858 380
Joukkovelkakirjalainasaamiset		9 525
Muut lainasaamiset	102 339	2 339
Muut saamiset	212 350	212 350
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	104 654	85 809
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 266 714	15 345 914
Vaihto-omaisuus	117 393	117 757
Saamiset	2 680 892	3 857 249
Pitkäaikaiset saamiset	118 552	133 099
Lyhytaikaiset saamiset	2 562 340	3 724 150
Rahoitusarvopaperit	9 317 013	8 879 961
Rahat ja pankkisaamiset	2 151 416	2 490 947
VASTAAVAA YHTEENSÄ	37 790 545	37 673 959

VASTATTAVAA	2017	2016
OMA PÄÄOMA	11 926 561	11 646 572
Peruspääoma	5 734 018	5 734 018
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	1 691	1 691
Arvonkorotusrahasto	82 287	377 260
Muut omat rahastot	1 057 288	447 372
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 928 792	4 054 034
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	122 485	1 032 197
VÄHEMMISTÖOSUUDET	16 154	24 302
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
VARAUKSET	0	0
Poistoero	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET	356 420	338 110
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	356 420	338 110
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	111 337	157 646
VIERAS PÄÄOMA	25 380 073	25 507 328
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	15 175 000	15 498 047
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	330 985	303 251
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	5 107 379	3 030 526
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	4 766 709	6 675 504
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37 790 545	37 673 959

9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

9.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperiaatteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset ja sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alemmaan todennäköiseen luovutushintaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuosien 2015-2016 lomapalkkavelkajaksotus yhteensä 371 769,69 euroa on oikaistu v.2017 tilinpäätöksessä, oikaisu on merkitty edellisten tililikausien ylijäämään. Korjausta ei ole tehty vertailuvuoden tuloslaskelmaan.

9.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja veroperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on huomioitu omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuus on erotettu konsernin ylijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kärsämäen Asunnot Oy:n rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi. Samoin on oikaistu Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen poistot.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kunta on lunastanut vuoden 2017 aikana Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen osakkeita yht. 74.847,80 eurolla.

Omistusosuusprosentti on 100 %, tilinpäätöksessä 2016 omistusosuusprosentti oli 90,29 %. Omistusosuuden muutoksen osuus on kirjattu hankintatilikauden tuloslaskelmaan omistuksen eliminointieroihin, omistuksen eliminointiero yhteensä -65 730,16 euroa.

9.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Kunnanhallitus	332 966	377 391	84 562	54 832
Sos- ja terveystoimen palvelut	18 806 992	21 158 382	1 688 322	2 058 808
Opetustoimen lautakunta	579 670	588 399	341 877	322 538
Hyte-lautakunta	8 377	8 377	8 367	8 377
Tekninen lautakunta	1 655 132	1 231 609	423 523	623 701
Toimintatuotot yhteensä	22 453 015	23 364 159	2 546 652	3 068 255

Verotulojen erittely

	2017	2016
Kunnan tulovero	5 780 556	6 064 906
Osuus yhtiöveron tuotosta	626 053	499 956
Kiinteistövero	470 248	498 120
Verotulot yhteensä	6 876 857	7 062 983

Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2017	2016
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	11 215 142	11 368 265
<i>Siitä: Verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaus</i>	3 080 618	3 060 444
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	55 167	-145 059
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	0,00
Valtionosuudet yhteensä	11 270 309	11 223 206

Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2017	2016
Asiakaspalvelujen ostot	9 598 321	9 397 349
Muiden palvelujen ostot	2 646 654	2 702 292
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	12 244 975	12 099 641

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Aineettomat hyödykkeet	<u>Poistomenetelmä</u>	
Kehittämismenot	Tasapoisto	2 vuotta
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	2 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	2 vuotta
Muut	Tasapoisto	2 vuotta
poikkeukset:		
Nurmesjärven kunnostus	Tasapoisto	5 vuotta
Jätevedenpuhdistamo	Tasapoisto	20 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
poikkeukset:		
Frosteruksen koulu	Tasapoisto	50 vuotta
Venetpalon koulu	Tasapoisto	30 vuotta
Toimintakeskus	Tasapoisto	30 vuotta
Terveyskeskus	Tasapoisto	50 vuotta
Lastentalo Kuusipiha	Tasapoisto	50 vuotta
Akuuttivuodeosasto	Tasapoisto	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	10 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäämäpoisto	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäämäpoisto	25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäämäpoisto	20 %
poikkeus:		
Urheilukenttä	Tasapoisto	20 vuotta
Vedenjakeluverkosto	Menojäämäpoisto	10 %
Viemäriverkko	Menojäämäpoisto	10 %
Kaukolämpöverkko	Menojäämäpoisto	15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovaistul.	Menojäämäpoisto	20 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäämäpoisto	22 %
Maakaasuverkko	Menojäämäpoisto	15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäämäpoisto	20 %
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	Menojäämäpoisto	25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäämäpoisto	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäämäpoisto	25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäämäpoisto	25 %
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	Tasapoisto	15 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	4 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	Tasapoisto	5 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	

Investointien aktivointirajamuutos 10 000 euroa, kh 18.3.2002 63§.

Poistosuunnitelman muutos 26.5.2008 § 143:Kertapoisto, kun menojäämäpoistoa jäljellä alle 500 euroa.

Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Potilasvak. maksuvastuu 1.1.	338 111	252 610		
Lisäys tilikaudella	18 309	85 500		
Vähennys tilikaudella				
Potilasvak. Maksuvastuu 31.12.	356 420	338 111		

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut toimintatuotot				
Maa-alueiden myyntivoitto	3 898	11 048	3 898	11 048
Rakennusten myyntivoitto	0	138 115	0	138 115
Osakkeiden myyntivoitto				
Myyntivoitot yhteensä	3 898	149 163	3 898	149 163
Muut toimintakulut				
Maa-alueiden myyntitappio	5 433		5 433	
Rakennusten myyntitappio				
Osakkeiden myyntitappio	9 128		9 128	
Myyntitappiot yhteensä	14 562		14 562	

9.3 Tasetta koskevat liitetiedot

9.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Arvonkorotukset

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	285 796	320 317	278 184	312 706
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku	-278 184	-34 521	-278 184	-34 521
Arvo 31.12.	7 612	285 796	0	278 184
Rakennukset				
Arvo 1.1.	91 464	91 464		
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku	-16 788			
Arvo 31.12.	74 676	91 464		
Arvonkorotukset yhteensä	82 287	377 260	0	278 184

Arvonkorotuksen kohteena olevien maa-alueiden ja rakennusten arvo on määritelty varovaisuuden periaatetta noudattaen. Kunnan vuoden 2017 tilinpäätöksessä on purettu vuonna kokonaan vuonna 1997 tehty arvonkorotus (arvo 1.1. 278 184).

PYSYVIEN VASTAAVIEN MUUTOKSET 2017

Aineettomat hyödykkeet

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	609 705	609 705
Lisäykset tilikauden aikana		145 464	145 464
Rahoitusosuudet tilikaudella			
Vähennykset tilikauden aikana			
Siirrot erien välillä			
Tilikauden poisto	0,00	-59 851	-59 851
Arvonlennukset ja niiden palaut.			
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	695 318	695 318
Arvon korotukset			
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	695 318	695 318

Olellaiset lisäpoistot

Erittely olellaisista lisäpoistoista

Aineelliset hyödykkeet

	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 694 536	8 976 904	825 837	15 287	110 733	10 797 459
Lisäykset tilikauden aikana	26 906	220 920	202 610	120 449	54 318	625 203
Rahoitusosuudet tilikauden aikana			118 442			118 442
Vähennykset tilikauden aikana	-19 106					-19 106
Siirrot erien välillä		7 487	32 224,19	56 907,05	-96 618	-00
Tilikauden poisto		-450 671	-162 872	-76 147		-689 690
Arvonlennukset ja niiden palaut.	-278 184					-278 184
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 424 823	8 754 639	897 800	116 496	46 609	11 240 366
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 424 823	8 754 639	897 800	116 496	46 609	11 240 366
Sisältää arvonkorotuksia	0					

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				Yhteensä
	Osakkeet tytäryhteisöt	Kuntayhtymäosuudet	Osakkeet osakkuus- ja muut omist. yht.	Muut osak. ja osuudet	Saamiset tytäryhteisöt	Saamiset kuntayhtym.	Saamiset osakkuus- ja muut omist.yht	Saamiset muut yhteisöt	
Hankintameno 1.1.	1 764 841,81	1 722 375,39	1 100,00	132 694,63	580 443,06	0,00	0,00	89 712,00	4 291 166,89
Lisäykset	74 847,80				650 000,00			100 000,00	824 847,80
Vähennykset				-57 116,62					
Siirrot erien välillä									
Hankintameno 31.12.	1 839 689,61	1 722 375,39	1 100,00	75 578,01	1 230 443,06	0,00	0,00	189 712,00	5 058 898,07
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-98 412,76								
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 741 276,85	1 722 375,39	1 100,00	75 578,01	1 230 443,06	0,00	0,00	189 712,00	4 960 485,31

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Kunnan omistus- osuus 1000 €	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus 1000 €		
					omasta pääomast	vieraasta pääomast	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt							
Kärsämäen Asunnot Oy	Kärsämäki	100,00	1 227	100,00	1 337	2 328	-350
Kärsämäen Kehityskeskus Oy	Kärsämäki	100,00	101	100,00	17	0	-1
Kärsämäen Teollisuuskiint. Oy	Kärsämäki	100,00	232	100,00	-562	2 657	-78
Kärsämäen Vesihuolto Oy	Kärsämäki	100,00	98	100,00	1 426	472	30
Kiint. Oy Kärsämäen Liikekeskus	Kärsämäki	100,00	101	100,00	684	1 655	-78
	Yhteensä		1 759		2 852	7 112	-477
Kuntayhtymät							
Jokilaaksojen Musiikkiopisto ky	Nivala	7,25	2	7,25	2	12	0
P-Pohjanmaan liitto ky	Oulu	0,79	3	0,79	9	9	3
P-Pohj. Sairaanhoidopiirin ky	Oulu	1,01	1 489	1,01	1 300	2 210	53
Jokilaaksojen koulutusky	Nivala	2,54	225	2,54	766	170	10
Peruspalvelu ky Selänne	Haapajärvi	14,33	3	14,33	3	1 384	0
	yhteensä		1 722		2 080	3 785	66

Saamisten erittely

	2017		2016	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		4 883		2 792
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	0,00	4 883	0,00	2 792
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		649		
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		168		22 059
<i>Yhteensä</i>	0,00	817	0,00	22 059
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	0,00		0,00	
<i>Saamiset yhteensä</i>	0,00	5 700	0,00	24 851

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	0	374	0	0
Kelan korvaus työterveyshuollosta	19 520	41 548	5 372	4 314
EU-tuet ja avustukset	27 369	9 534	0	0
Muut tulojäämät	422 025	302 764	273 916	111 635
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	468 914	354 220	279 288	115 949
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	468 914	354 220	279 288	115 949

9.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Peruspääoma 1.1.	5 734 018	5 734 018	5 734 018	5 734 018
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Peruspääoma 31.12.	5 734 018	5 734 018	5 734 018	5 734 018
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat 1.1.	1 691	1 691		
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat 31.1.12	1 691	1 691		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	377 260	421 922	278 184	312 706
Arvonkorotusten lisäykset tilikaudella				
Arvonkorotusten vähennykset tilikaud.	-294 973	-34 521	-278 184	-34 521
Arvonkorotusrahasto 31.12.	82 287	377 260	0,00	278 184
Muiden rahastojen pääoma 1.1.	477 372	593 401		
Siirrot rahastoon tilikaudella	579 916			
Siirrot rahastosta tilikaudella		-116 029		
Muiden rahastojen pääoma 31.12.	1 057 288	477 372		
Muut omat rahastot yhteensä	1 057 288	477 372		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	4 928 792	4 054 034	4 166 716	3 219 120
lisäys tilikaudella			371 770	
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	4 928 792	4 054 034	4 538 486	3 219 120
Tilikauden ylijäämä	122 485	1 032 197	447 628	947 596
Oma pääoma yhteensä	11 926 561	11 676 572	10 720 132	10 178 918

Pitkääikaiset velat

	2017	2016
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 146 836	5 785 412
Lainat julkisyhteisöiltä siitä eläkelainat		
Lainat muilta luotonantajilta		
Muut pitkäaikaiset velat	400 000	400 000
<i>Pitkääikaiset velat yhteensä</i>	5 546 836	6 185 412

Velat ja velkojen osat , jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua.

Joukkovelkakirjalainat

	2017	2016
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	3 000 000	1 200 000

Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	356 420	338 110		
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	356 420	338 110		

Vieras pääoma

2017		2016	
Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen

Velat tytäryhteisöille

Saadut ennakot

Ostovelat

Muut velat

Siirtovelat

Yhteensä

1 744

400 000

400 000

130 716

400 000

400 000

130 716

Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä

Saadut ennakot

Ostovelat

Muut velat

Siirtovelat

Yhteensä

1 319

1 319

1 319

1 319

Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteis-
yhteisöille

Saadut ennakot

Ostovelat

Muut velat

Siirtovelat

Yhteensä

0,00

0,00

Vieras pääoma yhteensä

400 000

3 063

400 000

132 035

Sekkitililimiitti**2017****2016**

Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.

Suomenselän Osuuspankki

siitä käyttämättä oleva määrä

600 000

244 532

600 000

587 788

Danske Bank

siitä käyttämättä oleva määrä

462 517

462 517

462 517

462 517

Käyttämättä yhteensä**707 049****1 050 305**

Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut velat				
Liittymismaksut	330 985	303 251		
Muut velat			400 000	400 000
<i>Muut velat yhteensä</i>	330 985	303 251	400 000	400 000

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	71 362	76 777	27 338	45 529
Menojäämät				
Lomapalkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 770 572	2 085 571	604 501	823 942
Muut palkkojen- ja henkilösivukulujen jaksotukset				
Korkojaksotukset	6 494	58 003	5 989	6 779
Muut menojäämät	219 084	319 724	2 297	125 403
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	2 067 512	2 540 075	640 125	1 001 653
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	2 067 512	2 540 075	640 125	1 001 653

9.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 117 823	2 687 029		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	6 617 633	6 617 633		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Lainat muilta luotonantajilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	6 617 633	6 617 633		

Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta
Vakuudeksi annetut pantit

Vakuudeksi annetut pantit yhteensä

Leasingvastuiden yhteismäärä

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	21 340	26 054	11 950	12 930
Myöhemmin maksettavat	75 197	48 914	15 857	15 553
<i>Yhteensä</i>	96 537	74 967	27 807	28 483

Vastuusitoumukset

Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

 Alkuperäinen pääoma
 Jäljellä oleva pääoma

Takaukset muiden puolesta

 Alkuperäinen pääoma
 Jäljellä oleva pääoma

Kunta	
2017	2016
7 747 888	7 008 888
5 327 311	4 688 984
3 228 525	3 228 525
2 732 626	2 892 964

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Kunta	
2017	2016

Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	14 863 115	12 816 816
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	9 823	9 567

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Konserni		Kunta	
2017	2016	2017	2016

Sopimusvastuut				
Vuokravastuut seuraavalla tilikaudella eräänt.	39 628	22 594		
EU-hankkeiden omavastuut	21 048	18 276		
Vammaispalvelulain mukaisen tulevan tuetun asumisen vastuu	113 264	117 196		
Arvonlisäveron palautusvastuu	118 856	133 397		
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	1 999 500	3 688 050	1 999 500	3 688 050
Osuus kuntayhtymän alijäämästä (PPSHP) vähennettynä poistoerolla- ja vapaaeht varauksilla*	75 971	8 645		

* Ppshp:n alijäämästä ei ole tehty pakollista varausta, sairaanhoitopiirin tavoitteena on kattaa alijäämät vuosien 2018 ja 2019 aikana.

Johdannaissopimukset

Konserni		Kunta	
2017	2016	2017	2016

Koronvaihtosopimus Kuntarahoitus Oyj

Koronvaihtosopimus Kuntarahoitus Oyj:n kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu osa vaihtuvista koroista kiinteiksi. Koronvaihtosopimuksen pääoma suojaa osittain lainaa. Koronvaihtosopimus on kertalyhenteinen. Sopimus erääntyy 10.10.2021

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	100 523	100 523
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-3 584	-4 743

Koronvaihtosopimus Handelsbanken

Koronvaihtosopimus Handelsbankenin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Koronvaihtosopimukseen sisältyy myös korkokatto. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.7.2019.

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	15 707	47 120
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-230	553

Korkokattosopimus SEB

Korkokattosopimus Skandinaviska Enskilda Bankenin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Korkokattosopimuksella rajoitetaan lainasta maksettavaa korkoa. Sopimus erääntyy 15.7.2019.

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	31 414	47 120
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	135	819

Koronvaihtosopimus Danske Bank

Koronvaihtosopimus Danske Bankin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 31.12.2019

Laina ja koronvaihtosopimus ovat kertalyhenteisiä.		
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	160 837	160 837
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-1 721	-2 629

Koron- ja valuutanvaihtosopimus Nordea

Koron- ja valuutanvaihtosopimus Nordean kanssa on tehty yksittäisen SEK-määräisen lainan korko- ja valuutariskin suojaamiseksi. Koron- ja valuutanvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot ja valuutan muuntokurssi kiinteiksi. Lainan sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus päättyy 16.10.2020

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	23 833	27 016
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-2 869	-2 463

9.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2017	2016
Yleishallinto	33	37
Sivistystoimi	95	84
Tekninen toimi	6	6
<i>Yhteensä</i>	134	127

Henkilöstökulut

	2017	2016
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	5 796 093	5 993 938
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	21 387	291
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	5 817 480	5 994 229

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetty luottamushenkilömaksut (kuntalaki 82.3 §)

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut

	2017	2016
Suomen Keskusta r.p. (KESKUSTA) / €	2 157	2 271
Perussuomalaiset (PS) / €	283	162
Kristillisdemokraattinen puolue (KD) / €	27	74
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä / €:	2 467	2 507

Tilintarkastajan palkkiot

	2017	2016
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	9 174	7 769
Tilintarkastuslautakunnan avustaminen	0	0
Muut palkkiot (ALV-kartoitus)	0	3 354
Tilintarkastajan lausunnot	437	722
Palkkiot yhteensä	9 610	11 845

Kunnan ja intressitahojen väliset oleelliset tiedot

Kunta tilikaudella on antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle 500 000 euron suuruisen pääomalainan (valt. 30.5.2017, § 40). Aikaisemmillä tilikausilla kunta on antanut Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle yhteensä 540 000 euroa pääomalainaa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle valtuuston 31.10.2017, § 102 päätöksen mukaista lainaa käyttöpääoman kattamiseksi, lainan määrä 31.12.2017 150 000 euroa.

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus (valt. 5.4.2016, § 31), jossa on sovittu erokorvauksesta. Erokorvauksen suuruus on viidentoista (15) kuukauden palkkaa vastaava summa, joka sopimushetkellä oli 107 250 euroa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Asunnot Oy:lle omavelkaisia takauksia joiden jäljellä oleva pääoma 31.12.2017 on yhteensä 2 021 522 euroa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle omavelkaisia takauksia joiden jäljellä oleva pääoma 31.12.2017 on yhteensä 1 907 705 euroa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen KOY Kärsämäen liikekeskukselle omavelkaisen takauksen jonka jäljellä oleva pääoma 31.12.2017 on yhteensä 1398 084 euroa.

Kunta on antanut Kärsämäen Vanhustenkotiyhdistys ry:lle omavelkaisia takauksia joiden jäljellä oleva pääoma 31.12.2017 on yhteensä 1 108 960 euroa.

Kunta on antanut osakkuusyhteisölleen (18,03 % omistusosuus) Pyhänet Oy:lle omavelkaisen takauksen jonka jäljellä oleva pääoma 31.12.2017 on yhteensä 1 492 083 euroa.

Kunta on antanut alueen kuntien yhteisesti omistamalle Vestia Oy:lle takauksia, kunnan osuus jäljellä olevavasta pääomasta 31.12.2017 on yhteensä 124 583 euroa.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

9.6 Luettelo kirjanpitokirjoista, tositelajeista sekä säilytysajoista KÄRSÄMÄEN KUNTA

Käytetyt kirjanpitokirjat v. 2017

Päiväkirja	Atk-tulosteena
Pääkirja	Atk-tulosteena
Tasekirja	Erikseen sidottuna
Tase-erittely	Atk-tulosteena + paperisena
Myyntirekontra	Atk-tulosteena
Ostoreskontra	Atk-tulosteena
Atk-palkkakirjanpito	Atk-tulosteena
Kirjanpitoyhdistelmä tilierittelyin	Atk-tulosteena
Palkkaluettelo	Atk-tulosteena
Käyttöomaisuuskirjanpito	Atk-tulosteena + paperisena

Luettelo käytetyistä tositelajeista vuonna 2017

Tositelaji	ID
1	Tiliotteet Basware
5	Effica-Sos tositteet
9	Palkkatositteet
10	KP Laskennalliset
12	SL Laskennalliset
20	Ostolaskujen maksut
21	Ostolaskut WF
22	Ostolaskut ostoreskontra
30	Myyntireskontran suoritukset
31	Yleislaskut
32	Tekninen yleislaskutus
36	Web-hetilaskut
40	Päivähoitolaskutus
50	Avosh maksut
51	Vuodeosastomaksut
52	Hammashuolto
54	Erikoislääkärimaksut
55	Työterveyshuolto
56	Kotihoito
57	Kuntamaksut
58	Muu palveluasuminen
86	Hyvitysten kohdistus MYRE
90	Sisäiset / muistiotositteet
96	Kirjanpidon tulos
97	Kirjanpidon tulos laskennall.
98	Sisäisen laskennan tulos
99	Sisäisen laskennan tulos lask.
LT	Liitetietositteet

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Kärsämäellä huhtikuun 16. päivänä vuonna 2018

 Jarmo Kyllönen
 Eino Rönkä
 Antti Pulkkinen
 Katriina Lehto

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Tilintarkastuksesta on annettu kertomus.

Kärsämäellä 14.5.2018

Mirja Klasila, JHTT
BDO AUDIATOR Oy, JHTT-yhteisö